

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1929:29
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

LAGSTIFTNING OM ALKOHOLISTVÅRD

AVGIVET DEN 11 NOVEMBER 1929

AV

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1 9 2 9

Statens offentliga utredningar 1929

Kronologisk förteckning

1. Betänkande och förslag till förenkling av organisation och förvaltning af flottans stationer och varv samt örlogsdepån i Göteborg. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid flottans station i Stockholm. (Supplement till del 3. Lokalförgror.) Beckman. 30 s. **Fö.**
2. Betänkande och förslag angående vissa ekonomiska spörsmål berörande enskilda järnvägar. Beckman. 64 s. **K.**
3. Betänkande och förslag angående tryggnad av hos enskild arbetsgivare anställd personals rätt till utfast pension. Norstedt. 92 s. **Ju.**
4. Svenska aktiebolags balansräkningar åren 1911—1925. Tiden. 529 s. **Fi.**
5. Redogörelse för de ekklesiastika boställena. 6. Kopparbergs län. Av Henrik Bovin. Beckman. liij, 718 s. **E.**
6. Utredning och förslag rörande studieunderstöd åt lärjungar vid statens läroverk och med dem jämförliga läroanstalter. Norstedt. 107 s. 14 pl. **E.**
7. Berättelse rörande studier i vissa sinnessjukvårdsfrågor — särskilt arbetsterapi och hjälpverksamhet — i Danmark, Tyskland, Holland och Schweiz. Norstedt. 117 s. **S.**
8. 1928 års tjänstesakkunnigas utredning och förslag i fråga om underofficerarnas tjänsteställning. Fahlcrantz. 90 s. **Fö.**
9. Betänkande med förslag till lagstiftning om åtgärder mot lösdriveri samt åtgärder mot sedeslöst leverne av samhällsskadlig art. Norstedt. 208 s. **S.**
10. Utredning och förslag rörande praktisk lärarkurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter. Norstedt. 116 s. **E.**
11. Förslag till omorganisation av rättsobducentväsendet m. m. Norstedt. 66 s., 1 karta. **S.**
12. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 1. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap m. m. Norstedt. 130 s. **Ju.**
13. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 2. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge angående indrivning av underhållsbidrag m. m. Norstedt. 59 s. **Ju.**
14. Betänkande med förslag till steriliseringslag. Beckman. 111 s. **S.**
15. Betänkande med utkast till lagstiftning om ekonomiska föreningsrätt att driva inlåningsrörelse. Marcus. 39 s. **Fi.**
16. Betänkande med förslag till förordning om motorfordon m. m. jämte därmed sammanhängande författningar samt till stadga om trafiken å vägar och gator. Marcus. 305 s. **K.**
17. Betänkande angående rationell skatteuppbörd. Marcus. 334 s. 5 utkast till blanketter. **Fi.**
18. Förslag till lag angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (epizootilag) och förordning med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (epizootiförordning). Norstedt. 154 s. **Jo.**
19. Utredning beträffande centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet och en blivande högare lantbruksundervisnings inbördes ställning. Norstedt. 174 s. 28 skissritningar. **Jo.**
20. Utredning och förslag rörande lantmäteriundervisningens ordnande. Marcus. 120 s. **Jo.**
21. Betänkande och förslag rörande understöd åt den civila luftfarten. Beckman. 198 s. **K.**
22. Lagberedningens förslag till revision av ärvdabalken. 3. Förslag till lag om testamente m. m. Norstedt. 450 s. **Ju.**
23. Förslag till tillämpningsföreskrifter till tulltaxeförordningen med motivering jämte utkast till anvisningar till nämnda föreskrifter. Norstedt. 72 s. **Fi.**
24. Betänkande angående en reformerad sjukförsäkring m. m. Beckman. vj, 99 s. **S.**
25. Yttranden av häradshövdingar och rådhusrätter över processkommissionens betänkande angående rättegångsväsendets ombildning. Norstedt. iv, 325 s. **Ju.**
26. Falsk förklaring. Falsk angivelse m. m. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 8. Av J. C. W. Thyren. Lund. Berling. 217 s. **Ju.**
27. Betänkande angående statens medverkan för vinnande av ökad skogsproduktion å vissa marker. Marcus. 120 s. **Jo.**
28. Betänkande angående moderskapsskydd. Norstedt. 213 s. **S.**
29. Betänkande med förslag till lagstiftning om alkoholistvård. Marcus. 126 s. **S.**

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ekklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre ordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhellig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1929:29
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

LAGSTIFTNING OM ALKOHOLISTVÅRD

AVGIVET DEN 11 NOVEMBER 1929

AV

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1929

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

RESEARCH

AND

TEACHING OF ALGEBRA

BY

ALFRED H. STEIN

AND

WILLIAM S. BROWN

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Sedan jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1925 därvarande chefen för justitiedepartementet tillkallat särskilda sakkunniga att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om ändrade lagbestämmelser till motverkande av fylleri och dryckenskap jämte de åtgärder i övrigt, som i sådant syfte kunde finnas erforderliga, avlämnade nämnda sakkunniga den 30 september 1926 betänkande med förslag till lag angående åtgärder mot dryckenskap och fylleri jämte därmed sammanhängande författningsförslag (statens offentliga utredningar 1926 : 17).

Efter det yttranden över nämnda förslag avgivits av åtskilliga myndigheter, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 11 november 1927 ått 1927 års sakkunniga för revision av lösdrivarlagstiftningen, numera bestående av f. landshövdingen Johan Widén, ordförande, hovrättsrådet Viktor Petrén och praktiserande läkaren Anna-Clara Romanus Alfvén, uppdragits att avgiva utlåtande och förslag i anledning av omförmälda betänkande utom i vad detsamma avsåg bestämmelser om ansvar och annan i den föreslagna lagens 4 kap. avsedd påföljd för fylleri, i vilken del behandlingen av ärendet förklarades ankomma på justitiedepartementets lagavdelning.

Sedermåra har Kungl. Maj:t på därom av de sakkunniga gjord framställning genom beslut den 12 oktober 1928 återkallat berörda ått de sakkunniga meddelade uppdrag, i vad detsamma avsåg att avgiva utlåtande och förslag rörande vissa angivna, i ovannämnda betänkande intagna författningsförslag.

Sedan de sakkunniga den 30 maj 1929 avgivit betänkande med förslag till lagstiftning om åtgärder mot lösdriveri samt åtgärder mot sedeslöst leverne av samhällsskadlig art, har arbetet för fullgörande av förevarande uppdrag under juni månad innevarande år tagit sin början.

Till de sakkunniga hava överlämnats de över nämnda betänkande avgivna yttranden samt därjämte remitterats en av ordföranden i Stockholms stads nykterhetsnämnd, professor Alfred Petrén till chefen för socialdepartementet ingiven utredning angående förhållandet mellan straff och alkoholistvård, rörande vilken fråga de sakkunniga komma att avgiva särskilt yttrande.

Till de sakkunniga hava vidare ingivits *dels* en den 12 juli 1929 dagtecknad, av utsedda representanter för ett tjugutal sammanslutningar av nykterhetsnämnder undertecknad skrift, innefattande vissa önskemål vid revisionen av alkoholistvårdslagstiftningen, *dels ock* en den 20 juli 1929 av professor Petrén till de sakkunniga avgiven promemoria, innehållande utredning om behandlingen av sådana otillräkneligförklarade alkoholister, som icke kunna bliva föremål för vård å sinnessjukhus.

Beträffande frågan, huruvida förevarande lagstiftning bör utsträckas att gälla jämväl missbrukare av morfin, kokain m. fl. dylika narkotiska medel, vilka icke äro att hänföra till alkohol, hava de sakkunniga från medicinalstyrelsen införskaffat yttrande, vilket såsom bilaga fogats vid detta betänkande.

Efter att hava fullgjort uppdraget i nu ifrågavarande del få de sakkunniga härmed vördsamt överlämna betänkande med förslag till följande lagar och författningar jämte motiv:

1:o lag om behandling av alkoholister;

2:o kungörelse om ändrad lydelse av § 20 i förordningen den 7 december 1883 (nr 64) angående expeditionslösen; samt

3:o förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

En sammanfattning av de över 1926 års förslag inkomna yttrandena innehålles ock i betänkanDET. Särskilt yttrande av undertecknad Petrén bifogas.

Såsom de sakkunnigas sekreterare har jämlikt uppdrag av chefen för socialdepartementet tjänstgjort förste kanslissekreteraren Torsten Hoppe.

Stockholm den 11 november 1929.

JOHAN WIDÉN.

VIKTOR PETRÉN.

ANNA-CLARA ROMANUS ALFVÉN.

Torsten Hoppe.

LAGFÖRSLAG

LÄSTÖRSLAG

.....

Förslag

till

Lag om behandling av alkoholister.

1 KAP.

Lagens tillämplighetsområde och särskilda samhällsorgan för behandling av dithörande ärenden.

1 §.

Är någon hemfallen åt dryckenskap under sådana omständigheter, att därav följer fara eller allvarlig olägenhet för samhället i något av nedannämnda hänseenden, nämligen att han

- 1) är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv; eller
- 2) utsätter hustru, barn eller annan, som han är skyldig att försörja, för nöd eller allvarlig vanvård eller eljest grovt brister i sina plikter mot sådan person; eller
- 3) ligger det allmänna, sin familj eller annan till last; eller
- 4) är ur stånd att taga vård om sig själv och sina angelägenheter; eller
- 5) uppträder på ett för närboende eller andra grovt störande sätt; eller
- 6) under de två sistförflutna åren upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri,

då må åtgärder enligt denna lag vidtagas för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv.

2 §.

1 mom. I varje kommun skall finnas en nykterhetsnämnd.

I kommun, där så prövas lämpligt, må tillsättas särskild nykterhetsnämnd. Är ej särskild sådan tillsatt, skall nykterhetsnämnden utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse.

2 mom. Ledamöter i särskild nykterhetsnämnd utses i stad av stadsfullmäktige eller, där fullmäktige ej finnas, av allmän rådstuga och på landet av kommunalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av kommunalstämma till det antal, som med hänsyn till kommunens folkmängd och eljest föreliggande förhållanden prövas erforderligt, dock å landet minst

tre och i stad minst fem. Av ledamöterna skall minst en vara kvinna, och bör en läkare, om sådan är bosatt inom kommunen, vara ledamot av nämnden.

Suppleanter för ledamöterna utses till lika stort antal, och skall även av dem minst en vara kvinna.

Beträffande ledamots och suppleants valbarhet, rätt att avsäga sig uppdraget, tjänstgöringstid och avgång, val av ordförande och vice ordförande, ordningen för nämndens arbete, ordförandens åligganden, ersättning åt ordförande och ledamöter, avgivande av utgifts- och inkomstförslag, räkenskapers förande, redovisning, granskning av nämndens räkenskaper och förvaltning samt ledamots ansvarighet skall i motsvarande tillämpning gälla vad i 3 kap. 10, 12, 14—18 och 21 §§ lagen om fattigvården rörande fattigvårdsstyrelse finnes stadgat.

I fråga om nykterhetsnämnd i Stockholm gälla de bestämmelser, som Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelar.

3 mom. I kommun, där nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall kommunen utse en av styrelsens ledamöter med insikt i och intresse för nykterhetsfrågor att för den tid, han är vald till ledamot, inom styrelsen bereda och vara föredragande i de ärenden, som ankomma på nykterhetsnämnds prövning.

4 mom. Uppgift å de personers namn och adress, som utsetts till ordförande, vice ordförande och föredragande, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen, som låter meddela underrättelse därom i länskungörelserna.

3 §.

I stad och större kommun på landet äger nykterhetsnämnden uppdraga åt ett inom nämnden valt arbetsutskott, bestående av minst tre ledamöter jämte erforderligt antal suppleanter, att å nämndens vägnar besluta om vidtagande av de åtgärder enligt denna lag, som nämnden uppdrager åt utskottet.

Är fråga om en åt dryckenskap hemfallen persons omhändertagande, varom i 11 § förmäles, av så brådskande beskaffenhet, att tiden icke medgiver sammankallande av nykterhetsnämnden eller arbetsutskottet, äger ordföranden i nämnden eller utskottet i avbidan på nämndens eller utskottets beslut vidtaga av förhållandena påkallad åtgärd.

Åtgärd, som sålunda beslutats av arbetsutskott eller ordförande, skall vid nämndens eller utskottets nästa sammanträde anmälas och i dess protokoll antecknas.

4 §.

1 mom. Nykterhetsnämnd har att ägna uppmärksamhet och tillsyn åt de förhållanden, som avses i denna lag.

I den mån det finnes erforderligt, må nämnden till sitt biträde kalla därtill skickade män och kvinnor.

2 mom. Nykterhetsnämnd har att i förekommande fall bistå nykterhetsnämnder i andra kommuner och bör låta sig angeläget vara att, i den mån sådant kan vara till gagn vid fullgörandet av dess åligganden, samarbeta såväl med fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd och andra myndigheter som ock med föreningar, stiftelser och andra institutioner för social hjälpverksamhet (*hjälporganisationer*).

5 §.

1 mom. Polismyndighet och kommunal myndighet ävensom befattningshavare i statens eller kommunens tjänst i övrigt åligger att, när de i tjänsten erhållit kännedom om fall, då nykterhetsnämndens ingripande synes påkallat, därom ofördröjligen göra anmälan hos nämnden.

2 mom. Har nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest fått kännedom därom, att beträffande person, som vistas inom kommunen eller där äger hemortsrätt, sådant fall är för handen, som i 1 § avses, skall nämnden skyndsamt föranstalta om undersökning samt inhämta upplysningar om honom, hans levnadsförhållanden i den mån de hava samband med hans missbruk av rusgivande drycker samt andra på fallets bedömande inverkan omständigheter.

6 §.

1 mom. I den mån det är behövt äger nykterhetsnämnd låta kalla den, som är föremål för undersökning, till personlig inställelse inför nämnden eller någon dess ledamot; har han bevisligen erhållit kallelse, men ändock utan laga förfall utebliver, äger nämnden hos polismyndigheten erhålla handräckning för hans inställande.

2 mom. Där eljest någon, som är boende eller uppehåller sig inom kommunen, av nykterhetsnämnden kallas till inställelse för att höras eller meddela upplysning i förekommande ärende, är han pliktig att hörsamma kallelsen, såvitt han minst fyra dagar förut erhållit del därav. Utebliver han utan laga förfall, äger nämnden fälla honom att böta fem kronor och genom vite tillhålla honom att inställa sig. I fall av tredska äger nämnden fälla honom till vitet samt förelägga högre vite. Vitena må dock tillsammans ej överstiga etthundra kronor. Kan den tredskande ändock ej förmås till inställelse, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten.

3 mom. Ordförande i nykterhetsnämnd eller arbetsutskott, så ock föredragande, som omförmäles i 2 § 3 mom., äger jämväl besluta om kallelse och påkalla handräckning, som ovan sägs.

Handräckning meddelas utan kostnad för nykterhetsnämnden.

2 KAP.

Om förebyggande åtgärder (hjälpåtgärder).

7 §.

1 mom. Framgår av undersökningen, att personen i fråga är hemfallen åt dryckenskap, såsom i 1 § sägs, åligger det nykterhetsnämnden att söka återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv genom härför lämpade åtgärder (*hjälpåtgärder*), såsom att söka:

genom personlig inverkan bibringa honom insikt om vådan av missbruk av rusgivande drycker och därvid allvarligt erinra honom om de påföljder, som vid fortsatt dylikt missbruk kunna för honom inträda;

förhjälpa honom i fall av behov till erhållande av lämplig anställning eller, där det för minskande av frestelserna till bruk av rusgivande drycker är erforderligt, till ombyte av verksamhet eller vistelseort;

föranstalta därom, att rusgivande drycker ej må utav försäljare av dylika drycker utlämnas till honom, samt förmå honom att ej besöka lokaler, där sådana utskänkas;

förmå honom att ingå i nykterhetsförening;

när anledning därtill föreligger, förmå honom att rådfråga läkare och följa dennes föreskrifter eller att frivilligt söka vård å lämplig anstalt, som i sådant fall bör anvisas honom.

För ovannämnda ändamål äger nykterhetsnämnden hänvända sig till hjälporganisation, hans anhöriga eller andra personer, som finnas lämpliga och villiga att medverka till hans tillrättaförande.

2 mom. Finner nykterhetsnämnden, att den, som är hemfallen åt dryckenskap, bör förklaras omyndig eller att annan förmyndare i hans ställe eller medförmyndare jämte honom bör förordnas för hans barn eller myndling, har nämnden att anmäla förhållandet till vederbörande överförmyndare.

8 §.

Där det prövas vara till gagn, äger nykterhetsnämnden ställa den, som är föremål för nämndens behandling, under *övervakning* under en tid av högst ett år eller, därest särskilda omständigheter göra en längre övervakning erforderlig, högst två år.

Till övervakare skall utses därtill lämplig och villig person, förening eller stiftelse, vilken har att öva tillsyn över den övervakade och söka befördra vad som kan lända till hans hjälp. Vid anordnande av övervakning böra föreskrivas de villkor i fråga om vistelseort, sysselsättning och i andra erforderliga hänseenden, vilka den övervakade har att iakttaga.

9 §.

1 mom. Då undersökning, övervakning eller annan åtgärd av nykterhetsnämnden eller på dess föranstaltande vidtages, bör noga tillses, att den, som är föremål för åtgärden, icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i sin lovliga verksamhet.

2 mom. Vad hos nykterhetsnämnd förekommit rörande personer, som äro föremål för nämndens behandling, må ej yppas för obehöriga.

Alla handlingar i förekommande ärenden skola så förvaras, att de icke åtkommas av obehöriga.

3 KAP.

Om internering å allmän alkoholistanstalt.

10 §.

Har den, som är föremål för nykterhetsnämnds behandling, icke genom hjälpåtgärder kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller saknas eljest uppenbarligen utsikt att utan tvång återföra honom därtill, äger nämnden hos länsstyrelsen göra ansökning om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt.

11 §.

1 mom. Är åt dryckenskap hemfallen person farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må sådan ansökning, som ovan sägs, av nykterhetsnämnden göras, ändå att de i 10 § angivna betingelser icke äro för handen. I sådant fall må ansökning ock göras av polismyndigheten i orten.

Ansökning må jämväl göras av polismyndigheten, där någon, som för lösdriveri anhållits och av polismyndigheten omhändertagits, finnes vara hemfallen åt dryckenskap, såsom i 1 § sägs, samt polismyndigheten för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv finner honom vara i oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt.

2 mom. Därest i fall, som i 1 mom. avses, faran är så överhängande eller omständigheterna eljest sådana, att länsstyrelsens beslut icke utan våda kan avvaktas, har polismyndigheten att ofördröjligen på lämpligt sätt tillsvidare omhändertaga den person, varom fråga är; och har nykterhetsnämnden, där den är sökande i ärendet, att hos polismyndigheten göra hemställan om sådant omhändertagande. Varder någon sålunda omhändertagen, innan ansökning om hans intagande å allmän alkoholistanstalt gjorts, skall sådan ansökning utan uppskov göras hos länsstyrelsen.

12 §.

1 mom. Har beträffande en åt dryckenskap hemfallen person hans förmyndare eller hans make, föräldrar, barn eller syskon eller förmyndare för någon av dem hos nykterhetsnämnden gjort framställning, att nämnden måtte vidtaga hjälpåtgärder enligt 7 § eller göra ansökning om sådant förordnande, som i 10 § sägs, men nämnden avslagit framställningen eller ej inom två månader vidtagit åtgärd i anledning därav, äger sökanden hos länsstyrelsen påkalla förstärkning för nämnden att vidtaga hjälpåtgärder eller själv göra ansökning om förordnande om personens intagande å allmän alkoholistanstalt.

2 mom. I sistberörda fall skall till länsstyrelsen ställd ansökning inlämnas till nykterhetsnämnden inom ett år efter det framställningen hos nämnden gjordes, och åligger det nämnden att ofördröjligen till länsstyrelsen insända ansökningshandlingarna jämte eget yttrande, vilket tillika skall innefatta redogörelse för den undersökning och de övriga åtgärder, som av nämnden vidtagits, samt, därest sådana ej förekommit, upplysning om skälen därtill.

13 §.

1 mom. Ansökning om förordnande om någons intagande å allmän alkoholistanstalt skall innehålla fullständig redogörelse för undersökning, som av nykterhetsnämnden eller polismyndigheten i ärendet företagits, och för vidtagna hjälpåtgärder.

Vid ansökningen skola fogas präst- och läkarbetyg, avfattade enligt av Konungen meddelade anvisningar.

2 mom. Föreligger fall, som i 11 § 1 mom. sägs, vare den omständigheten, att prästbetyg ej bifogats ansökningen, icke hinder för ärendets prövning och meddelande av slutligt beslut däri.

Där i annat fall någon av de i 1 mom. nämnda handlingarna saknas eller där den förebragta utredningen finnes annorledes ofullständig, har länsstyrelsen att förelägga sökanden att inom utsatt tid inkomma med felande handlingar eller utredning vid äventyr, att ärendet eljest avgöres i befintligt skick.

14 §.

1 mom. Har ansökning hos länsstyrelsen gjorts i behörig ordning, låte länsstyrelsen ofördröjligen ansökningshandlingarna delgivas den, som ansökningen avser, och, om han är ställd under förmyndare, jämväl förmyndaren med föreläggande att inom viss kort tid skriftligen förklara sig över ansökningen vid äventyr, om det försummas, att ärendet ändock avgöres.

2 mom. Finner länsstyrelsen det vara av omständigheterna påkallat, att någon varder vid domstol hörd såsom vittne eller upplysningsvis,

äger länsstyrelsen förordna om dylikt förhör och meddela med avseende därå erforderliga föreskrifter. På framställning av länsstyrelsen skola vederbörande genom rättens ordförande inkallas till förhöret.

Beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen åt sådan person skall i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

15 §.

1 mom. Avser ansökningen sådant fall, som i 11 § 1 mom. sägs, må återkallelse av ansökningen ej utgöra hinder för länsstyrelsen att fortsätta med ärendets handläggning.

2 mom. I fall, som i 1 mom. omförmäles, må länsstyrelsen, när skäl därtill äro, även innan den, som ansökningen avser, blivit hörd i ärendet, i avbidan på slutligt beslut föranstalta om hans intagande tillsvidare å allmän alkoholistanstalt eller, om plats å dylik ej omedelbart kan beredas, om hans omhändertagande och vårdande under tiden på annat lämpligt sätt.

16 §.

Finner länsstyrelsen, att hjälpåtgärder jämlikt 7 §, där sådana enligt denna lag lämpligen bort vidtagas, icke kommit till stånd eller att eljest hjälpåtgärder med utsikt till framgång kunna vidtagas, äger länsstyrelsen förelägga nykterhetsnämnden att vidtaga dylika åtgärder samt inom viss tid inkomma med redogörelse för desamma och det genom dem vunna resultatet.

17 §.

1 mom. Har åt dryckenskap hemfallen person, som avses i 1 §, tilltalats för brott men i anseende till sin sinnesbeskaffenhet vid brottets begående jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen icke kunnat fällas till ansvar, och är han vid tiden för målets avgörande icke i behov av vård å sinnessjukhus,

må länsstyrelsen, när skäl därtill äro, även utan därom gjord ansökning förordna om hans intagande å allmän alkoholistanstalt.

Lag samma vare, där någon, som anhållits för lösdriveri och inställts hos länsstyrelsen, vid företagen utredning finnes vara hemfallen åt dryckenskap, såsom i 1 § sägs, samt länsstyrelsen finner honom till följd därav böra erhålla vård å allmän alkoholistanstalt.

2 mom. I fall, som i 1 mom. sägs, äger länsstyrelsen i avbidan på slutligt beslut förordna, att personen i fråga skall tillsvidare kvarhållas i häkte, därest han är häktad, eller ock på annat lämpligt sätt omhändertagas.

18 §.

Länsstyrelsens slutliga beslut skall genom dess försorg ofördröjligen skriftligen mot bevis delgivas såväl sökanden och, där annan än nykterhetsnämnden är sökande, jämväl nämnden som ock den, som i beslutet avses.

19 §.

När skäl därtill äro, äger länsstyrelsen förordna, att dess beslut må gå i verkställighet utan hinder därav, att det ej äger laga kraft.

20 §.

1 mom. Där i något av de fall, som avses i 11 § 1 mom. och 17 § 1 mom., beslut meddelats om någons intagande å allmän alkoholistanstalt, har länsstyrelsen att föranstalta om hans intagande å sådan anstalt, så snart plats där kan beredas.

Kan plats å dylik anstalt ej omedelbart beredas honom, äger länsstyrelsen, när skäl därtill äro, föranstalta om hans omhändertagande och vårdande på annat lämpligt sätt, dock icke under längre tid än tre månader.

2 mom. I andra fall, än i 1 mom. avses, ankommer det på sökanden i ärendet att föranstalta om verkställighet av länsstyrelsens beslut om någons intagande å allmän alkoholistanstalt.

3 mom. Har på grund därav att det skäligen kan antagas, att den i beslutet avsedda personen skall utan intagande å allmän alkoholistanstalt låta sig rättas, anstånd med beslutets verkställande medgivits, äger nykterhetsnämnden ställa nämnda person under övervakning under en provotid av högst ett år, räknat från beslutets meddelande.

Prövar länsstyrelsen i fall, som avses i 17 § 1 mom., av anledning, som ovan sägs, skäligt låta anstå med verkställighet av beslut om någons intagande å allmän alkoholistanstalt, äger länsstyrelsen uppdraga åt nykterhetsnämnden att anordna övervakning; och har nämnden i sådant fall att, när inträffade förhållanden dätill föranleda, hos länsstyrelsen göra hemstallan om beslutets verkställande.

4 mom. Har beslut rörande någons intagande å allmän alkoholistanstalt ej gått i verkställighet inom ett år efter dess meddelande, vare det förfallet.

21 §.

Framställning om intagande å allmän alkoholistanstalt skall göras skriftligen och ställas till anstaltens föreståndare samt vara åtföljd av länsstyrelsens förordnande jämte de handlingar, som legat till grund därför.

Avser framställningen annat fall, än som omförmäles i 11 eller 17 §, skall densamma tillika vara åtföljd av behörig ansvarsförbindelse för vårdkostnaden.

22 §.

Har å allmän alkoholistanstalt beretts plats för den, om vars intagande å sådan anstalt länsstyrelsen förordnat, men vägrar han att ingå å anstalten, har polismyndigheten att på framställning av den, på vilken verkställigheten av förordnandet ankommer, lämna handräckning för dess verkställande.

23 §.

Vill någon, som är hemfallen åt dryckenskap, frivilligt ingå å allmän alkoholistanstalt, må han, på därom gjord ansökning och efter nykterhetsnämndens hörande, i den mån utrymmet medgiver å sådan anstalt intagas under villkor, att han lämnar skriftlig förbindelse att kvarstanna å anstalt, som i denna lag avses, under viss tid, som dock ej må överskrida ett år. Är han omyndig, erfordras förmyndarens samtycke.

Vid ansökningen skola jämväl fogas präst- och läkarbetyg, som i 13 § 1 mom. sägs, samt ansvarsförbindelse enligt 21 §.

4 KAP.

Om anstaltsvård och eftervårdande verksamhet.

24 §.

Allmän anstalt för vård av alkoholister (*allmän alkoholistanstalt*) är antingen av staten för sådant ändamål inrättad anstalt eller ock av landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan anordnad anstalt eller viss avdelning därav, vilken av Konungen erkänts såsom allmän alkoholistanstalt. Sådant erkännande kan när som helst återkallas.

Allmän alkoholistanstalt skall stå under ledning av en styrelse och under uppsikt av den myndighet, som Konungen bestämmer (*uppsiktsmyndighet*).

Konungen meddelar genom reglemente för varje anstalt närmare bestämmelser angående dess verksamhet.

25 §.

Envar, som är intagen å allmän alkoholistanstalt, skall vara pliktig att fullgöra det arbete, som ur synpunkten av en ändamålsenlig vård ålägges honom, och jämväl i övrigt vara underkastad bestämmelserna i det för anstalten gällande reglementet.

26 §.

Uppsiktsmyndigheten äger förordna om överflyttning av intagen person från en allmän alkoholistanstalt till annan. Konungen utfärdar de bestämmelser, som härvid skola lända till efterrättelse.

Sådant förordnande må genast gå i verkställighet.

27 §.

Då någon blivit intagen å allmän alkoholistanstalt, bör nykterhetsnämnden för undanröjande av de hinder för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv, som förhållandena i hans omgivning kunna erbjuda, låta sig angeläget vara att under tiden för hans anstaltsvistelse uppehålla förbindelse med hans familj eller andra närstående och därvid tillhandagå med råd och upplysningar samt, när omständigheterna därtill föranleda, biträda med framställningar till fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd eller annan myndighet.

28 §.

1 mom. Den, som enligt länsstyrelsens slutliga förordnande intagits å allmän alkoholistanstalt, må kvarhållas under en tid av ett år. Har han förut vårdats å sådan anstalt och har förordnandet meddelats inom fem år från senaste utskrivning, må han kvarhållas under en tid av högst två år.

Utskrivning från anstalten skall ske tidigare än ovan är sagt, därest grundad anledning föreligger till antagande, att den vårdade efter utskrivningen skall föra ett nyktert och ordentligt liv.

Den, som frivilligt ingått å allmän alkoholistanstalt, må å sådan anstalt kvarhållas under den tid, som angives i hans skriftliga förbindelse; dock må anstaltens styrelse, när omständigheterna därtill föranleda, medgiva tidigare utskrivning.

Vid beräkning av tid, som i detta mom. avses, skall den tid inräknas, under vilken någon genom polismyndighets eller länsstyrelsens försorg varit i avbidan på slutligt beslut intagen å allmän alkoholistanstalt eller av sådan anledning eller i avvaktan på beredande av plats å dylik anstalt intagen å annan för vård av alkoholister anordnad anstalt.

2 mom. Vill någon, som är intagen å allmän alkoholistanstalt, frivilligt kvarstanna å anstalten utöver den för anstaltsvistelsen stadgade tiden, må det, när skäl därtill äro, medgivas under en tid av högst fyra månader under villkor, att han skriftligen förbinder sig att kvarstanna under den tid, som bestämmes.

3 mom. Har någon i fall, som avses i 11 § 1 mom. eller 17 § 1 mom., intagits å allmän alkoholistanstalt,

eller har i annat fall någon, som förut minst tre gånger varit intagen å allmän alkoholistanstalt, ånyo intagits å sådan anstalt enligt läns-

styrelsens förordnande, som meddelats inom ett år från senaste utskrivning,

då må, därest med hänsyn till hans sinnesart, föregående liv och förhållande i anstalten utsikt icke förefinnes, att han i händelse av utskrivning skall föra ett nyktert och ordentligt liv, med utskrivningen anstå utöver ovan stadgad tid, dock högst ytterligare två år.

Frågan om utskrivning av person, som i detta mom. avses, skall minst en gång var sjätte månad upptagas till övervägande.

4 mom. Varder någon, som är intagen å allmän alkoholistanstalt, överflyttad till straffanstalt för undergående av honom ådömt frihetsstraff eller fängelse, vartill böter eller viten förvandlats, skall den tid, han av sådan anledning varit frånvarande från alkoholistanstalten, ej medtagas vid beräkning av den tid, varunder han längst må kvarhållas.

Avviker å allmän alkoholistanstalt intagen person från anstalten, skall den tid, under vilken han undandrager sig anstaltsvården, ej medtagas vid beräkning av nyssnämnda tid. Polismyndigheten har att på begäran meddela handräckning för återhämtande till anstalten av sålunda avviken person.

29 §.

Om utskrivning besluter anstaltsstyrelse. Den, som icke åtnöjes med styrelsens beslut om hans kvarhållande, äger påkalla, att beslutet underställes uppsiktsmyndighetens prövning.

Underställning skall alltid äga rum i det fall, som avses i 28 § 3 mom. Har styrelsen i sådant fall beslutat utskrivning, skall den, beslutet avser, kvarhållas å anstalten, tills uppsiktsmyndigheten prövat frågan.

När skäl därtill äro, må uppsiktsmyndigheten, även om framställning därom ej gjorts, efter anstaltsstyrelsens hörande förordna om utskrivning.

30 §.

Där det prövas vara till gagn, må anstaltsstyrelsen före utskrivningen medgiva å allmän alkoholistanstalt intagen person viss tids försöksvistelse utom anstalten (*försökspermission*), vilken tid ej må utsträckas utöver den tid, varunder kvarhållande längst må äga rum.

Anstaltsstyrelsen äger uppdraga åt anstaltsföreståndare att å styrelsens vägnar besluta om försökspermission.

31 §.

1 mom. När anstaltsstyrelsen fattat beslut om försökspermission eller utskrivning, har anstaltsföreståndare att i god tid, innan den värdade lämnar anstalten, meddela underrättelse om beslutet till nykterhets-

nämnden i den kommun, dit han begiver sig, samt till myndighet eller person, som gjort framställning om hans intagande å allmän alkoholistanstalt. I fall av behov skall föreståndaren med anlitande av nykterhetsnämnd, hjälporganisation eller enskild person söka i tid bereda den vårdade lämplig sysselsättning samt förhjälpa honom till ort, där sådan erhållits, ävensom vidtaga andra tjänliga åtgärder till hans bistånd.

2 mom. Där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehöfligt, skall anstaltsstyrelsen själv eller genom nykterhetsnämnden ställa den permitterade eller utskrivne under övervakning, vid försökspermission under permissionstiden och vid utskrivning under en tid av högst ett år. Styrelsen äger, vare sig övervakning anordnas eller ej, föreskriva de villkor i fråga om vistelseort och i andra avseenden, som den permitterade eller utskrivne under den nämnda prøvotiden är skyldig underkasta sig; och skola i övrigt beträffande övervakningen bestämmelserna i 8 § lända till efterrättelse.

Konungen meddelar närmare föreskrifter om villkor, som sålunda må föreskrivas.

32 §.

1 mom. Undandraget sig den försöksmitterade anordnad övervakning eller bryter han eljest emot föreskrivna villkor, äger anstaltsstyrelsen efter anmälan av nykterhetsnämnden eller övervakaren besluta om hans återhämtande till anstalten, för vilket ändamål polismyndigheten i fall av behov har att meddela handräckning. I sådant fall må permissionstiden icke inräknas i den tid, som den permitterade enligt 28 § längst må kvarhållas å anstalten.

2 mom. Därest från allmän alkoholistanstalt utskrivne person icke fullgör vad enligt meddelade föreskrifter åligger honom, äger nykterhetsnämnden, där den ej finner hjälpåtgärder enligt 7 § med utsikt till framgång kunna vidtagas, hos länsstyrelsen göra ansökning om förordnande om hans förnyade intagande å dylik anstalt.

Sådan ansökning må ock göras av polismyndigheten i orten, där den utskrivne visat sig farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller där han efter utskrivningen anhållits för lösdriveri och finnes vara i oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt; och skall i ty fall vad i 11 § 2 mom. stadgas äga motsvarande tillämpning.

I ansökningen skall noggrant angivas, i vilka avseenden den utskrivne brutit mot de föreskrivna villkoren, samt redogörelse lämnas för hans uppförande i övrigt under tiden efter utskrivningen.

3 mom. Förordnar länsstyrelsen om återintagning å allmän alkoholistanstalt, må anstånd med utslagets verkställande ej äga rum.

5 KAP.

Allmänna bestämmelser.

33 §.

1 mom. Statsverket skall vidkännas all kostnad för vård å allmän alkoholistanstalt i de fall, som avses i 11 §, 15 § 2 mom., 17 §, 20 § 1 mom. samt 28 § 3 mom.; så ock där person, som avses i något av nu nämnda lagrum, jämlikt 28 § 2 mom. frivilligt kvarstannar eller jämlikt 32 § återtagits å sådan anstalt.

I andra fall än de nu sagda är den, på vars framställning en person intagits å allmän alkoholistanstalt, skyldig att svara för all vårdkostnad gentemot såväl den anstalt, där intagning först ägt rum, som anstalt, till vilken överflyttning skett eller å vilken den intagne jämlikt 28 § 2 mom. frivilligt kvarstannar eller jämlikt 32 § efter utskrivning återtagits; dock att, därest framställningen gjorts av nykterhetsnämnd, statsverket skall vidkännas kostnaden i det fall, att personen i fråga vid den tid, då ansökningen hos länsstyrelsen om förordnande om hans intagande å sådan anstalt gjordes, oavbrutet under minst tre år vistats utom den kommun, där han har hemortsrätt.

2 mom. Där på grund av ansvarsförbindelse eller eljest annan person än den, som åtnjutit vården, guldit vårdkostnaden, är han berättigad till gottgörelse av den vårdade. Har kommun bekostat vården, äger nykterhetsnämnden enahanda rätt, i den mån den icke finner skäl till eftergift.

3 mom. Kostnad för handräckning enligt 22 §, 28 § 4 mom. och 32 § 1 mom. skall bestridas av statsverket.

34 §.

1 mom. Har någon jämlikt 6 § av nykterhetsnämnd fällts att utgiva böter eller vite, äger han i händelse av missnöje hos länsstyrelsen däröver anföra besvär inom trettio dagar efter det han skriftligen undfått del av nämndens beslut.

Utän hinder av anförda besvär må beslutet gå i verkställighet, därest icke länsstyrelsen annorledes förordnar.

2 mom. I länsstyrelses och uppsiktsmyndighetens beslut må ändring sökas hos Konungen inom den tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut; dock vare klagan över beslut enligt 15 § 2 mom. och 17 § 2 mom. ej inskränkt till viss tid, och må över annat beslut, som länsstyrelse meddelat under ärendes handläggning, särskild klagan ej föras.

Besvär över länsstyrelses beslut inlämnas till länsstyrelsen, som inforrdrar vederbörandes förklaring, om anledning därtill förekommer, samt

efter att hava införskaffat den ytterligare utredning, som kan vara erforderlig, till socialdepartementet insänder samtliga ärendet rörande handlingar tillika med eget utlåtande.

35 §.

1 mom. Där någon förleder den, som honom veterligen enligt denna lag är ställd under övervakning eller är intagen å allmän alkoholistanstalt, att förtära rusgivande drycker eller lämnar honom eller eljest hjälper honom att åtkomma sådana drycker, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Det åligger övervakare, nykterhetsnämnd och föreståndare för allmän alkoholistanstalt att efter därom erhållen kännedom ofördröjligen hos allmänne åklagaren anmäla sådan förseelse till åtal.

2 mom. Därest förseelsen tillika innefattar förbrytelse mot gällande bestämmelser angående försäljning av rusgivande drycker, gånge som i 4 kap. 2 § strafflagen stadgas.

Förseelsen åtalas i stad vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan ej finnes, vid allmän domstol samt å landet vid allmän domstol.

36 §.

Böter och viten, som omförmälas i 6 § 2 mom., tillfalla kommunens kassa. Böter, som ådömas enligt 35 §, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas eller vitenas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den .....

Genom denna lag upphävas lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister (nr 102) och lagen den 30 juni 1913 om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister (nr 103) tillika med alla de stadganden, vilka innehålla ändring av förstnämnda lag eller tillägg därtill.

Där i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

Vid verkställighet av beslut, varigenom enligt äldre lag förordnats om någons intagande å allmän alkoholistanstalt, skall i fråga om tiden för kvarhållande å sådan anstalt äldre lag fortfarande äga tillämpning men i övrigt de nya bestämmelserna lända till efterrättelse.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av § 20 i förordningen den 7 december 1883 (nr 64) angående expeditionslösen.

Härigenom förordnas, att § 20 i förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

§ 20.

Då häktad — — — ägande utslag.

Har underrätt jämlikt 5 kap. 3 § strafflagen förordnat om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt eller jämlikt 5 kap. 5 § samma lag förklarar för brott tilltalad person, som är åt dryckenskap hemfallen, icke kunna till ansvar fällas, men denne vid tiden för målets avgörande icke är i behov av vård å sinnessjukhus, skall av domaren på landet och rätten i stad ävensom av vattenrättsdomaren till Konungens befallningshavande översändas ej mindre genast skriftligt besked om beslutet än även inom fjorton dagar efter utslagets avkunnande rättens protokoll och utslag i målet jämte, i vattenmål, ett exemplar av akten.

Har förordnande om insättande i allmän uppfostringsanstalt eller beslut om straffriförklaring i sådant fall, som ovan sägs, blivit av hovrätt, vattenöverdomstolen eller högsta domstolen meddelat, skola de vid underrätt i målet förda protokoll ävensom i vattenmål ett exemplar av akten, därest dessa handlingar icke på grund av ovan givna bestämmelse kommit Konungens befallningshavande till handa, inom fjorton dagar efter därom gjord anfordran av domaren på landet, rätten i stad eller vattenrättsdomaren till Konungens befallningshavande översändas.

Då i — — — vederbörande detsamma.

Denna kungörelse träder i kraft den .....

Förslag

till

ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. I grund — — — — — som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas.

Att protokoll — — — — — icke uppenbara.

Att ej — — — — — femtio riksdaler.

Att mobiliseringsplaner — — — — — skriften konfiskeras.

Att, där — — — — — skriften konfiskeras.

Att, då — — — — — sexton skillingar.

Att, i vad — — — — — femtio riksdaler.

Det skall — — — — — sexton skillingar.

Att protokoll — — — — — sexton skillingar.

Att ingen — — — — — sexton skillingar.

Att läkares och medicinalstyrelsens utlåtanden, skrivelser, koncept och protokoll i mål eller ärende, som avses i lagen om äktenskaps ingående och upplösning, eller på läkares eller medicinalstyrelsens föranstaltande verkställd utredning i sådant mål eller ärende eller till nämnd eller myndighet inkomna handlingar i ärende, som avses i lagen om behandling av alkoholister, ävensom nämnds eller myndighets protokoll, anteckningar, skrivelser och koncept samt läkares utlåtanden och koncept i sådant ärende icke må, i andra fall än allmän lag eller författning stadgar, utan medgivande av den eller dem, målet eller ärendet angår, utlämnas till annan eller utgivas av trycket. Den häremot bryter, böte trettiotre riksdaler sexton skillingar.

Att handlingar — — — — — sexton skillingar.

Att till — — — — — sexton skillingar.

Att utdrag — — — — — femtio riksdaler.

Att till försäkringsrådet — — — — — trehundra riksdaler.

Att uppgifter — — — — — femtio riksdaler.

Att för — — — — — trehundra riksdaler.

Att följande — — — — — femtio riksdaler.

- Att ansökning — — — — — femtio riksdaler.
Att i ärende — — — — — skriften konfiskeras.
Att av — — — — — skriften konfiskeras.
Att handlingar — — — — — skriften konfiskeras.
Att sådant — — — — — själva huvudsaken.
I övrigt — — — — — stadgat är.
-

YTTRANDE
ÖVER 1926 ÅRS FÖRSLAG

YTTREBANDEN

ÖVER 1956 ÅRS FÖRHÅLLANDEN

STATISTISKA CENTRALBYRÅEN

STATISTISKA CENTRALBYRÅEN

STATISTISKA CENTRALBYRÅEN

STATISTISKA CENTRALBYRÅEN

STATISTISKA CENTRALBYRÅEN

STATISTISKA CENTRALBYRÅEN

STATISTISKA CENTRALBYRÅEN

STATISTISKA CENTRALBYRÅEN

STATISTISKA CENTRALBYRÅEN

Sammanfattning av yttranden över 1926 års förslag.

Yttranden över 1926 års förslag hava avgivits av fångvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, kontrollstyrelsen, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser samt styrelserna för statens vårdanstalter för alkoholister å Venngarn, å Svartsjö och i Landskrona, varjämte socialstyrelsen berett nykterhetsnämnder i de större städerna, sammanslutningar av nykterhetsnämnder samt styrelser för alkoholistanstalter tillfälle att yttra sig över förslaget, vilket i nära nog samtliga sistnämnda yttranden blivit tillstyrkt.

Av de hörda myndigheterna hava länsstyrelsen i Västernorrlands län och styrelsen för statens alkoholistanstalt i Landskrona lämnat förslaget utan erinran. Medicinalstyrelsens och kontrollstyrelsens yttranden avse huvudsakligen delar av förslaget, vilkas vidare behandling icke ingått i de sakkunnigas uppdrag, sådant detta blivit slutligen bestämt, varför sistnämnda yttranden här kunna lämnas å sido.

Allmänna erinringar.

Socialstyrelsen har i sitt utlåtande framställt följande allmänna erinringar mot förslaget:

»Lagen om behandling av alkoholister har varit i kraft under elva år. När man ser tillbaka på den därunder vunna erfarenheten av denna för vårt land nya lagstiftning, synes man med skäl kunna göra gällande, att densamma i det stora hela varit lyckligt avfattad. Om dess ändamålsenlighet och måttfullhet vittnar bäst det förhållandet, att densamma, trots att den berör ett nytt och mycket ömtåligt område, i själva verket saknar allvarliga vedersakare. I någon mån kan detta visserligen bero på att lagstiftningen på åtskilliga håll överhuvud taget icke kommit till praktisk tillämpning. Emellertid finnes det en hel del kommuner, där nykterhetsnämnderna utövat en energisk alkoholistsvårdsverksamhet med stöd av denna lagstiftning, utan att någon allmännare ovilja mot densamma kunnat förmärkas.

Där personliga och ekonomiska förutsättningar finnas för en energisk lagtillämpning, har lagen visat sig vara ett verksamt medel till bekämpande och lindrande av alkoholismens svåraste skadeverkningar. En sammanfattande redogörelse för de gångna årens verksamhet på området finnes visserligen icke — inom socialstyrelsen hava emellertid förarbeten till en sådan påbörjats — men man äger dock numera tillräcklig erfarenhet för att våga påstå, att lagstiftningen i stort sett infriat förhoppningarna på densamma.

Givet är, att lagen icke är fri från en del brister och svagheter, helst som man med densamma beträdde ett obanat och oprövat lagstiftningsområde. Vi stå nu

mera också långt bättre rustade att anordna en dylik lagstiftning. Med hänsyn härtill är det naturligt, att de sakkunniga, vilka förfoga över synnerliga insikter beträffande såväl nykterhetsnämndernas som alkoholistanstalternas verksamhetsområden, velat gripa tillfället att söka åstadkomma av erfarenheten betingade förbättringar i lagstiftningen. De sakkunniga hava emellertid väsentligen stannat vid att söka tillgodose dylika, i själva verket kanske mindre trängande reformkrav och endast föga lämnat bidrag till lösandet av en del andra, i det efterföljande berörda, betydelsefulla spörsmål rörande alkoholmissbruket.»

»Den huvudsakliga bristen med vår hittillsvarande alkoholistvårdslagstiftning ligger i själva verket icke på lagtextens område utan hänger samman med svagheter i organisationen av samhällsorganen för lagens handhavande. Det har, som ovan påpekats, brustit i fråga om tillämpningen av lagen, och den viktigaste uppgiften för alkoholistvårdens målsmän torde därför vara att söka få till stånd rättelse härutinnan. Statsmakterna hava också visat förståelse härför genom att giva socialstyrelsen i egenskap av uppsiktsmyndighet över alkoholistvården särskilt uppdrag att i samråd med vissa andra myndigheter utöva upplysnings- och understödsverksamhet bland nykterhetsnämnderna samt genom att ställa härför erforderliga medel till förfogande. Denna verksamhet har pågått sedan hösten 1921 och fortgår allttjämt; medel hava hittills beviljats för fullföljande av densamma till och med budgetåret 1929—1930. Det är ännu för tidigt att avgiva något bestämt omdöme om möjligheten att på denna väg få till stånd en bättre lagtillämpning, helt naturligt, då det nämligen tar avsevärd tid att med de till buds stående, begränsade resurserna kunna påverka det stora antal kommunalmyndigheter, varom här är fråga. Endast en början är gjord, och resultaten träda först så småningom i dagen. Emellertid anser styrelsen sig dock redan nu kunna skönja ett ökat intresse bland nämnderna ute i landet för alkoholistvårdsverksamheten och ser häri ett gynnsamt tecken på att den fortgående upplysningsverksamheten skall komma att visa sig resultatgivande.

En omläggning av alkoholistvårdslagstiftningen skulle nu utan tvivel vara ägnad att verka förvirrande och störande på många av tillämpningsorganen, i synnerhet om ändringarna till det yttre framstode så genomgripande som enligt föorevarande förslag. Den på denna grund vilande betänkligheten mot en fullständig revision av lagstiftningen finge givetvis vika, om avsevärda olägenheter vore förknippade med bibehållande av den gamla lagen och väsentliga fördelar stodo att ernå med en omläggning. Då så icke lär vara förhållandet, nödgas styrelsen även av detta skäl ställa sig tveksam mot förslagets upphöjande till lag.

Med det ovan anförda har styrelsen emellertid icke velat uttala, att det föreliggande utredningsarbetet överhuvud taget icke bör föranleda en revision av vissa nu gällande bestämmelser.»

Socialstyrelsen har vidare framhållit, att flera av de föreslagna ändringarna innebära viktiga nyheter och omläggningar, bland vilka särskilt vore att märka de ändrade bestämmelserna rörande principen för samhällets ingripande mot alkoholister, övervakningsinstitutets utformning, behandlingen av de vagabonderande alkoholisterna, anstånd med interneringsförordnande, den obestämda interneringstiden samt interneringskostnaderna. De erinringar, som socialstyrelsen vid granskning av förslaget i angivna delar funnit sig böra framställa, återgivas i motiveringen till motsvarande paragrafer härneda (se under 1, 8, 11, 20, 28 och 33 §§).

Beträffande den princip, som bör ligga till grund för samhällets ingripande på alkoholistvårdens område, har länsstyrelsen i Stockholms län

anfört, att det givetvis vore fullt riktigt, att detta ingripande borde taga sikte på »upprättandet och stärkandet av individens egen sedliga kraft», såsom i 1926 års betänkande starkt betonades. Det ville dock förefalla länsstyrelsen, som om däri i någon mån överskattats de möjligheter att fylla denna stora uppgift, vilka den föreslagna lagstiftningen innebure. Frånsett vissa förändringar i bestämmelserna angående internering och vad därmed sammanhänge syntes man hava tänkt sig, att lagens omförmälda syfte väsentligen skulle förverkligas genom en utveckling av nykterhetsnämndernas förebyggande och kontrollerande verksamhet. Länsstyrelsen ville gärna dela den förhoppningen, att nykterhetsnämnderna mera än hittills i allmänhet torde hava varit fallet måtte kunna verka för upprättelse av alkoholmissbrukare även utan internering eller hot om internering. Men det torde ligga i sakens natur, att en dylik, individuell uppfostande och stödjande verksamhet från nämndens sida dock i stort sett berodde av tillgången till lämpliga personliga krafter, i all synnerhet beträffande den övervakning, som intoge en så viktig plats i förslaget.

Vidkommande det föreslagna övervakningsinstitutet hava anmärkningar av mera principiell innebörd framställts, förutom av socialstyrelsen, jämväl av länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Göteborgs och Bohus samt Gävleborgs län. Förstnämnda länsstyrelse har ansett, att den föreslagna officiella övervakningen näppeligen kunde så anordnas, att den utan att verka trakasserande, komprometterande och nedsättande och utan att otillbörligt ingripa i enskildas levnadsförhållanden fyllde det avsedda ändamålet.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har erinrat, att för övervakning enligt förslaget skulle erfordras ett formligt beslut av nämnden, vilket kunde överklagas, under det att åtgärderna enligt gällande alkoholistlag icke torde förutsätta ett dylikt beslut. Då det här gällde åtgärder, som i huvudsak åsyftade att på godvillighetens väg påverka den övervakade, och resultatet av dylika åtgärder säkerligen motverkades redan av den omständigheten, att personen i fråga formligen vore ställd under tillsyn och således utpekats såsom benägen för alkoholmissbruk, ville det synas länsstyrelsen, som om på detta område principerna i nu gällande lagstiftning vore att föredraga.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har ock ifrågasatt, huruvida systemet med övervakning vore lyckligt. Genom ett nykterhetsnämndens beslut att ställa en person under övervakning hade denne på ett mera markant sätt stämpats såsom den, å vilken lagens bestämmelser vore tillämpliga. Känslan härav kunde hos vissa personer framkalla trots mot övervakaren, varigenom dennes synnerligen ömtåliga uppgift i hög grad försvårades. Länsstyrelsen hölle fördenskull före, att åsyftat resultat lättare kunde ernås genom att, på sätt med nu gällande bestämmelser skett, den åt dryckenskap hemfallne genom personlig påverkan av därtill lämplig person förmåddes återgå till ett nyktert liv, utan att den tillsyn, som härvid måste utövas, på vederbörande verkade såsom övervakning. Den tid, under vilken dylik tillsyn lämpligen borde äga rum, vore givetvis beroende på omständigheterna i

varje särskilt fall. Enligt vad länsstyrelsen inhämtat, hade med detta förfaringssätt vunnits så tillfredsställande resultat, att behov av ändring i bestämmelserna härutinnan icke gjort sig gällande. Man riskerade också, att övervakning urartade till ett smaklöst spioneri. Därest emellertid denna länsstyrelsens uppfattning icke skulle vinna beaktande, torde likväl förslaget böra ändras så tillvida, att skarpare åtskillnad i fråga om behandlingssätt gjordes mellan personer, tillhörande de farligas kategori, och andra åt dryckenskap hemfallna individer. Så snart någon kunde misstänkas vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, borde denne icke lämpligen ställas under övervakning utan omedelbart underkastas läkarobservation i och för eventuell internering.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har framhållit att, då för beslut om övervakning någon läkarundersökning överhuvud icke vore avsedd att erfordras, en betydande makt lades i händerna på nykterhetsnämnderna. Hos dessa måste förutsättas utomordentlig taktkänsla, opartiskhet och uppfattningsförmåga, om icke deras handhavande av lagens tillämpning skulle leda till misstag eller rent av till missbruk. Vad länsstyrelsen ur principiell synpunkt huvudsakligen hade att invända mot förslaget vore, att detsamma gäve nykterhetsnämnderna en ställning, som dessa säkerligen i många fall komme att hava svårt att på rätt sätt handhava, åtminstone utan klarare handledning än vad den föreslagna lagen gäve.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har däremot gjort gällande, att nykterhetsnämnd borde lämnas större frihet, än förslaget förutsatte, att pröva, huruvida åt dryckenskap hemfallen person kunde genom övervakning eller andra åtgärder än internering återföras till ett nyktert liv eller ej.

I fråga om föreslagna bestämmelser rörande vagabonderande alkoholister har överståthållarämbetet anfört, att det syntes icke finnas någon anledning att härvid göra skillnad mellan dem, som ströke omkring från ort till annan, och andra till dryckenskap hemfallna, arbetsovilliga personer, å vilka lösdrivarlagen vore tillämplig. Särskilt finge erinras om lösdrivare av vagabondtypen, vilka uppehölle sig i de större städerna, men icke »stryka omkring från ort till annan».

Styrelsen för statens vårdanstalt för alkoholister å Svartsjö har erinrat, hurusom redan nu rådde ett visst samband mellan lösdrivarbehandlingen och alkoholistvården därigenom, att vissa kategorier av alkoholister, som vore av lösdrivartyp, genom beslut av socialstyrelsen kunde överföras till Svartsjöanstalten. I betänkandet hade man härutinnan gått längre samt velat låta alkoholistbehandlingen även omfatta vissa kategorier av vagabonder. Då det torde vara få luffare, som icke dömts till ansvar för fylleri under de närmaste före anhållandet förflutna åren, samt det för polismyndigheterna torde vara lättare att överbevisa en dylik person om dryckenskap än om bettleri eller lösdriveri, vore det att befara, att antalet alkoholister av lösdrivartyp skulle betydligt ökas, varigenom svårigheter komme att uppstå att erhålla plats åt andra alkoholister.

I fråga om de föreslagna bestämmelserna rörande obestämd internerings-tid för oförbätterliga alkoholister hava erinringar framförts i ett stort antal av de avgivna yttrandena, nämligen av socialstyrelsen, fångvårdsstyrelsen, länsstyrelserna i Uppsala, Gotlands, Älvsborgs, Värmlands, Örebro och Västmanlands län samt styrelserna för statens alkoholistanstalter å Venngarn och å Svartsjö.

Fångvårdsstyrelsen har — under erinran om bestämmelserna rörande internering av återfallsförbrytare — för sin del anfört, att man kunde fråga sig, huruvida en alkoholist, som tre gånger varit intagen i alkoholistanstalt under relativt korta perioder och därefter, låt vara inom kort tid, återfallit i dryckenskap, vore en för samhället så mycket farligare individ än vane-förbrytaren och icke värd samma hänsyn som denne. I fråga om alkoholisten kunde man befara en möjlig förbrytelse. Vaneförbrytaren hade redan begått mångfaldiga sådana. Lagstiftningen måste, enligt styrelsens mening, med omsorg avväga sina åtgärder så, att dessa gentemot personer, som borde omhändertagas utan att de begått brott, icke bleve lika stränga som mot svåra förbrytare. Än mindre finge de vara strängare. Ty i sådant fall kunde inträffa, att individen beginge brott för att undgå den strängare påföljden i det ringare fallet.

I detta sammanhang må nämnas, att länsstyrelsen i Kopparbergs län framhållit, att en å alkoholistanstalt intagen person borde betraktas som en sjuk människa och icke såsom en brottsling. De föreslagna bestämmelserna om anstaltsvården innehölle emellertid stadganden, som i flera hänseenden satte den internerade i sämre ställning än den, som underginge frihetsstraff.

Vidkommande de föreslagna bestämmelserna för vårdkostnadernas fördelning hava anmärkningar framförts, förutom av socialstyrelsen, tillika av länsstyrelserna i Jönköpings, Gotlands och Norrbottens län.

Av dessa hava länsstyrelserna i Jönköpings och Norrbottens län ställt sig avvisande emot förslaget att lägga vissa kostnader för internering av alkoholister å landstingen.

Länsstyrelsen i Gotlands län har uttalat att, när fråga vore om internering av lösdrivare eller häktad person, som på grund av sin sinnesbeskaffenhet vid brotts begående ej kunnat till ansvar fällas, starka skäl syntes tala för att staten svarade för berörda kostnad. Detta kunde anses vara fallet även beträffande alkoholist, som visat sig farlig för annans personliga säkerhet. Vad åter anginge alkoholist, som visat sig farlig allenast för sitt eget liv, torde kunna ifrågasättas, huruvida tillräckliga skäl förefunnes för att staten borde bära kostnaderna för hans internering.

Länsstyrelsen i Stockholms län har beträffande förslaget formella avfattning anfört, att i vissa delar bestämmelserna om nykterhetsnämnden (3—20 §§) blivit så detaljerade, att man kunde ifrågasätta, huruvida de vore lämpade att ingå i lag och icke hellre borde hänvisas till särskilda reglementariska instruktioner.

Särskilda erinringar.

Beträffande förslaget särskilda bestämmelser hava framställts åtskilliga anmärkningar och ändringsförslag, av vilka här de viktigaste i korthet skola återgivas.

1 §.

Socialstyrelsen har uttalat, att den i betänkandet framförda nya principen beträffande syftet med samhällets ingripande gentemot alkoholmissbrukare (jfr de allmänna erinringarna) visserligen icke klart kommit till uttryck i lagtexten i denna paragraf, men att styrelsen hölle före, att varje antydan om densamma borde avlägnas.

2 §.

Beträffande första stycket hava åtskilliga erinringar framställts. Sålunda har socialstyrelsen uttalat, att införande i detta sammanhang av en definition av alkoholdrycker enligt styrelsens uppfattning vore onödigt. Alkoholistlagen torde nämligen otvivelaktigt vara tillämplig vid allt slags alkoholmissbruk, oavsett den begagnade dryckens eller preparatets tekniska beskaffenhet (brännvin, pilsnerdricka, surrogat o. s. v.). Liknande synpunkter hava anförts av medicinalstyrelsen samt länsstyrelserna i Jämtlands och Norrbottens län. Länsstyrelsen i Västmanlands län har anført, att, då lämpliga åtgärder syntes böra vidtagas mot en alkoholist oavsett alkoholstyrkan i de drycker, med vilka han plögade berusa sig, det torde vara riktigast, att den angivna lägsta gränsen för alkoholstyrkan utginge ur förevarande paragraf, varjämte benämningen »alkoholhaltiga drycker» lämpligen torde kunna utbytas mot »*rusgivande drycker*». Överståthållarämbetet har framhållit, att vid tiden för alkoholistlagens tillkomst i lagstiftningen icke funnits någon skillnad mellan öl och pilsnerdricka. Även sistnämnda dryck hade då gått under benämningen öl, varmed förståts alla maldrycker utom svagdricka. I detta hänseende hade icke gjorts någon ändring i alkoholistlagen, vilken alltså fortfarande ägde tillämpning även beträffande missbruk av pilsnerdricka. Länsstyrelsen i Malmöhus län har anført, att länsstyrelsen för sin del icke kunde finna det nödigt att här göra skillnad mellan olika slag av alkoholhaltiga drycker, i synnerhet som i andra stycket stadgades, att vad i lagen sades om alkoholhaltiga drycker gällde även beträffande andra rusgivande medel, vilka användes såsom ersättningsmedel för sådana drycker. Därigenom skulle också undvikas, att i förevarande lag toges ståndpunkt till den omtvistade, i detta avseende ovidkommande frågan, om pilsnerdricka borde anses såsom en rusdryck eller icke. Av länsstyrelsen i Kristianstads län har gjorts gällande, att uttrycket »alkoholhaltiga drycker» vore mindre lyckligt, då uttrycket lätt kunde även i annat sammanhang ingiva den uppfattningen, att pilsnerdrickan vore en rusdryck.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har funnit den i betänkandet strängt genomförda likställigheten mellan rusdrycker och sådana maltdrycker, vilka hålla mer än en och åtta tiondels viktprocent alkohol, vara ägnad väcka betänksamhet. Med hänsyn till den ringa alkoholhalt, dessa maltdrycker innehöle, och då lagförslaget även innehöle vissa stadganden om försäljningskontroll och utlämnande av sådana drycker, torde deras inordnande i ett med rusdrycker gemensamt begrepp såvitt möjligt undvikas. Av länsstyrelserna i Kalmar, Blekinge, Värmlands samt Gävleborgs län hava framförts gensagor mot att pilsnerdrieka jämlikt förevarande lagförslag inordnades bland alkoholhaltiga drycker.

Beträffande andra stycket har länsstyrelsen i Jämtlands län uttalat, att för lagens syfte icke heller detta stycke torde behövas. Enligt länsstyrelsens uppfattning vore det bättre att bibehålla formuleringen i gällande lag, vilken icke gjorde åtskillnad på de olika slagen av berusningsmedel.

Slutligen har socialstyrelsen uttalat, att den frågan inställde sig, huruvida icke lagen borde göras tillämplig på missbrukare av morfin, kokain m. fl. dylika narkotiska medel, vilka icke vore hänförliga till alkohol. En dylik utvidgning av lagens tillämplighetsområde torde emellertid icke kunna genomföras utan särskild utredning.

3 §.

Beträffande stadgandet i 1 mom., att i varje kommun skall finnas en nykterhetsnämnd, anmärker länsstyrelsen i Jämtlands län, att åtminstone de små kommunerna vore övermättade av alla de olika slag av nämnder, som lagstiftningen numera ålagt dem att utse, och att det därför icke skulle vara klokt att föreskriva, att särskild nykterhetsnämnd skulle finnas i varje kommun.

I fråga om stadgandet i andra stycket om utseende av lämplig person inom fattigvårdsstyrelsen för beredande av nykterhetsnämndsärendena har socialstyrelsen uttalat, att detta hade till mönster den av socialstyrelsen på sin tid föreslagna föreskriften i 8 § 2 mom. av lagen om samhällets barnavård, samt att det torde vara lämpligt att vid formuleringen härav något närmare följa förebilden, än i betänkandet skett.

Socialstyrelsen har vidare anfört, att i flertalet kommuner, särskilt landskommunerna, nykterhetsnämnden utgjordes av fattigvårdsstyrelsen. Det klagades från nykterhetsnämndsintresserat håll över att denna omständighet icke beaktades vid valen av ledamöter i fattigvårdsstyrelserna, i det att enbart fattigvårdssynpunkter anlades vid personvalen och inga hänsyn toges till behovet av sakkunskap och intresse för nykterhetsärendena. Under sådana förhållanden kunde det förtjäna övervägas, huruvida icke befogenhet borde lämnas länsstyrelserna att, när skäl funnes föreligga, ålägga kommun att tillsätta särskild nykterhetsnämnd.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anmärker rörande sättet för tillsättande av nykterhetsnämnd jämlikt stadgandet i 2 mom., att med avseende

å de omfattande och krävande uppgifter, som skulle påläggas nykterhetsnämnderna, länsstyrelsen ansåge vissa garantier önskvärda mot en alltför ensidig sammansättning av dessa nämnder.

Socialstyrelsen framhåller, att hänvisningen i 2 mom. andra stycket till fattigvårdslagen syntes böra förtydligas, så att den klart angåve, vilka lagrum som avsåges, nämligen 3 kap. 10—20 §§ av lagen om fattigvården. Den i 2 mom. tredje stycket föreskrivna anmälningsplikten syntes lämpligen böra avse jämväl fattigvårdsstyrelsens särskilda föredragande för nykterhetsnämndsärenden. Denne torde nämligen i mångt och mycket komma att få åt sig anförtrodda de åligganden, som eljest skulle hava åvilat ordföranden i särskilt tillsatt nykterhetsnämnd. Genom anmälningspliktens utsträckande till denne vunnos också kontroll över att sådan föredragande verkligen bleve utsedd.

I avseende å 3 mom. uttalar länsstyrelsen i Uppsala län, att det icke kunde anses lämpligt och ej heller syntes vara behöfligt för tillgodoseende av det med bestämmelsen åsyftade ändamålet, att beslut om avskaffande av särskild nykterhetsnämnd skulle medföra förkortande av mandattiden för ledamöter i fattigvårdsstyrelser.

4—6 §§.

Då bestämmelserna i dessa §§ falla utanför det åt de sakkunniga givna uppdraget, sådant detta slutligen bestämts, hava de mot ifrågavarande bestämmelser framställda erinringarna här uteslutits.

7 §.

Socialstyrelsen håller före, att förevarande § lämpligen torde kunna ingå såsom ett nytt moment i 4 § i gällande alkoholistlag, medan styrelsen för statens vårdanstalt för alkoholisterna å Svartsjö anser, att bestämmelsen borde utgå ur förslaget och i stället intagas i instruktionen för nykterhetsnämnden.

8 §.

I fråga om grupp 1) anmärker länsstyrelsen i Jämtlands län, att det syntes kunna ifrågasättas att med denna grupp likställa alla dem, som i följd av dryckenskap tvingade eller sökte tvinga annan genom våld eller hot att anskaffa rusdrycker eller utlämna penningar därtill.

Socialstyrelsen finner orden »omgivningen» beträffande grupp 2) och »närstående» beträffande grupp 4), vilka syntes vara ganska svävande begrepp, lämpligen kunna utgå. Vidkommande grupp 3) föreslår socialstyrelsen ett tillägg till denna punkt, varigenom punkten skulle komma att avse den, som i följd av hemfallenhet åt dryckenskap funnes utsätta hustru eller barn, som han är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person. Därjämte framhåller socialstyrelsen, att enligt den nya barnavårdslagstiftningen

kostnaderna för underhåll av försummade barn i vissa fall torde åvila barnvårdsnämnd och icke fattigvården. Med hänsyn härtill syntes det vara lämpligt att ersätta ordet »fattigvården» beträffande grupp 4) med »det allmänna». Av länsstyrelsen i Uppsala län framhålles, att beträffande grupp 3) föräldrar torde böra likställas med hustru eller barn.

Länsstyrelsen i Kalmar län uttalar, att orden »eller äger hemorts rätt» i denna § syntes böra utgå.

10 §.

Med avseende å det i punkt 4) föreslagna stadgandet om åliggande för övervakaren att söka förhjälpa den under övervakning ställde till anställning eller bereda honom ombyte av verksamhet anmärker länsstyrelsen i Jämtlands län, att under nuvarande läge på arbetsmarknaden denna förpliktelse i regel torde överstiga övervakarens förmåga.

Socialstyrelsen uttalar för sin del att, ehuru övervakningen icke borde erhålla karaktären av ett fristående institut, det med hänsyn till de förebyggande åtgärdernas stora betydelse i nämndernas praktiska alkoholistvårdarbete torde vara lämpligt att i lagen införa en punkt, som gäve uttryckligt stöd för ett övervakningsförfarande. Därjämte torde skäl föreligga att med ett nytt stadgande för nykterhetsnämnderna inskräpa deras skyldighet att vid utövningen av den förebyggande verksamheten tillse, att vederbörande alkoholmissbrukare icke utan trängande skäl utsattes för allmän uppmärksamhet eller stördes i sin lovliga verksamhet. Önskvärdheten av sistnämnda bestämmelse framhålles även av styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn.

11 §.

Överståthållarämbetet framhåller, att samma besvärsmått, som stadgats i 8 §, torde vara avsedd att gälla även beslut av nämnden enligt 11 § om övervakningstidens längd, varom emellertid saknades bestämmelse.

Länsstyrelsen i Uppsala län anmärker, att det vore oklart, huruvida den en gång bestämda övervakningstiden kunde genom senare beslut utsträckas och huruvida sådant beslut kunde överklagas.

12 §.

Länsstyrelsen i Uppsala län anmärker, att det torde vara svårt att konstatera, att den övervakade icke kunde förmås att »återgå» till ett nyktert och ordentligt levnadssätt. Länsstyrelsen i Jönköpings län har uttalat, att då graden av åt dryckenskap hemfallen persons farlighet kunde vara för nykterhetsnämnden svårbestämbar, borde i varje fall, där fara kunde tänkas föreligga, utan dröjsmål vidtagas sådana åtgärder, att skada om möjligt förhindrades.

13 §.

Beträffande stadgandet om befogenhet för nykterhetsnämnds ordförande att i vissa fall ensam meddela beslut å nämndens vägnar hava erinringar framförts av länsstyrelserna i Uppsala och Kalmar län, vilka ansett bestämmelsen kunna medföra alltför stor maktbefogenhet för ordföranden. Länsstyrelsen i Örebro län har uttalat, att det syntes icke vara lämpligt, att så viktiga frågor, som avsåges i 6 och 8 §§, skulle kunna definitivt avgöras allenast av ett utskott inom nykterhetsnämnden och i brådskande fall till och med av dess ordförande ensam. Enligt länsstyrelsens mening borde sålunda fattade beslut gälla endast provisoriskt och för sin giltighet kräva godkännande av nämnden, förslagsvis senast inom fjorton dagar. Däremot torde åt nämndens ordförande väl kunna anförtros att ensam besluta om sådan kallelse till inställelse inför nämnden eller av densamma tillsatt övervakare, som omförmäldes i 17 § av förslaget.

14 §.

Länsstyrelsen i Kalmar län anmärker, att av formuleringen kunde dragas den slutsatsen, att syskon, jämväl om de vore omyndiga, kunde göra framställning om övervakning enligt 8 §. Då detta ej torde vara meningen, syntes stadgandets avfattning böra förtydligas.

15 §.

Socialstyrelsen uttalar, att de i denna § intagna föreskrifterna för nykterhetsnämnder torde visserligen i och för sig förtjäna beaktande, men syntes vara av reglementarisk natur. Länsstyrelsen i Västerbottens län anser, att uttrycket »uppehålla förbindelse» borde utbytas mot en formulering, som tydligare utsade, vad meningen vore, nämligen att förhållandena i den internerades hem skulle övervakas.

16 §.

Socialstyrelsen håller före, att stadgandet lämpligen borde ingå i första stycket av 20 § alkoholistlagen.

17 §.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser det ej vara nödvändigt att beträffande person av nu ifrågavarande kategori meddela så rigorösa bestämmelser i fråga om skyldigheten att inställa sig inför nykterhetsnämnden. Vad anginge övervakningen, om sådan skulle komma till stånd, borde denna i förhållande till utomstående göras så litet uppseendeväckande som möjligt.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser stadgandet böra kompletteras med föreskrift om skyldighet för nykterhetsnämnden att, såvitt möjligt, kontrollera anmälningens befogenhet, innan handräckning påkallades.

Socialstyrelsen framhåller att, såsom en nykterhetsnämndssammanslut-

ning förordad, nykterhetsnämnden syntes även böra göras behörig att med laga verkan kalla till inställelse inför läkare för undersökning. Enligt andra stycket ägde nämnden, om kallelsen ej hörsammades, begära handräckning för vederbörandes inställande. Någon föreskrift om huru kostnaderna för handräckningen skulle bestridas funnes icke. Efter mönster av barnavårdslagens stadgande i detta avseende (77 §) syntes böra föreskrivas, att nämnden skulle äga att erhålla handräckning av polismyndighet utan kostnad för nämnden. Socialstyrelsen gör därjämte gällande, att bestämmelserna i förevarande § och 18 § lämpligen torde kunna sammanföras i 23 § av gällande alkoholistlag.

18 §.

Socialstyrelsen uttalar, att stadgandet, som motsvarade 23 § 2 mom. i gällande alkoholistlag, i den använda formuleringen vore föga tjänligt mot tredskande. Nykterhetsnämnder hade också vid flera tillfällen framställt klagomål över att stadgandet vore opraktiskt och otydligt, och en omarbetning torde därför vara önskvärd.

Överståthållarämbetet har — under erinran att enligt förevarande § nykterhetsnämnden skulle äga »lita länsstyrelsen till», om någon, som nämnden kallat till förhör, icke med viten kunnat förmås till inställelse — framhållit, att det syntes vara nödvändigt att här uttryckligen föreskriva, huru länsstyrelsen i sådant fall hade att förfara.

Av länsstyrelsen i Västerbottens län göres gällande, att bestämmelserna i denna § borde ersättas med stadgande att, därest person, som kallats till inställelse inför nykterhetsnämnden för att höras i något på nämndens prövning ankommande ärende, icke hörsammade kallelsen, nämnden ägde påkalla polismyndighetens biträde för hans hörande och att nämnden ägde låta sig representeras vid förhöret.

Av länsstyrelsen i Gotlands län och styrelsen för statens alkoholistanstalt å Svartsjö framhålles, att stadgandet torde bringas i överensstämmelse med 55 § i förslaget, däri föreskreves, att böter skulle tillfalla kronan. Sistnämnda anstaltsstyrelse anmärker, att de sakkunniga möjligen beträffande 55 § endast avsett böter, som enligt förslaget skulle ådömas av domstol. Vore så förhållandet, borde en omredigering äga rum för att förhindra misstolkning.

19 §.

Socialstyrelsen har anfört, att detta stadgande syntes vara av reglementarisk natur.

21 §.

Beträffande stadgandet i 2 mom. har socialstyrelsen anfört att, därest det skulle befinnas erforderligt och önskligt, att ett arbetshem fungerade såsom allmän alkoholistanstalt, torde det önskemål, som de sakkun-

niga genom stadgandet i detta mom. ville tillgodose, lämpligast uppfyllas därigenom, att Kungl. Maj:t på förslag av uppsiktsmyndigheten förklarade viss avdelning av arbetshemmet såsom allmän alkoholistanstalt.

Länsstyrelsen i Uppsala län finner det mycket betänkligt att använda arbetshem såsom alkoholistanstalt. Länsstyrelsen i Jämtlands län har uttalat, att genom förslaget att använda arbetshem för ifrågakomna anstaltsvård torde framför allt hava åsyftats att kunna genomföra en bättre uppdelning av alkoholisterna. Att så skedde, vore tydligen obetingat önskvärt, men den kategori, som syntes åsyftas med förläggning till arbetshem, torde huvudsakligen komma att bestå av oförbätterliga, förslöade och kroniskt arbetsvilliga personer. I den mån arbetshemmen behövde tagas i anspråk för sådana försumliga försörjningspliktiga, vilka genom en tids arbetstvång kunde rättas, medförde således förslaget en viss risk för förskjutning av arbetshemmens huvuduppgift. Denna risk torde böra uppmärksammas vid blivande administrativa föreskrifter angående ordningen för intagningen på arbetshem. I detta sammanhang torde jämväl böra anmärkas, att landstingens förpliktelse enligt fattigvårdslagen att sörja för erforderliga arbetshem icke finge bliva mer tyngande genom den föreslagna utvidgningen av arbetshemmens klientel, än vad fattigvårdslagen i och för sig innebure. På grund av stadgandet i den föreslagna 41 § 1 mom. torde ett visst förtydligande av förevarande mom. erfordras.

Slutligen har styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn anført, att styrelsen för sin del icke kunde underlåta att uttala principiella betänkligheter mot förslaget i denna del. Att alkoholistvård skulle kunna utövas på arbetshem, måste te sig såsom ett utflyttande av gränserna för alkoholistvården, vilket kunde tydas så, som om denna vård intet annat vore än ett intagande på vad slags anstalt som helst. Här emot kunde visserligen invändas, att det högsta resultat, som kunde uppnås i arbetet med oförbätterliga alkoholister, låge i själva interneringen med arbetsplikt och avstängning från sprit, samt att man i dessa fall sällan kunde vänta någon framgång genom moralisk påverkan. Men denna invändning finge icke undanskymma, att alkoholistvården dock i själva sin princip vore ett samhällets särskilda ingripande i *förbättringssyfte*, samt att det egenartade och väsentliga i dess arbetsformer och arbetsuppgifter icke finge utplånas. Styrelsen måste alltså som sin mening uttala, att en verkligt tillfredsställande lösning av nu behandlade fråga icke torde kunna vinnas på annat sätt än genom apterande av en särskild alkoholistanstalt för vård av recidiverande alkoholister. Skulle detta av finansiella skäl icke vara möjligt, ville styrelsen trots sina anförda betänkligheter dock icke avvisa förslaget om utnyttjande av vissa arbetshem för att befria de egentliga alkoholistanstalterna från det klientel, som notoriskt syntes minst förbättringsbart, därest det be-

funnes möjligt att å sådana arbetshem organisera denna nya form av alkoholistvård. Liksom i den föreslagna ändrade instruktionen för uppsiktsmyndigheten blivit föreslaget beträffande överflyttning av internerade från en anstalt till en annan, torde i så fall varje intagande å arbetshem — direkt eller genom överflyttning — böra bliva beroende på uppsiktsmyndighetens särskilda prövning och beslut.

22 §.

Socialstyrelsen anmärker, att i betraktande av hittills vunna erfarenheter, som visade, att uppgifterna i läkarutlåtandet ofta nog gäve föga av vikt utöver vad som ådagalagts genom den övriga utredningen i ärendet, syntes länsstyrelsen böra, om skäl därtill funnes föreligga, äga upptaga till prövning interneringsframställning, även om läkarutlåtande saknades.

23 §.

Med avseende å uttrycket i 1 mom. »å landet av landsfiskal samt i stad av vederbörande polismyndighet» framhåller länsstyrelsen i Jämtlands län, att på flera ställen i förslaget ordet polismyndighet uppenbarligen brukades med tanke, att detsamma skulle inbegripa jämväl landsfiskal. Det torde därför vara lämpligare att använda endast termen polismyndighet.

Beträffande i 2 mom. stadgat åliggande för polismyndighet att tillsvidare omhändertaga åt dryckenskap hemfallen person anmärker länsstyrelsen i Uppsala län, att det vore svårt att inse, vilka för myndigheten möjliga åtgärder åsyftades. Även länsstyrelsen i Jönköpings län uttalar betänkligheter i anledning av denna föreskrift. Ändamålsenlig lokal och lämplig bevakning stode ej å alla platser till polismyndighetens förfogande. Därest omhändertagande kunde ske genom förvar i arrestlokal eller, i brist på sådan, å närmaste fängelse, borde detta i lagen uttryckligen medgivas.

24 §.

Socialstyrelsen anser, att för här avsedd internering kravet på att häktning skulle hava förekommit knappast syntes behöva upprätthållas. Länsstyrelsen i Uppsala län anmärker, att om den sinnesbeskaffenhet, som föranlett ansvarsfrihet, icke stode i något sammanhang med eller föranlett någon utredning om dryckenskap, förevarande § hängde i luften. Även av länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län framhålles, att stadgandet syntes böra kompletteras med föreskrift rörande verkställande av utredning vid domstolen av vederbörandes alkoholmissbruk.

Länsstyrelsen i Hallands län uttalar, att förutsättningen för det i andra stycket omnämnda omhändertagandet syntes böra vara, att per-

sonen i fråga vore farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv. Några bärande skäl för att låta annan än nu nämnd person kvarstanna i häkte eller bliva föremål för omhändertagande på annat lämpligt sätt torde knappast förefinnas.

25 §.

Länsstyrelsen i Uppsala län anmärker beträffande första stycket, att det torde vara lämpligt att över däri avsedd ansökning om internering höra även drinkarens make.

I fråga om andra stycket föreslår länsstyrelsen i Jönköpings län den ändringen, att länsstyrelse skulle äga förordna om vittnesförhörs hållande, *då skäl därtill kan anses föreligga*. Vederbörande länsstyrelse skulle enligt förevarande bestämmelse meddela parterna vad de med avseende å förhöret hade att iakttaga. Såväl vittnenas instämmande som parternas underrättande om förhöret borde ju emellertid ske genom vederbörande domares försorg. I regel förfores väl också så. En uttrycklig föreskrift om domarens åligganden i detta hänseende syntes likväl vara på sin plats.

32 §.

Länsstyrelsen i Uppsala län uttalar, att i förevarande § borde uttryckligen angivas påföljden, om ansökning icke inom föreskriven tid ingåves.

33 §.

Länsstyrelsen i Uppsala län anmärker, att det vore svårt att konstatera att plats icke *kunnat* beredas.

34 §.

Av länsstyrelsen i Uppsala län framhålles, att betydelsen av anstånd enligt förevarande § syntes oklar. Man kunde fråga sig, om anstånd allenast innefattade framskjutande av de i föregående §§ stadgade tidsfrister eller även gällde till förmån för drinkaren. I senare fallet borde han höras, innan förordnande om verkställighet meddelades, och helst även före anståndsbeslutet.

35 §.

Förslaget om införande av viss minimitid för kvarstannande å anstalt vid frivilligt ingående har föranlett gensagor från länsstyrelsen i Uppsala län samt styrelserna för statens alkoholistanstalter å Venngarn och å Svartsjö. Styrelsen för statens vårdanstalt för alkoholister å Svartsjö ifrågasätter för sin del höjning av den i 26 § i gällande alkoholistlag stadgade maximitid för kvarhållande av frivilligt intagen från ett år till två år.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört, att enligt 26 § alkoholist-

lagen person, som frivilligt inginge på allmän alkoholistanstalt, finge kvarhållas där viss tid. Denna tvångsbestämmelse vore uppenbarligen nödvändig, för att förbindelsen skulle få avsedd verkan, men hade i förslaget tappats bort. Den i förslaget upptagna bestämmelsen, att förbindelse skulle avse en minimitid av sex månader, vore tillkommen på grund av vårdsynpunkter, vilka sannolikt i och för sig vore befogade. Emellertid torde erfarenheten också hava visat, att en åt dryckenskap hemfallen person ofta hade mycket svårt att från början inse behovet av en längre tids vård. Han trodde, att han efter en kort tids regelbundet levnadssätt skulle vara fri från missbruket, och vore därför obenägen att binda sig för lång tid. Efter någon viss tids vård kunde däremot medvetandet om det verkliga läget klarna till en övertygelse om behovet av fortsatt vård. För sådana fall vore icke fordran på förbindelse för en minimitid av sex månader lämplig.

Länsstyrelsen i Gotlands län uttalar att, då någon frivilligt anmälde sig önska ingå å allmän anstalt för vård av alkoholister, intagning torde ej böra äga rum, med mindre vederbörande nykterhetsnämnd, i ärendet hörd, vitsordade behovet. Med den föreslagna ändringen av formuläret till läkarbetyg komme nämligen detta ej att innehålla något omdöme om dylikt behov.

36 §.

Styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn har funnit det vara lämpligt att såväl i andra som i tredje stycket av förevarande § införa bestämmelse därom, att ansvarsförbindelse för vårdkostnaden skall medfölja framställningen. I andra stycket borde emellertid undantagas de fall, där statsverket jämlikt 46 § 1 mom. första stycket skulle vidkännas dessa kostnader.

Socialstyrelsen håller före, att föreskriften i andra stycket lämpligen, liksom hittills, finge sin plats i anstalternas reglementen.

37 §.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har framhållit, att det syntes länsstyrelsen onödigt att, på sätt i förevarande § skett, tillerkänna både länsstyrelse och polismyndighet i orten befogenhet att lämna handräckning för intagningsbesluts verkställande. Lämpligt torde vara, att endast polismyndighet i orten angåves såsom den, där hade att lämna handräckningen, i vilket fall länsstyrelsen komme att taga befattning därmed endast i det fall, att handräckning av polismyndigheten vägrades och klagan däröver fördes hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anmärker, att hinder icke syntes böra möta att låta polismyndighet utan nytt beslut av länsstyrelsen meddela handräckning för verkställighet av länsstyrelses förordnande om intag-

ning å allmän anstalt. Godkändes således förslaget i denna del, torde icke stadgandet, att länsstyrelsen ägde lämna handräckning, böra bibehållas.

38 §.

Beträffande förevarande § framhåller fängvårdsstyrelsen, att enligt förslaget alkoholisten förpliktades att fullgöra det arbete, som ålades honom, utan att honom givits någon rätt till inkomster av det arbete, han utförde. En vanlig fängelsefånge ägde däremot enligt lagen den 24 mars 1916 angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff rätt att under enrumstiden själv välja sitt arbete och behålla inkomsten därav samt att eljest åtnjuta andel av inkomsten. I detta hänseende vore alltså den internerade alkoholisten i lagen icke ens tillförsäkrad samma förmåner som en fängelsefånge. Huruvida han ens i likhet med straffångaren finge åtnjuta premier för flit och ordentlighet i arbetet, torde bero på reglementsbestämmelser, vilkas bestånd icke vore av lagen garanterat. Med avseende å rätten att skriva och mottaga brev vore den internerade alkoholisten helt likställd med fängelsefånge.

Beträffande andra stycket hava anmärkningar framställts av länsstyrelserna i Gotlands, Göteborgs och Bohus samt Hallands län. Länsstyrelsen i Gotlands län anmärker, att föreskrifterna angående mottagande och avsändande av brev eller andra skriftliga meddelanden syntes, om ej helt överflödiga, så åtminstone onödigt omfattande. Å anstalt för vård av alkoholister intagna borde icke jämställas vare sig med fångar eller med sinnessjuka. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län uttalar, att det icke torde vara rimligt eller behövt att i dylika hänseenden likställa internerad rusdrycksmissbrukare, vare sig han tillhörde den förbätterliga eller den oförbätterliga typen, med brottsling, som underginge frihetsstraff. Länsstyrelsen i Hallands län gör gällande, att andra stycket torde kunna uteslutas ur förslaget. Under alla förhållanden syntes å anstalt intagen person icke böra förvägras rätt att hos uppsiktsmyndigheten göra skriftliga framställningar, även om befogade anmärkningar skulle kunna göras mot den form, vari framställningen vore avfattad.

Styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn håller däremot före, att stadgandet angående intagnas brevväxling och utbyte av skriftliga meddelanden vore väl motiverat med hänsyn till de konflikter, som tid efter annan uppstått på anstalterna i denna punkt. Avfatningen av bestämmelsen syntes styrelsen vara väl funnen; dock torde det vara önskvärt, att den medgivna kontrollen finge innefatta icke blott brev eller annat skriftligt meddelande utan ock försändelse i allmänhet.

Socialstyrelsen framhåller, att stadgandet i andra stycket lämpligen syntes, liksom hittills, hava sin plats i anstalternas reglementen. Liknande erinran göres av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.

40 §.

Socialstyrelsen har anfört, att förevarande stadgande vore likalydande med 17 § i gällande alkoholistlag. Med avseende å de av Konungen utfärdade tillämpningsbestämmelserna, vilka inginge i instruktionen för uppsiktsmyndigheten, hade i betänkandet föreslagits, att överflyttningsbestämmelserna skulle gälla även för frivilligt ingången person å allmän alkoholistanstalt. Jämväl enligt socialstyrelsens mening borde denna kategori internerade i vårdavseende icke skilja sig från de tvångsinternerade. Erfarenheten hade nämligen givit vid handen, att det ofta erfordrades lika stora disciplinära resurser för behandlingen av de frivilliga som av de tvångsinternerade. Ej sällan vore också skillnaden mellan frivilligt ingående på anstalt och tvångsinternering endast formell; det förra klientelet stode i allmänhet icke på ett moraliskt högre plan än det senare. Vissa nykterhetsnämnder tillämpade i uppfostrande syfte den praxis, att de, när en person befundes böra göras till föremål för anstaltsbehandling, förmådde honom att frivilligt ingå på anstalt vid äventyr av tvångsinternering. Mången gång hände det, att nämnden därefter hos länsstyrelsen utverkade interneringsförordnande. Om detta förfarande kunde tillämpas i allmänhet gentemot frivilligt ingångna alkoholister, vilka äventyrade disciplinen, skulle någon ändring i nuvarande bestämmelser om överflyttning icke vara erforderlig. Emellertid kunde man ingalunda utgå ifrån, att förutsättningar alltid föreläge för tvångsinternering av en indisciplinär, frivilligt ingången alkoholist. Även om objektiva interneringsgrunder förefunnes, vore det givetvis mången gång svårt att skaffa erforderlig utredning härom, sedan vederbörande vårdats kanske flera månader på alkoholistanstalt. Ett hinder mot överförande av en indisciplinär, frivilligt ingången alkoholist till de tvångsinternerades kategori hade dessutom yppat sig i vissa länsstyrelsers uppfattning, att alkoholistlagen icke vore tillämplig i det fall, att vederbörande redan åtnjöte anstaltsvård. Denna uppfattning syntes emellertid icke tillräckligt grundad och vore i varje fall icke ändamålsenlig, vadan en ändring härutinnan syntes önskvärd. Vid otillbörligt uppträdande av de frivilligt ingångna hade man enligt den nuvarande lagen endast att, i sista hand, tillgripa utskrivning, men det låge i öppen dag, att en sådan åtgärd av klientelet på en anstalt snarast betraktades såsom eftersträvansvärd. För att kunna komma till rätta med dylika personer, som äventyrade de allmänna anstalternas behöriga verksamhet, erfordrades det därför, att de nuvarande hindren mot överflyttning av dem till de kvalificerade alkoholistanstalterna vid Svartsjö och i Landskrona undanröjdes. Hittills hade den frivilligt ingående alkoholists förbindelse att kvarstanna för undergående av behandling endast avsett och haft giltighet beträffande den alkoholistanstalt, där han ingått. Redan på grund härav hade överflyttning till annan anstalt mot vederbörandes vilja icke kunnat komma i fråga.

En omläggning härutinnan torde därför böra ske, varigenom förbindelsen komme att avse det organiserade anstaltssystemet i dess helhet och icke en viss anstalt. De närmare bestämmelserna för överflyttning till de kvalificerade anstalterna återfunnes i stadgan för statens tvångsarbetsanstalter och i samband med dem anordnade alkoholistanstalter. För att möjliggöra överflyttning till dessa anstalter av frivilligt ingången alkoholist erfordrades några smärre ändringar i §§ 39 och 41 i denna stadga.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört, att det, såsom i betänkandet framhållits, torde vara nödvändigt att meddela föreskrift om överflyttning av alkoholist, som intagits på en anstalt på grund av frivillig ansökan, till annan anstalt, men för ändamålet syntes något vidlyftigare lagändring krävas, än som föreslagits. I fall, varom här vore fråga, grundade sig tvånget mot den intagne allenast på hans eget medgivande jämte den lagbestämmelse, som borde infogas i den föreslagna 35 §. Någon objektiv utredning och prövning för att avgöra, om tvångsåtgärder vore påkallade, förelåge icke. Överflyttningen, sådan denna i förslaget tänkts, skulle således närmast få karaktären av en disciplinär åtgärd. Ett sådant förfarande, att t. ex. en frivilligt intagen skulle allenast efter föreståndarens rapport kunna av uppsiktsmyndigheten överflyttas till Svartsjö, torde dock icke lämpligen böra medgivas. I stället syntes man kunna föreskriva, att föreståndaren beträffande frivilligt intagen ägde göra framställning hos länsstyrelsen om förordnande, att den intagne skulle intagas å allmän alkoholistanstalt, samt att länsstyrelsen hade att efter vanlig utredning meddela beslut härom. Under tiden borde naturligtvis den person, saken gällde, icke utskrivas.

41 §.

Socialstyrelsen har anfört, att enligt nu gällande alkoholistlag (18 §) maximitiden för internering på allmän anstalt höjdes från ett till två år, om den intagne tidigare vårdats å sådan anstalt. Emellertid uppställdes två förbehåll, nämligen dels att den föregående anstaltsvården skulle hava varat minst sex månader och dels att den utsträckta vårdtiden ej tillämpades vid återintagande på grund av brott mot utskrivningsvillkor. Enligt förevarande § 1 mom. skulle dessa båda förbehåll utgå. Socialstyrelsen motsatte sig icke dessa skärpningar, men ansåge sig böra ifrågasätta en preskriptionstid av t. ex. fem år, efter vilken tid föregående behandling å alkoholistanstalt icke finge inverka på maximitidens längd. Socialstyrelsen hölle för övrigt före, att de nuvarande maximitiderna även i övrigt torde behöva utsträckas. Erfarenheten hade nämligen nogsamtt visat, att en maximitid av två år icke vore tillfyllest i en del icke alldeles sällsynta fall. Styrelsen ville därför ifrågasätta maximitidens utsträckning i vissa fall till fyra år. Förutsätnin-garna för inträde av denna maximitid borde emellertid bestämmas så,

att den förebyggande verkan, som härigenom kunde åstadkommas, bleve den största möjliga. Detta skedde emellertid icke, om man bibehölle den föreslagna begränsningen av tre månader utav den tid, varunder återfall medförde tillämplighet av de strängare bestämmelserna. Den återhållande inverkan, som hotet av den längre interneringstiden utövade, gjorde sig nämligen därvid gällande endast under tre månader. Säkerligen kunde denna tid utsträckas avsevärt; det låge en given gräns däri, att vid en alltför lång preskriptionstid den utskrivne kunde finna det lönlöst att göra ett försök att därunder avhålla sig från alkoholmissbruk. Måhända kunde man likväl utsträcka denna tid till två år. Å andra sidan syntes man icke behöva fordra, att tre interneringar skulle hava föregått, utan torde det kunna räcka med två, om dessa ägt rum under de närmast föregående åren. Förslagsvis borde den fyraåriga maximitiden inträda, om en alkoholmissbrukare efter utskrivning från allmän alkoholistanstalt, där han varit intagen på grund av sådant förordnande, som medgäve en maximitid av två år eller längre tid, återföle i dryckenskap inom två år och förordnande om tvångsinternering av honom meddelades inom samma tid.

Fångvårdsstyrelsen anmärker, att under antagande, att alkoholister enligt förslaget skulle kunna interneras på obestämd tid utan maximum, man frågade sig, huru och när vederbörande myndighet skulle kunna komma till det antagandet, att den internerade »skall föra ett nyktert och ordentligt liv». Inom anstalten torde han icke kunna avsiktligt från ledningens sida, ej heller oavsiktligt, utsättas för frestelsen att förtära rusdrycker till övermått. Men det vore ju endast och allenast hans bristande förmåga att motstå denna frestelse, som föranlett och berättigat hans internerande. För att pröva honom bleve det sålunda nödvändigt att bereda honom »försökspermission» och att därunder låta honom utsättas för den frestelse i nämnda avseende, som vid slutgiltig utskrivning kunde komma honom till del. Men varpå skulle myndigheten grunda sin uppfattning om den lämpliga tidpunkten för en dylik försökspermission? Fastställde lagen en rimlig tid såsom maximum för interneringen, hade myndigheten däri ett tvingande skäl att ej alltför länge dröja med försöket, om ett sådant ansåges böra ske. Internerings-tiden torde därför böra inskränkas till ett maximum av 5 à 10 år.

Länsstyrelsen i Uppsala län håller före, att vid internering enligt 1 mom. första stycket andra punkten borde förutsättas, att den föregående vården haft minst viss varaktighet. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län uttalar, att länsstyrelsen, utan att i och för sig avvisa tanken på livstidsinternering av oförbätterliga samhällsvådliga alkoholister, hade svårt att finna rättssäkerhetssynpunkten tillgodosedd med att, på sätt förevarande § föreskrev, lämna helt åt administrativa myndigheter att besluta i frågor om internering utan tidsbegränsning.

Av länsstyrelsen i Jämtlands län framhålles, att det syntes tvivel-

aktigt, huruvida alkoholistanstalterna med deras mera dyrbara anordningar för behandling och övervakning vore rätta platsen för internering av oförbätterliga alkoholister. I den mån utrymme och kostnads-hänsyn medgåve det, torde det dock vara lämpligt, att en sådan utväg lagligen stode till buds. Hänsyn till individerna av detta slag syntes icke utgöra hinder.

42 §.

Socialstyrelsen har framhållit, att första stycket i 2 mom. motsvarade andra stycket i 18 § av gällande alkoholistlag. I sistnämnda lagrum föreskreves, att »utskrivning från anstalten *skall* ske tidigare — — —, därest» etc.; i förevarande § hade detta ovillkorliga stadgande ändrats därhän, att »utskrivning *må* dock ske tidigare, därest» etc. Någon motivering för denna icke alldeles obetydliga ändring hade icke anförts. Den hittillsvarande formuleringen syntes vara att föredraga. I andra stycket av 2 mom. lagfästes den i praxis tillräckligt länge prövade försökspermissionen. Med hänsyn till institutets stora praktiska betydelse vore det måhända påkallat, att det ilagen angåves, vem som vore behörig meddela försökspermission. Givetvis borde detta tillkomma vederbörande anstaltsstyrelse, men denna borde äga rätt att i viss utsträckning delegera sin befogenhet till anstaltsföreståndaren. Vidare borde uppsiktsmyndigheten, som ägde rätt verkställa utskrivning, vara behörig att jämväl meddela permission. Ifrågavarande föreskrifter samt bestämmelserna om försökspermission i förevarande § och 45 § torde lämpligen sammanföras före stadgandena om verkställighet av utskrivning. Enligt förslaget skulle den tid, en intagen varit försöksmitterad, alltid inräknas i interneringstiden. Detta motsvarade hittillsvarande praxis, vilken icke kunnat utbildas på annat sätt med hänsyn till bristen på bestämmelser. Denna anordning vore emellertid olämplig i det icke ovanliga fallet, att permittenten bröte mot permissionsvillkoren i något väsentligt avseende och detta skedde upprepade gånger under någon tid, innan anstaltsledningen finge kännedom härom. Den ovillkorliga bestämmelsen, att permissionstiden skulle ingå i interneringstiden, borde därför utbytas mot ett stadgande av den innebörden, att nämnda tid inräknades i interneringstiden, såvida icke anstaltsstyrelsen på grund av förhållanden, som angåves i förslagets 45 §, beslutade om vederbörandes återförande till anstalten.

Styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn har påpekat, huru som i förslaget från nuvarande bestämmelser upptagits skyldigheten för anstaltens föreståndare att, innan den vårdade på grund av försökspermission eller utskrivning lämnade anstalten, därom underrätta nykterhetsnämnden i den kommun, dit han begåve sig, samt den myndighet eller enskilde person, på vars framställning han intagits på anstalten. I många fall hade det emellertid inträffat, att den, som lämnat anstal-

ten vid Venngarn, icke begivit sig till hemorten utan till en annan plats, där hans förflutna icke varit känt och där han haft större möjligheter att börja på nytt. Sådana miljöförändringar hade ofta tillrätts av anstaltsledningen. Att i dylika fall lämna nykterhetsnämnden på orten meddelande om den inflyttade och anlita nämnden som övervakare hade av hänsyn till den vårdade ofta undvikits. I stället hade någon för anstalten känd, trovärdig person eller enskild ledamot av nämnden anlåtats som övervakare och därvid ombetts att icke för någon yppa, vad som meddelats honom. I andra fall åter hade övervakningen skett av anstaltens egen personal med hjälp av det anslag till övervakning av utskrivna, som funnes upptaget i anstaltens driftkostnadsstat. Anmälningar om utskrivning eller försökspermission borde enligt styrelsens mening meddelas nykterhetsnämnden i den kommun, dit den vårdade begåve sig, endast i de fall, att anstaltens föreståndare prövade så kunna ske utan men för den vårdade.

43 §.

Styrelsen för statens vårdanstalt för alkoholister å Venngarn gör gällande att, även om övervakningstidens längd vid utskrivningen bestämts till ett år, densamma i mån av välförhållande borde kunna avkortas. Så vore fallet med den i 8—11 §§ föreslagna föregående övervakningen, och det förefölle, som om större likformighet vunnos mellan dessa båda former av övervakning och att bättre resultat kunde ernås, om det uttryckligen utsades i förevarande §, att övervakningstiden i förekommande fall kunde avkortas. Rätten att göra sådan avkortning torde kunna anförtros åt den övervakande myndigheten.

44 §.

Socialstyrelsen framhåller, att enligt förslaget utskrivning efter tvångsinternering alltid skulle vara förbunden med villkor. Brott mot dessa villkor kunde medföra återintagning. Dessa bestämmelser kunde leda till, att tvångsinternering komme till stånd på grundval av en utredning om de allmänna förutsättningarna för tvångsförfarande, vilken låge flera år tillbaka i tiden; brott mot utskrivningsvillkor behövde nämligen icke innebära, att indikationerna i förslagets 8 § föreläge. En anordning, som kunde leda till sådana konsekvenser, syntes mindre lämplig. Å andra sidan hade det visat sig vara en brist, att anstalterna enligt nu gällande lag icke ägde meddela några föreskrifter vid utskrivning av alkoholist, som återintagits för brott mot utskrivningsvillkor. En tänkbar medelväg mellan de nuvarande bestämmelserna och förslaget syntes vara, att alla utskrivningar vid tvångsinternering gjordes villkorliga, men att brott mot sådana villkor icke utgjorde interneringsanledning, därest den föregående interneringen själv föranletts av villkorsbrott. Häremot kunde icke invändas, att uppställande av villkor i

ett sådant fall skulle vara meningslöst med hänsyn till bristen på sanktion, ty givetvis borde nykterhetsnämnden i regel kunna bibringa den utskrivne klarhet om, att brott mot villkoren visserligen icke denna gång vore interneringsskäl, men att det dock vore i hög grad ägnat att underlätta tillkomsten av nytt interneringsförordnande.

Även styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn ifrågasätter, om upprepade återintagningar för brott mot utskrivningsvillkor borde få äga rum utan mellankommande ny undersökning av fallet. Riktigast syntes det vara att, därest en återintagen efter utskrivningen ånyo återföller i alkoholmissbruk, på nytt pröva, i vad mån de *allmänna* förutsättningarna för tvångsinternering vore för handen.

Länsstyrelsen i Uppsala län anmärker beträffande 1 mom., att det icke framginge, huru särskilt polismyndigheten skulle veta, att det vore fråga om en utskriften.

46 §.

Länsstyrelsen i Uppsala län anmärker, att då 1 mom. första stycket icke hänvisade till 23 § 1 mom., vid tillämpning av sistnämnda mom. komme att gälla den i 1 mom. andra stycket av förevarande § givna föreskriften, att den, på vilkens framställning någon intagits, ansvarade för vårdkostnaden. Enligt 23 § 1 mom. kunde emellertid sådan ansökning göras även av landsfiskal eller polismyndighet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län uttalar, att enligt förslaget motivering borde staten bekosta vården av farliga alkoholister. Denna uppfattning syntes riktig, men torde icke hava kommit till tydligt uttryck i lagtexten.

Länsstyrelsen i Västerbottens län håller före, att stadgandet i 1 mom. andra stycket, att statsverket i visst fall skulle vidkännas vårdkostnaden, borde avfattas i överensstämmelse med bestämmelsen i 60 § 2 mom. fattigvårdslagen, enligt vilken tre års vistelse utom hemortskommunen medförde rätt till gottgörelse av statsmedel. Därjämte borde i 3 mom. av förevarande § inflyta föreskrift, att jämväl kostnaderna för handräkning enligt 17 och 18 §§ skulle bestridas av statsmedel.

Av styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn framhålles, att till undvikande av oklarhet och icke minst med hänsyn till den gottgörelse, som kommunerna med stöd av 2 mom. andra stycket vore berättigade att utfå av landstingen, det torde vara önskvärt, att det uttryckligen angåves, vad som förstodes med vårdkostnad.

MOTIVERING

I skrivelse den 5 maj 1920 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning om revision av gällande lagbestämmelser emot fylleri och dryckenskap samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. I infordrade yttranden över riksdagens skrivelse erinrades om åtskilliga spörsmål, vilka i berörda sammanhang borde upptagas till prövning, såsom om vidgad befogethet för offentlig myndighet att omhändertaga personer, som äro förfallna till missbruk av rusdrycker, samt om det inbördes förhållandet mellan bestraffnings- och skyddsåtgärder till motverkande av dryckenskap.

År 1922 genomfördes på Kungl. Maj:ts förslag den ändring i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister, att lagen gjordes tillämplig jämväl å sådana personer, vilka äro hemfallna åt dryckenskap och under viss tid upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri. Genom vissa bestämmelser i den år 1924 antagna provisoriska lagstiftningen rörande olovlig införsel av spritdrycker m. m. torde ock de i ovannämnda riksdagsskrivelse framförda önskemålen i viss mån hava vunnit beaktande.

I anförande till statsrådsprotokollet den 16 oktober 1925 har dåvarande chefen för justitiedepartementet framhållit, att de lagstiftningsåtgärder av jämförelsevis fristående karaktär, vilka dittills framgått såsom resultat av den föreliggande utredningen, endast berört särskilda detaljspörsmål inom det omfattande ämne, som avsåges i riksdagens framställning, och därför ansetts kunna genomföras utan det uppskov, som ett upptagande av hit hörande frågor i ett större sammanhang måst medföra; därmed hade emellertid icke en lösning efter vidare linjer lämnats ur sikte. Departementschefen vore av den uppfattning, att sannolikt mera vittgående åtgärder än de dittills försökta skulle visa sig erforderliga, därest problemet om ett effektivt bekämpande av dryckenskapen skulle kunna vinna en ur samhällets synpunkt tillfredsställande lösning, samt att för åstadkommande av en väl avvägd lagstiftning i detta avseende en mera ingående utredning syntes nödvändig. En sådan borde alltså komma till stånd angående lämpliga och tidsenliga lagbestämmelser för motverkande av fylleri och dryckenskap ävensom angående de åtgärder i övrigt, vilka i sammanhang därmed kunde finnas erforderliga. Vid denna utredning torde de skilda spörsmål, som under ärendets föregående behandling bragts under överbäggande, böra göras till föremål för ytterligare uppmärksamhet.

Jämlikt nådigt bemyndigande berörda den 16 oktober 1925 tillkallades av

Omfattningen
av de sakkun-
nigas uppdrag
i avseende å
1926 års för-
slag.

chefen för nämnda departement särskilda sakkunniga att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag i ovan angivna hänseenden. Dessa sakkunniga avgåvo den 30 september 1926 betänkande med förslag till lag angående åtgärder mot dryckenskap och fylleri jämte därmed sammanhängande författningsförslag, däribland förslag till ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka, förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet samt förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad (statens offentliga utredningar 1926: 17).

Sedan yttranden i ärendet avgivits av åtskilliga myndigheter, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 11 november 1927 uppdragits åt 1927 års sakkunniga för revision av lösdrivarlagstiftningen att med beaktande av de inkomna yttrandena avgiva utlåtande och förslag i anledning av omförmälda betänkande utom i vad detsamma avsåg bestämmelser om ansvar och annan i 4 kap. av förslaget till lag om åtgärder mot dryckenskap och fylleri avsedd påföljd för fylleri, i vilken del den vidare behandlingen av ärendet ankom på justitiedepartementets lagavdelning.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 24 september 1928 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag angående revision av gällande lagstiftning rörande försäljning av rusdrycker. Sedan 1927 års sakkunniga för revision av lösdrivarlagstiftningen hemställt om återkallelse av det dem den 11 november 1927 meddelade uppdraget, såvitt anginge de ovannämnda fyra förordningarna, enär de i 1926 års betänkande intagna förslagen till ändringar i dessa förordningar syntes falla under det uppdrag, som avsåges i omförmälda beslut den 24 september 1928, har Kungl. Maj:t genom beslut den 12 oktober 1928 återkallat det den 11 november 1927 givna bemyndigandet, i vad detsamma hade avseende å omförmälda fyra författningsförslag, och skulle till följd därav det 1927 års sakkunniga för revision av lösdrivarlagstiftningen sistnämnda dag meddelade uppdraget i dessa delar upphöra att gälla.

1926 års förslag till lag om åtgärder mot dryckenskap och fylleri innehöll bl. a. vissa bestämmelser i 4—6 §§ rörande nykterhetsnämnds befogenhet och åligganden i fråga om rusdrycksförsäljningen. Dessa bestämmelser voro avsedda att helt eller delvis ersätta 35, 40, 64 och 65 §§ i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker. Med anledning härav föreslogs upphävande av de två första och ändrad lydelse av de två sista av nämnda paragrafer. Då den vidare behandlingen av 1926 års förslag i dessa delar uppenbarligen faller under det uppdrag, som lämnats åt 1928 års ovannämnda sakkunniga för revision av rusdryckslagstiftningen, hava omförmälda bestämmelser i 4—6 §§ i 1926 års förslag till lag om åtgärder mot dryckenskap och fylleri ej gjorts till föremål för behandling i förevarande förslag utan här helt lämnats å sido. I detta sammanhang må nämnas, att 2 §

i 1926 års lagförslag, innefattande bestämmelse om vad som med alkoholhaltiga drycker enligt nämnda lag skall förstås, såsom onödig också utslutits i förevarande förslag. Lagen om behandling av alkoholister torde nämligen, såsom av åtskilliga myndigheter framhållits, otvivelaktigt vara tillämplig vid allt slags alkoholmissbruk, oavsett den begagnade dryckens eller preparatets tekniska beskaffenhet (brännvin, pilsnerdricka, rusgivande surrogat för dylika drycker m. m.). För övrigt har uttrycket »alkoholhaltiga drycker» icke använts i förevarande förslag utan utbytt mot benämningen »*rusgivande drycker*», vilken klarare angiver vad som åsyftas (jfr de här ovan återgivna yttrandena över 2 § i 1926 års förslag, sid. 32—33).

Beträffande grunden för samhällets ingripande för alkoholisters återförande till ett nyktert och ordentligt liv intager 1926 års förslag huvudsakligen en annan ståndpunkt än gällande lag. Enligt nämnda förslag bör det vara omsorgen om individen själv såsom medlem av samhället och av den krets därinom, där han närmast rör sig, som i främsta rummet är den drivande kraften för samhällets ingripande mot honom. Enligt fattigvårdslagstiftningskommitténs motiv till gällande lag är grunden för nämnda ingripande däremot att söka däri, att vissa alkoholisters levnadssätt medför *en fara eller allvarlig olägenhet för samhället* i ett eller annat hänseende. Samhället bör därför, enligt kommittén, om möjligt gripa in mot alla de kategorier av alkoholister, som allvarligt kränka samhällets berättigade intressen och som samhället därför förklarar skadliga för detsamma.

Grunden för samhällets ingripande mot alkoholister.

Socialstyrelsen har i sitt yttrande över 1926 års förslag framhållit, att ett införlivande med alkoholistlagen av den i förslaget framförda nya grundsatsen har principiell betydelse, och anför i denna del vidare bl. a.:

“Hittills har man anlagt en rent social synpunkt på lagstiftningen, och det allmännas ingripande mot alkoholmissbrukaren har motiverats av omsorgen att förebygga, att andra människor utsättas för lidanden eller faror från hans sida, samt att förekomma andra samhälleliga skadeverkningar av alkoholmissbruket. Detta innebär givetvis icke, att lagstiftaren förbisett spörsmålets individualistisk-humanitära eller så att säga moraliska sida; hela behandlingsmetoden går ju väsentligen ut på att hos alkoholisten skapa moraliska förutsättningar för ett ändrat levnadssätt. Men även om man i behandlingsmetoden söker använda uppfostrande medel och även om verkningarna av åtgärderna, där de leda till åsyftat resultat, närmast kunna betecknas såsom moraliska, äro dock betingelserna för och syftet med lagstiftarens ingripande på detta område väsentligen av samhällelig natur.”

De sakkunniga hava i denna fråga anslutit sig till den av fattigvårdslagstiftningskommittén och socialstyrelsen uttalade meningen, som jämväl omfattades av lagrådet vid dess granskning av kommitténs förslag. Man synes alltså såsom regel böra fasthålla, att ingripande från samhällets sida enligt denna lag skall ske endast mot personer, vilkas alkoholism har sociala följdverkningar. Huru denna grundsats skall komma till uttryck vid an-

givandet i detalj av de kategorier av alkoholister, på vilka lagen skall tillämpas, utvecklas närmare i den speciella motiveringen till 1 §. Här må blott anmärkas, att gränserna för de fall, där ett samhällsintresse motiverar ett ingripande enligt lagen och där så ej är fallet, alltid måste bliva i viss mån flytande. I allmänhet torde kunna sägas, att de i 8 § i 1926 års förslag angivna fall, då ingripande medelst övervakning föreslagits, icke falla utom den gräns, där ett sådant ur samhällets synpunkt kan anses påkallat. Med hänsyn till vad i motiven till 1926 års förslag i denna del blivit anfört må här ock erinras, att vid ett dylikt ingripande det avgörande icke i någon mån är eller kan få vara att, då en alkoholist genom sitt levnads sätt stör yttre allmän ordning eller anständighet, samhället har att hävda denna. Ett samhällets ingripande i sistberörda avseende är en helt annan sak än den, som är föremål för ifrågavarande lagstiftning, och kan ej utgöra grunden för ett principiellt bedömande av frågan om samhällets förhållande till bekämpandet av alkoholismen ur social synpunkt.

I anslutning till vad ovan anförts hava de sakkunniga ansett lämpligt att i lagens 1 § ange den principiella grunden för samhällets inskridande mot det samhällsönda, det här gäller. De sakkunniga hava uttryckt detta så, att av alkoholmissbruket följer fara eller allvarlig olägenhet för samhället i något av de hänseenden, som närmare angivas i samma paragraf. Av denna formulering framgår, att det för ingripande enligt lagen icke fordras annat, än att en åt dryckenskap hemfallen person är hänförlig under någon av de i nämnda paragraf upptagna grupperna. I övrigt hänvisas till den speciella motiveringen till 1 § här nedan.

Lagens till-
lämplighet å
missbruk av
andra narko-
tiska medel
(morfin,
kokain m. m.)?

Under förarbetena till lagen om behandling av alkoholister den 30 juni 1913 hade från flera håll påyrkats, att jämväl den, som under vissa angivna förhållanden hemfallit åt missbruk av andra rusgivande medel än alkohol, t. ex. morfin, kokain och andra dylika narkotika, borde inbegripas under lagen, men med hänsyn till angelägenheten av att för det dåvarande söka begränsa lagens omfattning upptogs ej nämnda förslag (kungl. propositionen nr 193 till 1913 års riksdag, sid. 36 och 41).

Icke heller i 1926 års förslag har någon dylik utvidgning av lagens tillämplighet skett. Såvitt förslagets motivering giver vid handen, inbegripas sådana narkotiska medel icke under det i förslagets 2 § andra stycket förekommande uttrycket »andra rusgivande medel, vilka användas såsom ersättningsmedel» för alkoholhaltiga drycker.

Socialstyrelsen har emellertid ifrågasatt, huruvida icke lagen borde göras tillämplig på missbrukare av morfin, kokain m. fl. dylika narkotiska medel, vilka icke vore hänförliga till alkohol, men samtidigt framhållit, att en dylik utvidgning av lagen icke torde kunna genomföras utan särskild utredning.

Med anledning av vad sålunda förekommit hava de sakkunniga från medicinalstyrelsen inhämtat yttrande i ämnet, vilket såsom bilaga 1 finnes

bifogat detta betänkande. I nämnda yttrande har den uppfattningen kommit till uttryck, att såväl frågan, huruvida behov av särskilda lagbestämmelser rörande behandlingen av morfinister m. fl. överhuvudtaget föreligger, som frågan om vilka lagbestämmelser, som i sådant fall äro lämpliga, är i behov av en långt grundligare utredning än som under den nu till buds stående korta tiden varit möjligt att av medicinalstyrelsen åvägbringas. De sakkunniga ansluta sig för egen del till den uppfattning, som sålunda kommit till uttryck, och hava därför ansett sig icke böra i vidare mån än som skett här upptaga denna fråga till behandling.

Samhällets organ för behandlingen i första hand av ärenden rörande alkoholistvård äro de kommunala nykterhetsnämnderna, som tillkommo genom 1913 års lag i ämnet.

Genom 1917 års förordning angående försäljning av rusdrycker hava åtskilliga befogenheter och åligganden tillkommit nykterhetsnämnderna beträffande rusdrycksförsäljningen och övervakandet av nykterhetstillståndet inom kommunen. Av vad ovan anförts framgår, att de härom i nämnda förordning meddelade bestämmelser ej beröras av de sakkunnigas uppdrag, sådant detta blivit slutligen bestämt. De sakkunniga hava emellertid ansett det ej böra ifrågakomma någon ändring i den bestående ordningen, enligt vilken de organisatoriska bestämmelserna rörande nykterhetsnämnd intagas i lagen om behandling av alkoholister. Bestämmelserna härom återfinnas i 2 § av lagen enligt förevarande förslag.

I en av representanter för ett tjugotal sammanslutningar av nykterhetsnämnder den 12 juli 1929 till de sakkunniga avlämnad skrift har framhållits såsom ett önskemål, att staten utvidgar sin upplysnings- och understödsverksamhet bland nykterhetsnämnderna, och har till stöd härför anförts: Denna verksamhet borde icke betraktas såsom ett provisorium, vilket när som helst kunde avvecklas, utan såsom en naturlig statsuppgift med syfte att befordra och befrämja tillämpningen av den lagstiftning, som det tillkomme nykterhetsnämnderna att handhava. I betraktande av å ena sidan nykterhetsnämndernas synnerligen stora behov av understöd och vägledning från statens sida på grund av kommunernas ofta visade ovillighet att anslå medel och den mångenstädes bristande förståelsen för nämndsarbetets betydelse för folknykterhetens höjande och å den andra sidan statens förpliktelser på detta område i egenskap av såväl lagstiftare som ock mottagare av oerhörda inkomster av rusdryckshanteringen kunde, syntes det, de hittillsvarande statliga åtgärderna för nykterhetsnämndsverksamhetens understödande icke anses utgöra en tillräcklig prestation från statens sida. Det syntes vara så mycket mindre anledning till tvekan från statens sida att sörja för ett rimligare förhållande mellan nykterhetsnämndernas behov av hjälp och de anslagna medlen härför, som nykterhetsnämndsanslaget utginge av rusdrycksmedelsfonden, vilken i enlighet med de för densamma gällande be-

Frågan om nykterhetsnämndernas organisation.

Betydelsen av upplysningsverksamhet bland nykterhetsnämnderna.

stämmelserna även skulle användas till understöd av nykterhetsbefrämjande åtgärder.

Här må hänvisas till socialstyrelsens uttalande i ämnet, återgivet här ovan å sid. 28. Av detta framgår, att den av socialstyrelsen i egenskap av uppsiktsmyndighet över alkoholistvården i samråd med vissa andra myndigheter utövade upplysnings- och understödsverksamheten bland nykterhetsnämnderna pågått sedan år 1921 och alltjämt fortgår samt att styrelsen såsom en följd av denna verksamhet trott sig kunna konstatera ett ökat intresse bland nykterhetsnämnderna ute i landet för alkoholistvårdverksamheten och hyser förhoppning att på denna väg få till stånd en bättre lagtillämpning än den nuvarande i viss mån bristfälliga.

De sakkunniga vilja för sin del understryka behovet av fortsatt beviljande av medel för ifrågavarande upplysnings- och understödsverksamhet, då denna utan tvivel kan bidra till åstadkommandet av effektivare lagtillämpning på alkoholistvårdens område och därigenom också till folknykterhetens höjande.

Ifrågasatta
ändringar i
fattigvårdslagen
m fl.
författningar.

1926 års betänkande upptog jämväl förslag till viss ändring av lagen om fattigvården och förslag till ändrad instruktion för uppsiktsmyndigheten över alkoholistvården. Båda dessa förslag hade tillkommit på den grund, att enligt 1926 års förslag till lag om åtgärder mot dryckenskap och fylleri (21 § 2 mom.) anstaltsvård av alkoholister i vissa fall kunde äga rum å arbetshem, som omförmäles i 33 § fattigvårdslagen. På sätt av motiveringen till 24 § i förevarande förslag framgår, har bestämmelsen därom helt utslutits ur detta förslag. På den grund bortfaller jämväl behovet av ändring i fattigvårdslagen och i nämnda instruktion, varför båda dessa ändringsförslag ock utslutits. Emellertid säger det sig självt, att de i instruktionen förekommande hänvisningarna till vissa paragrafer i gällande alkoholistlag böra bringas i överensstämmelse med blivande ny lag i ämnet.

Slutligen upptager 1926 års förslag vissa ändringar av kungörelsen den 17 juni 1916 (nr 308) angående vissa handlingar, som omförmälas i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister, av vilka den ena ändringen avsåg borttagande av den nuvarande intygsmeningen ur formuläret till det läkarutlåtande, som vid ansökan om internering av alkoholist skall bifogas ansökningen. Av motiveringen till 13 § i förevarande förslag framgår, att de sakkunniga i denna del anslutit sig till samma ståndpunkt, som nyssnämnda förslag intager, och de sakkunniga hemställa därför om sådan ändring av ifrågavarande kungörelse, som ovan sägs. Därjämte bliva även vissa formella ändringar i kungörelsen nödvändiga vid genomförande av den föreslagna nya lagen i ämnet.

De sakkunniga övergå härefter till speciell motivering för de särskilda paragraferna i den föreslagna lagen om behandling av alkoholister.

Lag om behandling av alkoholister.

Då år 1925 sakkunniga inom justitiedepartementet tillkallades för beredning av hithörande frågor, hade dessa enligt departementschefens ovan återgivna anförande till statsrådsprotokollet den 16 oktober 1925 i uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om ändrade lagbestämmelser till motverkande av fylleri och dryckenskap jämte de åtgärder i övrigt, som i sådant syfte kunde finnas erforderliga. 1926 års av ovannämnda sakkunniga framlagda förslag innefattade i särskilt kapitel (4 kap.) ansvarsbestämmelser, som voro avsedda att ersätta såväl förordningen emot fylleri och dryckenskap den 16 november 1841 som 18 kap. 15 § strafflagen. Med hänsyn därtill att i *en* författning sålunda sammanförts straffbestämmelserna rörande fylleri och föreskrifter rörande behandling av alkoholister, motsvarande dem, som nu inrymmas i lagen den 30 juni 1913, hava 1925 års sakkunniga benämnt sitt lagförslag »lag om åtgärder mot dryckenskap och fylleri». Då, på sätt av allmänna motiveringen framgår, straffbestämmelserna mot fylleri numera helt avskilts från det ämne, som nu är föremål för behandling, föreligger icke vidare någon anledning att ändra lagrubriken i 1913 års lag, och de sakkunniga hava därför bibehållit benämningen »lag om behandling av alkoholister».

Lagrubriken.

I 1 § i 1913 års lag om behandling av alkoholister anges, i vilka fall tvångsinternering å allmän alkoholistanstalt kan äga rum. Genom att låta lagen börja med bestämmelserna därom har åt densamma i den allmänna uppfattningen, såsom i 1926 års förslag framhållits, givits övervägande karaktär av tvångsinterneringslag. Ehuru väl bland de åtgärder, som kunna ifrågakomma för tillrättaförande av en alkoholist, tvångsvis företagen internering å alkoholistanstalt är den uti den personliga friheten mest ingripande åtgärden och det ur denna synpunkt är av synnerlig vikt att i lagen reglera betingelserna för sådan tvångsinternering, torde det likväl vara mindre lämpligt att genom lagens uppställning giva den karaktär av antydd beskaffenhet. I fråga om behandlingen av alkoholister måste väsentlig vikt läggas på *förebyggande åtgärder*. Sådana böra i allmänhet vara den första formen för samhällets ingripande för tillrättaförande av en alkoholist. I ett stort antal fall bliva, såsom erfarenheten visat, dylika åtgärder tillräckliga för att återföra den till dryckenskap hemfallne till ett nyktert och ordentligt liv. Först i den mån hjälpåtgärder visat sig resultatlösa, bör såsom regel strängare åtgärd i form av *tvångsinternering* å alkoholistanstalt komma i fråga. För att förmedla övergången mellan anstaltsvistelsen och

Lagens uppställning.

den fullständiga friheten ute i samhället erfordras en *eftervårdande verksamhet* i form av övervakning m. m.

Erkänner man dessa allmänna riktlinjer för en lagstiftning i ämnet vara riktiga, böra de lämpligen redan genom lagens uppställning komma till ett tydligare uttryck än i nu gällande lag är förhållandet. De sakkunniga hava i enlighet med vad sålunda anförts i förevarande förslag upptagit bestämmelser om förebyggande åtgärder, tvångsinternering och eftervårdande verksamhet i nu nämnd ordning. Av den sålunda ändrade uppställningen följer, att den i 1926 års förslag använda kapitelindelningen icke vidare kan följas. De sakkunniga hava uppdelat sitt förslag i fem kapitel med följande rubriker: 1) lagens tillämplighetsområde och särskilda samhällsorgan för behandling av dithörande ärenden, 2) förebyggande åtgärder (hjälpåtgärder), 3) internering å allmän alkoholistanstalt, 4) anstaltsvård och eftervårdande verksamhet samt 5) allmänna bestämmelser.

1 §.
Lagens tillämplighetsområde.

Det har befunnits lämpligt att, på sätt i nu gällande alkoholistlag är fallet, redan i 1 § angiva lagens tillämplighetsområde. Enligt nämnda lag förutsättes såsom en allmän betingelse för dess tillämplighet, att den person, det gäller, är *hemfallen åt dryckenskap*. Därmed åsyftades enligt lagmotiven att från lagens tillämpning frångå sådana fall, där alkoholmissbruket allenast är något mera tillfälligt och där personen i fråga, även om han någon gång skulle berusa sig, i regel likväl skötte sig ordentligt; lagen avsåge inskridande endast mot alkoholmissbruk, som antagit vanans form, vare sig det fortgår dag efter dag eller återkommer periodiskt med kortare eller längre mellanrum. Med det använda uttrycket åsyftades alltså kroniska alkoholist, vanedrinkare. Den angivna formuleringen har emellertid i 1 § i 1926 års förslag utbytt mot uttrycket »missbrukar någon alkoholhaltiga drycker på sätt och under omständigheter, som i denna lag omförmäles». De sakkunniga anse för sin del skäl saknas att frångå den nu i viss mån hävdvunna avfattningen och hava därför bibehållit densamma, allrahelst som den i nyssnämnda förslag använda formuleringen kan göras till föremål för olika tolkning alltefter den uppfattning man hyser i nykterhets- och alkoholfrågor.

Utöver att vara hemfallen åt dryckenskap fordras emellertid för nu gällande lags tillämplighet ytterligare, att vissa omständigheter föreligga, vissa objektiva kännemärken, som ådagalägga, att ifrågavarande persons levnads-sätt medför fara eller allvarlig olägenhet för samhället. Såsom sådana särskilda omständigheter betecknas i nu gällande lag:

- 1) att vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv;
- 2) att utsätta hustru eller barn, som personen i fråga är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård;
- 3) att ligga fattigvården eller sin familj till last; samt
- 4) att under de senaste två åren upprepade gånger hava blivit dömd till ansvar för fylleri.

Den hittillsvarande erfarenheten från tillämpningen av alkoholistvårdslagstiftningen har visat, att behov föreligger av utsträckning av förutsättningarna för ingripande enligt lagen. Vid de under senare år avhållna konferenserna med nykterhetsnämnder och även eljest i den offentliga diskussionen om alkoholistlagstiftningen har framhållits såsom ett önskemål att få lagens tillämplighetsområde utvidgat. Vid behandling av förslaget till alkoholistlag år 1913 anförde lagrådet, att ett fullt rationellt ordnande av denna lagstiftning enligt lagrådets mening kunde ske först efter det åtskilliga i nära samband därmed stående lagstiftningsfält blivit genomarbetade. Under en övergångslagstiftning i ämnet kunde erfarenhet vinnas, som torde bliva till nytta för den fortsatta lagstiftningen. Lagstiftningens provisoriska karaktär måste skärpa det krav på begränsning och varsamhet i övrigt, som redan betingades därav, att man här rörde sig på ett för vårt land nytt område och med anordningar, vilka i stort sett ingenstädes blivit prövade. Även föredragande departementschefen framhöll angelägenheten att för det dåvarande begränsa lagens omfattning.

Lagen har nu varit i tillämpning över tretton år, och de därunder vunna erfarenheterna hava otvivelaktigt ådagalagt behovet av vidgad tillämpning. Nykterhetsnämnderna hava nämligen ofta, enligt vad socialstyrelsen framhållit, nödgats avskrika inkomna anmälningar om svårt alkoholmissbruk med sociala skadeverkningar på den grund, att de nuvarande bestämmelserna icke äro tillämpliga. Med stöd av denna erfarenhet torde man nu med trygghet kunna ingå på prövning av en dylik utvidgning. En sådan har också genomförts i olika avseenden, på sätt 1 § i förevarande förslag närmare utvisar.

I 1926 års förslag sökte man tillgodose behovet av utsträckta förutsättningar för lagens tillämplighet genom att i två avseenden föreslå utvidgning av nu gällande bestämmelser. Beträffande gruppen 3) föreslogs sålunda, att lagen skulle vara tillämplig jämväl å alkoholist, som ligga annan »närstående» än sin familj till last. Och vidare tillades en ny grupp, nämligen alkoholist, som uppträda på ett för omgivningen grovt störande sätt. Den motivering, som i förslaget anförts för dessa utvidgningar av lagens tillämplighetsområde, finna de sakkunniga vara av övertygande beskaffenhet och hava därför upptagit desamma även i förevarande förslag. De sakkunniga hava dock med anledning av vad socialstyrelsen erinrat beträffande gruppen 3) ansett ordet »närstående» böra utgå, varigenom lydelsen i denna del bliver »ligger sin familj eller annan till last», och i fråga om den nytillkomna gruppen — i de sakkunnigas förslag upptagen såsom grupp 5) — utbytt uttrycket »omgivningen» mot »närboende eller andra».

Från något håll har påyrkats, att ingripande mot alkoholist bör kunna ske även i det fall, att han utsätter någon av de i grupp 2) avsedda personerna för misshandel. Detta fall synes emellertid vara att hänföra under lagen redan enligt dess nuvarande lydelse, nämligen i regel under grupp 1). Något tillägg i detta avseende har därför ansetts obehövt.

Beträffande gruppen 2) har av en länsstyrelse framhållits, att föräldrar borde i det hänseende, varom här är fråga, likställas med hustru och barn. De sakkunniga finna detta beaktansvärt, men anse den enklaste och lämpligaste utvägen vara att, utan särskilt omnämmande av föräldrar, använda formuleringen »hustru, barn eller annan, som han är skyldig att försörja».

Socialstyrelsen har beträffande grupp 2) föreslagit en ytterligare utvidgning och därom anfört bl. a., att förutsättningarna för tvångsförfarande icke torde vara tillfyllest i fråga om de mera trängande fall, som nu låge utanför lagens räckvidd, nämligen där alkoholmissbruket åstadkommer lidanden och skadeverkningar inom familjen, utan att vederbörande dock ligger densamma till last eller kan sägas utsätta den för vanvård. Det vore visserligen mycket naturligt, att förslaget icke gäve sig in på denna uppgift, ty lagstiftaren stode här inför ett mycket ömtåligt problem. Det gällde å ena sidan att akta sig för att göra lagen brukbar såsom tillhygge för det ovisa nitet och å den andra att giva en klok och hänsynsfull lagtillämpning bättre medel i händerna till avvärjande och hindrande av olyckor och lidanden inom familjerna till följd av alkoholmissbruk. Såsom en måhända framkomlig utväg att tillgodose båda nämnda krav har socialstyrelsen föreslagit ett tillägg rörande grupp 2), så att denna skulle komma att avse jämväl den alkoholist, som på annat sätt än genom utsättande för nöd eller uppenbar vanvård grovt brister i sina plikter mot hustru eller barn, som han är skyldig att försörja.

De sakkunniga ansluta sig till detta socialstyrelsens förslag men anse, att varje person, för vilken alkoholisten är försörjningspliktig, jämväl i förevarande hänseende bör kunna likställas med hustru och barn, och hava i enlighet härmed avfattat bestämmelsen rörande grupp 2).

Det beträffande grupp 2) i nu gällande lag använda uttrycket »uppenbar vanvård» leder tanken närmast på vanvård i kroppsligt hänseende, ehuru väl enligt lagmotiven här jämväl avses det fall, att barn utsättes för fara att i sedligt hänseende vanvårdas. Med hänsyn härtill har det ansetts lämpligare att här använda det i fråga om vanvårdade barn i 22 § barnavårdslagen brukade uttrycket »allvarlig vanvård». Därigenom torde tydligare än med det nuvarande uttrycket utmärkas, att under vanvård inbegripes sådan icke blott i kroppsligt utan även i psykiskt, moraliskt eller sedligt hänseende.

Enligt den nya barnavårdslagen kunna kostnaderna för underhåll av barn, som av det allmänna omhändertagits, i vissa fall påvila barnavårdsnämnd och icke fattigvården. Med hänsyn härtill har det ansetts lämpligt att i fråga om grupp 3) ersätta ordet »fattigvården» med uttrycket »det allmänna».

Fattigvårdslagstiftningskommittén hade på sin tid föreslagit, att lagen skulle äga tillämplighet jämväl å den, som vore oförmögen att vårda sina angelägenheter. Denna grupp uteslöts emellertid efter erinran av lagrådet under åberopande, att det med fog blivit ifrågasatt, huruvida icke lagens utsträckning till denna grupp strede emot den ledande grundsatsen, att för

samhällets ingripande förutsattes, att alkoholisten är till fara eller allvarlig olägenhet för samhället; föreläge icke något av de fall, som i övrigt upptagits i kommitténs förslag, syntes samhället icke hava något mera direkt intresse av ett ingripande, vartill komme, att prövningen av frågan, huruvida någon vore oförmögen att vårda sina angelägenheter, i andra fall än de nyss berörda vore synnerligen svår och knappast kunde överlåtas åt administrativ myndighet. En annan fråga vore, anförde lagrådet vidare, huruvida icke, om en sådan alkoholist vore ställd under förmyndare, åt denne kunde inrymmas befogenhet att även mot myndlingens vilja insätta honom å alkoholistanstalt. Denna fråga, som närmast berörde förmynderskapslagstiftningen, kunde emellertid icke lämpligen i det dåvarande sammanhanget upptagas till behandling, utan borde anstå, till dess nämnda lagstiftning i övrigt bleve föremål för omarbetning.

Vid en den 10 och den 11 juni 1929 i Stockholm hållen nykterhetsnämndskonferens samt uti en av utsedda representanter för ett tjugotal sammanlutningar av nykterhetsnämnder därefter till de sakkunniga inlämnad, den 12 juli 1929 dagtecknad skrift har såsom ett önskemål framhållits, att lagen borde utvidgas att omfatta jämväl nu ifrågavarande grupp av alkoholister, då dessa till en del utgjordes av personer, som genom alkoholmissbruk förlösade sina tillgångar och därför kunde befaras framdeles komma att falla det allmänna till last.

De sakkunniga, som med anledning av de sålunda framställda önskemålen upptagit berörda fråga till omprövning, finna väl i likhet med lagrådet, att samhället icke har så direkt intresse av ingripande mot en alkoholist av denna kategori som exempelvis mot dem, vilka till följd av dryckenskap försumma sina försörjningsplikter eller ligga andra till last, men å andra sidan kan det icke förnekas, att en dylik alkoholist genom vanvård av sin person och sina angelägenheter i regel förr eller senare kommer i den belägenhet, att han faller det allmänna till last, samt att i dessa fall således föreligger fara för, att allvarliga olägenheter för samhället skola bliva följden av hans alkoholmissbruk. Därtill är att märka, att frågan om denna grupps upptagande i lagen nu får anses ligga annorlunda till än vid tillkomsten av 1913 års lag i ämnet, vilken, på sätt ovan framhållits, hade övervägande karaktär av interneringslag. Nu lägges däremot i första hand huvudvikten på vidtagandet av förebyggande hjälpåtgärder, och det är då påtagligt, att det kan ligga i samhällets intresse, att även i fråga om en sådan alkoholist dylika åtgärder varda vidtagna. Genom att på antytt sätt utvidga lagens tillämplighetsområde vinnes också större möjlighet, att kvinnor och ungdom, som hemfalla åt dryckenskap, kunna i erforderliga fall komma att hänföras under lagen och bliva föremål för sådana åtgärder; de lära nämligen mera sällan falla under någon av de andra grupperna.

Frågan om denna utvidgning av lagen har emellertid, på sätt lagrådet framhållit, ett visst samband med förmynderskapslagstiftningen. Denna har

numera undergått den omarbetning, vartill lagrådet i sitt utlåtande år 1913 hänvisade. Enligt 1 kap. 2 § förmynderskapslagen skall bl. a. den förklarade omyndig, som är hemfallen åt missbruk av rusgivande medel och i följd därav icke kan vårda sig eller sin egendom. En alkoholist, som sålunda är ur stånd att själv taga vård om sina angelägenheter, förutsättes enligt gällande lag alltså städse skola bliva ställd under förmyndare.

De sakkunniga anse alltså samhällseliga synpunkter i övervägande mån tala för att utsträcka lagens tillämplighetsområde att omfatta jämväl alkoholister av ifrågavarande kategori. Därför har såsom en särskild grupp — grupp 4 — upptagits åt dryckenskap hemfallen person, som »är ur stånd att taga vård om sig själv och sina angelägenheter».

I detta sammanhang må erinras, att enligt 14 § i lagförslaget vid ifrågasatt tvångsinternering å allmän alkoholistanstalt av den, som är ställd under förmyndare, den sistnämnde alltid skall höras i ärendet. Det är att antaga, att i dylika fall internering i regel icke kommer att av länsstyrelse beslutas utan samtycke av förmyndaren. De synpunkter, som lagrådet i sitt nämnda utlåtande anlagt å denna fråga, torde med hänsyn till vad sålunda av de sakkunniga föreslagits och anförts i allt väsentligt vara tillgodosedda.

Slutligen må här jämväl erinras om det föreslagna stadgandet i 7 § 2 mom. av innehåll, att om nykterhetsnämnd finner åt dryckenskap hemfallen person böra förklaras omyndig, nämnden har att anmäla förhållandet till vederbörande överförmyndare.

Beträffande den i 1 § av gällande alkoholistlag upptagna sista gruppen, omfattande åt dryckenskap hemfallna personer, som under de två sista åren upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri, har i ovannämnda av representanter för sammanslutningar av nykterhetsnämnder ingivna skrift såsom ett önskemål framhållits, att nykterhetsnämnd och sammanslutning av nykterhetsnämnder — helst direkt från underrätt, men om hinder därför ansåges föreligga, från systembolagen — borde erhålla uppgift om alla fylleriförseelser, begångna inom nämndens område eller, oberoende av platsen, begångna av personer med hemortsrätt inom kommunen.

Alltsedan tillkomsten av 1922 års lagändring, då denna kategori alkoholister infördes i 1 § av gällande lag, har stadgande om sådan uppgifts lämnande till nykterhetsnämnderna från många håll påyrkats. Motsvarande bestämmelse om insändande av uppgift till systembolagen finnes i 37 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker. De sakkunniga anse för egen del ett stadgande i antydd riktning, om det kan göras fullt effektivt beträffande de personer, om vilka här är fråga, kunna vara till gagn för tillämpning av alkoholistlagen i förevarande avseende, men då stadgandet synes närmast vara behöfligt för fullgörande av nykterhetsnämndernas åligganden enligt nämnda förordning och därmed sammanhängande författningar, synes det böra ankomma på ovannämnda, för revision av nyssnämnda författningar tillkallade sakkunniga

att framlägga förslag om stadgande i detta avseende. Efter samråd med nämnda sakkunniga har denna fråga ansetts ej böra här föranleda vidare uttalande.

2 §.

Beträffande det kommunala organ, som skall handhava den närmaste befattningen med de i förevarande lag avsedda åtgärder, må här till en början erinras om de för närvarande pågående strävandena att åstadkomma en centralisation av kommunernas numera på ett flertal olika nämnder och styrelser delade sociala förvaltning, i vilket hänseende föreslagits att sammanföra varje kommuns omförmälda nämnder och styrelser till ett gemensamt organ, benämnt t. ex. socialnämnden. Denna fråga är för närvarande föremål för utredning inom socialdepartementet. Intill dess berörda utredning blivit slutförd, föreligger i varje fall icke någon anledning att vidtaga någon organisatorisk förändring av de nu befintliga nykterhetsnämnderna; icke heller anse de sakkunniga det klokt eller lämpligt att meddela obligatorisk föreskrift därom, att särskild nykterhetsnämnd skall finnas i varje kommun, utan bör det, på sätt i 1926 års förslag uttalats, fortfarande ankomma på kommunerna själva att avgöra, huruvida särskild sådan nämnd skall utses eller ej.

2 §.
Nykterhets-
nämnden.

Några redaktionella förändringar hava emellertid gjorts i bestämmelserna rörande nykterhetsnämnd. Sålunda har det ansetts lämpligt att giva dem sådan avfattning, att därigenom tydligare må utmärkas, att det normala förhållandet bör vara, att särskild nykterhetsnämnd av kommunen tillsettes.

I såväl gällande alkoholistlag som 1926 års förslag hänvisas i fråga om nykterhetsnämnds sammansättning m. m. till vad om fattigvårdsstyrelse finnes stadgat, vilket här skall äga motsvarande tillämpning, med iakttagande dock, att för Stockholm skola gälla särskilda bestämmelser. Från flera håll har såsom ett önskemål framhållits, att denna hänvisning till fattigvårdslagens motsvarande stadganden är otydlig eller i varje fall otillfredsställande samt att det vore lämpligare att i förevarande lag i deras helhet intaga de åsyftade stadgandena från fattigvårdslagen.

I vad det gäller nykterhetsnämnds sammansättning anse de sakkunniga det för vinnande av full tydlighet och även av andra skäl vara på sin plats att i lagen intaga uttryckliga bestämmelser. Minimiantalet ledamöter torde därvid lämpligen böra bestämmas till detsamma, som gäller i fråga om fattigvårdsstyrelse, eller å landet tre och i stad fem (11 § fattigvårdslagen). Fattigvårdslagens bestämmelse, att av ledamöterna och av suppleanterna i fattigvårdsstyrelsen minst en skall vara kvinna, torde i fråga om nykterhetsnämnden böra bibehållas. Med hänsyn till de uppgifter, som åligga nämnden, synes det vidare vara lämpligt föreskriva, att en läkare, om sådan är bosatt inom kommunen, ock bör vara ledamot av nämnden. Denna

fordran torde emellertid icke kunna upprätthållas i fråga om suppleanterna, ehuru väl det är önskvärt att, därest flera läkare äro bosatta inom kommunen, jämväl en av suppleanterna skall vara läkare. Stadgandet bör hava avseende å såväl tjänsteläkare som annan läkare. Den i 13 § fattigvårdslagen kyrkoherde eller annan prästman tillerkända befogenheten att deltaga i fattigvårdsstyrelses och på grund av hänvisningen i 3 § alkoholistlagen jämväl i nykterhetsnämnds förhandlingar synes icke vara behöflig i avseende å nykterhetsnämnd.

Vad sedan angår ledamots och suppleants valbarhet, rätt att avsäga sig uppdraget, tjänstgöringstid och avgång, val av ordförande och vice ordförande, ordningen för nämndens arbete, ordförandens åligganden, ersättning åt ordförande och ledamöter, avgivande av utgifts- och inkomstförslag, räkenskapers förande, redovisning, granskning av nämndens räkenskaper och förvaltning samt ledamots ansvarighet synes hänvisning fortfarande kunna lämnas till motsvarande stadganden i fattigvårdslagen rörande fattigvårdsstyrelse, därvid dock för vinnande av full tydlighet, i enlighet med vad från något håll blivit föreslaget, de åsyftade lagrummen i fattigvårdslagen uttryckligen angivits, nämligen 3 kap. 10, 12, 14—18 och 21 §§. Lika litet som i 1926 års förslag har det ansetts föreligga skäl att i förevarande förslag bibehålla den enligt 3 § i gällande alkoholistlag ledamot av nykterhetsnämnd tillerkända befogenheten att när som helst avsäga sig uppdraget, utan bör i detta hänseende lämpligen gälla vad om ledamot i andra kommunala nämnder och styrelser enligt kommunallagarna är stadgat.

Rörande förevarande paragraf har socialstyrelsen framhållit, hurusom i flertalet kommuner, särskilt landskommunerna, nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen samt att det från nykterhetsnämndsintresserat håll klagats över att berörda omständighet icke beaktas vid valen av ledamöter i fattigvårdsstyrelserna, i det att enbart fattigvårdssynpunkter anläggas vid personvalen och inga hänsyn tagas till behovet av sakkunskap och intresse för nykterhetsnämndsärenden, varför det kunde förtjäna övervägas, huruvida icke befogenhet borde lämnas länsstyrelserna att, när skäl finnes föreligga, ålägga kommun att tillsätta särskild nykterhetsnämnd.

De sakkunniga finna de sålunda framförda synpunkterna beaktansvärda, men anse i likhet med andra lagutskottet vid 1924 års riksdag den anmärkta bristen i nu rådande system i väsentlig mån kunna avhjälpas genom ett stadgande, att i de omförmälda fallen, då nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen, en ledamot med insikt i och intresse för nykterhetsfrågor skall inom styrelsen bereda och vara föredragande i hit hörande ärenden. Därmed bör en viss garanti vinnas, att i fattigvårdsstyrelsen inväljes en för detta uppdrag lämpad och intresserad person. Stadgande i ämnet har intagits såsom mom. 3 i förevarande paragraf, och har åt detsamma givits ungefär samma avfattning som motsvarande bestämmelse i 8 § 2 mom. barnavårdslagen.

Den anmälningsplikt till länsstyrelsen, varom stadgande influtit i 4 mom.

av förevarande paragraf, har ansetts böra avse jämväl vice ordföranden i nykterhetsnämnden och omförmälde föredragande. Genom att låta anmälningsplikten omfatta jämväl den sistnämnde kan också vinnas en viss kontroll över att sådan föredragande verkligen bliver utsedd.

Det i 3 § 3 mom. i 1926 års förslag förefintliga stadgandet rörande ikraftträdandet av beslut av kommun, att särskild nykterhetsnämnd ej vidare skall finnas i kommunen m. m., har ansetts obehövt och kunna utgå.

3 §.

I 1926 års förslag finnes i 13 § bestämmelse om ett arbetsutskott, åt vilket nykterhetsnämnden äger uppdraga att besluta uti vissa i förslaget angivna frågor. Särskilt i större städer torde, såsom erfarenheten givit vid handen, finnas behov av ett sådant oftare sammanträdande utskott, men även i större landskommuner, där särskild nykterhetsnämnd eller såsom sådan nämnd fungerande fattigvårdsstyrelse består av många ledamöter, kan det visa sig vara praktiskt lämpligt med en sådan anordning, som möjliggör en smidigare och snabbare procedur i hithörande ärenden.

3 §.
Arbetsutskott
m. m.

Självfallet är, att i de fall, då nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen och särskild föredragande för hithörande ärenden således skall vara utsedd, denne bör vara ledamot av utskottet.

I 1926 års förslag angivas med hänvisning till vissa paragrafer de frågor, i vilka arbetsutskottet skulle äga besluta. Där upptagas emellertid i huvudsak alla frågor, som nämnden har att handlägga och besluta om. Det torde emellertid knappast vara av behovet påkallat att i lagen närmare precisera de åtgärder, vilka nämnden skall kunna befullmäktiga ett arbetsutskott att vidtaga, utan synes det lämpligen böra överlämnas åt nämnden att fritt besluta härom.

Emellertid synes skäl vara att bibehålla stadgandet i 1926 års förslag, att av utskottet beslutad åtgärd vid nämndens nästa sammanträde skall anmälas och i dess protokoll antecknas.

Enligt nämnda 13 § i 1926 års förslag äger nykterhetsnämndens ordförande i särskilt brådskande fall meddela beslut å nämndens vägnar. Av motiveringen framgår, att därvid åsyftas fall, då behov föreligger av omedelbart omhändertagande eller tvångsinternering av synnerligen farlig alkoholmissbrukare och då sammankallande av nämnden eller arbetsutskottet på grund av ärendets brådskande beskaffenhet lämpligen icke kan avvaktas. En i viss mån motsvarande bestämmelse rörande omhändertagande av barn finnes i 31 § barnavårdslagen.

De sakkunniga anse ett stadgande i angivna hänseende vara lämpligt och av behovet påkallat. Ifrågavarande befogenhet bör tillkomma nykterhetsnämndens ordförande eller, där ett arbetsutskott med befogenhet att i sådana fall vidtaga åtgärder blivit utsett, utskottets ordförande.

Liksom i fråga om arbetsutskottets beslut bör gälla, att av ordförande

beslutad åtgärd vid nämndens eller utskottets nästa sammanträde skall anmälas och i dess protokoll antecknas.

4 §.

4 §.
Nykterhets-
nämnds ålig-
ganden.

I 4 § i 1926 års förslag angivas nykterhetsnämndens uppgifter på olika områden. I den mån dessa hava avseende å förordningarna angående försäljning av rusdrycker och pilsnerdricka, falla dessa uppgifter, på sätt i den allmänna motiveringen framhållits, utanför förevarande lags tillämplighetsområde och böra därför helt utgå här. De sakkunniga hava emellertid ansett lämpligt att i denna paragraf meddela föreskrift om nämndens allmänna åliggande att ägna uppmärksamhet och tillsyn åt de i förevarande lag avsedda förhållanden.

Särskilt i större städer med mera omfattande verksamhet för nykterhetsnämnden måste denna för utförande av alla å nämnden ankommande göromål uppenbarligen begagna sig jämväl av utom densamma stående personer. Härvid kunna såväl frivilliga krafter som fast anställda, avlönade biträden ifrågakomma. Kommunerna böra äga frihet att i detta hänseende efter eget gottfinnande bestämma på sätt de med hänsyn till de lokala förhållandena finna för bäst. Här föreslås därför allenast ett allmänt stadgande, att nämnden må, i den mån det finnes erforderligt, till sitt biträde kalla därtill skickade män och kvinnor. Liknande stadgande gäller i fråga om barnavårdsnämnden enligt 14 § 2 mom. barnavårdslagen. Den här föreslagna bestämmelsen motsvarar i viss mån stadgandet i 4 § 2 mom. sista stycket i nu gällande alkoholistlag.

Till förevarande paragraf har stadgandet i 19 § i 1926 års förslag lämpligen ansetts böra flyttas, och har detsamma, efter några mindre redaktionella ändringar, intagits här såsom ett 2:dra moment. Det må framhållas, att intimt samarbete givetvis kommer att äga rum mellan nykterhetsnämnderna, å ena, samt systembolagen och styrelserna för allmänna alkoholistanstalter, å andra sidan, men då detta i allt fall framgår av bestämmelserna i författningarna rörande rusdrycksförsäljning och i förevarande lag, har det ej ansetts nödigt att i denna paragraf giva särskilt uttryck däråt.

I detta sammanhang må beröras frågan om de på senare år tillkomna nykterhetsnämndssammanslutningarnas ställning. Från en del håll har påyrkats, att dessa skola auktoriseras i lagen och tilldelas viss kontrollerande och övervakande befogenhet gentemot nykterhetsnämnderna. Sålunda har av en länsammanslutning hemställts, att i samband med stadgandet om nämndens skyldighet att samarbeta med andra nämnder m. fl. borde i lagen inflyta bestämmelser om omförmälda sammanslutningars rättigheter och skyldigheter i fråga om samarbetet mellan nämnderna, särskilt såvitt detta avsåge personer, som varit föremål för en nämnds uppsikt men flyttat till annan kommun. Och i ovannämnda av representanter för sammanslutningar av nykterhetsnämnder till de sakkunniga ingivna skrift har ifrågasatts, huruvida ej styrelsen för vederbörande nykterhetsnämndssammanslutning lika

med förmyndare och vissa anhöriga borde tillerkännas befogenhet att uti de i 12 § av förevarande förslag angivna fall, då nykterhetsnämnden avslagit hos densamma gjord framställning eller ej vidtagit äskade åtgärder, hos länsstyrelsen göra ansökning om begärd åtgärds vidtagande.

De sakkunniga anse väl, att ifrågavarande sammanslutningar hava en viktig uppgift att fylla och att de kunna vara ett kraftigt stöd för nykterhetsnämnderna vid fullgörandet av deras åligganden, icke minst i fråga om övervakande av nykterhetstillståndet i kommunerna enligt rusdrycksförsäljningsförordningen och andra dithörande författningar, men finna det icke lämpligt att genom lagföreskrift åt dessa sammanslutningar uppdraga särskilda åligganden enligt förevarande lag. Gåves åt sammanslutningarna den ifrågasatta befogenheten att hos länsstyrelsen göra ansökning om förordnande om intagande å alkoholistanstalt, skulle därmed ansvaret i sådana frågor i väsentlig mån från nykterhetsnämnderna överflyttas å dessa sammanslutningar, en fördelning av ansvaret, som knappast skulle vara lycklig. De sakkunniga finna på sålunda anförda skäl sammanslutningarnas verksamhet fortfarande bäst böra utövas på sätt som hittills skett utan uttrycklig auktorisation, åtminstone icke i förevarande lag. Huruvida en sådan auktorisation lämpligen bör stadgas i sammanhang med revisionen av ovan nämnda författningar, tillkommer det ej de sakkunniga att yttra sig om.

5 §.

I ovan nämnda till de sakkunniga ingivna skrift har bl. a. påyrkats, att envar, som under fullgörande av allmän tjänst eller visst yrke, såsom allmän åklagare, fängelsedirektör, präst och läkare, konstaterar alkoholmissbruk hos någon, skall vara pliktig att lämna uppgift därom till nykterhetsnämnden. Enligt 17 § barnavårdslagen åligger det kommunal myndighet och befattningshavare i allmän tjänst ävensom läkare m. fl. att hos barnavårdsnämnden göra anmälan om missförhållanden, om vilka de i sin verksamhet erhållit kännedom och vilka böra föranleda sagda nämnds ingripande. Ett liknande stadgande synes vara på sin plats i förevarande lag och böra gälla för polismyndighet, kommunal myndighet samt befattningshavare i statens och kommunens tjänst i övrigt beträffande i lagen avsedda fall av alkoholmissbruk, dock endast då de i tjänsten erhållit kännedom därom.

Har nykterhetsnämnd genom anmälan eller annorledes erhållit kännedom om fall, där dess ingripande enligt förevarande lag synes påkallat, bör nämnden skyndsamt låta verkställa undersökning om fallet genom inhämtande av upplysningar om den person, det gäller, hans levnadsförhållanden i den mån de hava samband med hans alkoholmissbruk m. m. Stadgande härom har ansetts böra intagas i denna §.

5 §.

Anmälan till
nykterhets-
nämnd.
Undersökning.

6 §.

Nyktterhetsnämnds befogenhet att inkalla person inför nämnden.

I denna ordning hava bestämmelserna i 17 och 18 §§ i 1926 års förslag ansetts böra inflyta i lagen, därvid de undergått mindre redaktionella ändringar.

En nyktterhetsnämndssammanslutning och socialstyrelsen hava framhållit, att nyktterhetsnämnden borde göras behörig att med laga verkan kalla person, som är föremål för nämndens behandling, till inställelse jämväl inför läkare i och för undersökning. Det har nämligen i många fall förelagat svårigheter att anskaffa läkarutlåtande rörande alkoholist, vars ifrågasatta tvångsinternering nyktterhetsnämnd haft under omprövning. De sakkunniga hava emellertid ansett det vara olämpligt och knappast heller effektivt, att en person medelst handräckning genom polisen tvångsvis inställes hos läkare för undersökning, och hava därför ej velat anlita denna utväg. Kan läkarundersökning icke på annat sätt komma till stånd, torde det i nödfall kunna ordnas så, att läkaren får verkställa den erforderliga undersökningen i nämndens lokaler, då personen i fråga inställes dit. Finnes läkare bosatt inom kommunen, såsom i stad alltid lär vara fallet, bör läkare ju finnas bland nämndens ledamöter. På landet torde det däremot i regel bliva provinsialläkaren i distriktet, som anlitas för ändamålet.

Enligt 1926 års förslag äger nyktterhetsnämnden ock kalla övervakad person till inställelse inför övervakaren. Föreskrift härom har emellertid ej ansetts böra inflyta i lagen utan, i den mån den må finnas av nöden, lämpligare hava sin plats bland administrativa bestämmelser rörande övervakning.

Med tillgodoseende av därom framställda önskemål har det beträffande samtliga i denna paragraf avsedda fall föreskrivits, att nyktterhetsnämnden äger erhålla behöflig handräckning hos polismyndigheten i orten, varigenom den onödiga omgången med hänvändelse till länsstyrelsen undvikits. Motsvarande stadgande gäller beträffande barnavårdsnämnd enligt 75 § barnavårdslagen (jfr ock 72 § fattigvårdslagen).

Varken 23 § i nu gällande alkoholistlag eller 18 § i 1926 års förslag utvisar tydligt, på vilken myndighet det ankommer att fälla till här avsedda böter och viten. Denna befogenhet bör tillkomma nyktterhetsnämnden, och detta har ansetts böra uttryckligen angivas i lagtexten. Med anledning härav har ändring i lagtexten gjorts och bestämmelse i berörda hänseende införts efter förebild av stadgande i 9 § i lagen den 4 juni 1926 om upplåtelse under åborätt av viss jord.

Enligt 18 § i 1926 års förslag skola här ifrågakomna böter tillfalla kommunens kassa. I strid häremot stadgas i 55 § i samma förslag, att »böter, som enligt denna lag ådömas», skola tillfalla kronan. Angående viten saknas föreskrift. Beträffande förvandling i händelse av bristande tillgång av viten, som avses i nyssnämnda 18 §, saknas likaledes föreskrift i samma förslag. Den anmärkta ofullständigheten i föreskrifterna synes

enklast kunna avhjälpas genom att i en särskild § närmast efter 35 § i förevarande förslag, i vilken paragraf stadgas bötesstraff för viss där omnämnd förseelse, sammanföra bestämmelserna därom, vem böter och viten skola tillfalla, ävensom om förvandling av böter och viten i angivna fall. Det hänvisas i detta avseende till 36 §.

En länsstyrelse har ansett det böra kunna anförtros åt nykterhetsnämndens ordförande att ensam besluta om sådan kallelse till inställelse inför nämnden, som omförmäles i denna paragraf. Med beaktande härav har intagits en föreskrift rörande befogenhet jämväl för ordförande i nämnd eller arbetsutskott, ävensom för sådan föredragande inom fattigvårdstyrelse, som omförmäles i 2 § 3 mom., att besluta om kallelse och hos polismyndigheten påkalla handräckning. Denna föreskrift har tillfogats såsom ett 3:dje moment i förevarande paragraf.

Socialstyrelsen har erinrat, att någon föreskrift rörande bestridandet av kostnader för handräckningen ej finns. Efter förebild av 72 § fattigvårdslagen och 77 § barnavårdslagen har därför föreslagits, att handräckningen skall meddelas utan kostnad för nykterhetsnämnden (jfr motiveeringen till 33 §, sid. 113).

7 §.

I denna paragraf hava angivits de olika förebyggande åtgärder eller hjälpåtgärder, som, innan tvång tillgripes, kunna ifrågakomma för att återföra en åt dryckenskap hemfallen person till ett nyktert och ordentligt levnadssätt. De uppräknade åtgärderna, som blott äro exempel, överensstämma i stort sett med de övervakningsåtgärder, som finnas angivna i 10 § i 1926 års förslag. I fråga om förhindrande av försäljning av rusdrycker till person, varom här är fråga, gäller numera enligt 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning (35 §), att nykterhetsnämnden själv, dock endast efter anmälan från vissa myndigheter eller personer, har befogenhet att i viss omfattning förbjuda utminutering av sådana drycker till dylik person. Med hänsyn härtill har avfattningen av förevarande paragraf i hithörande stycke modifierats. Beträffande medverkan till intagande i nykterhetsförening äro de sakkunniga i fråga om förutsättningarna härför av samma uppfattning, varåt givits uttryck i motiven till nämnda förslag, men anse det obehövt att i lagtexten särskilt beröra dessa förutsättningar. Ej heller har det ansetts lämpligt eller behövt att bland här ifrågakomna åtgärder i lagen särskilt upptaga att söka förmå personen i fråga att avhålla sig från umgänge med personer, som missbruka alkoholhaltiga drycker. Beträffande den i nyssnämnda paragraf upptagna åtgärden att söka förmå sådan person att avhålla sig från besök å lokaler, där alkoholhaltiga drycker försäljas, har det ansetts skäligt att inskränka åtgärden att avse lokaler, där dylika drycker utskänkas.

Stadgandet i 7 § i 1926 års förslag angående anmälan i vissa fall av nykterhetsnämnden till vederbörande överförmyndare har ansetts lämp-

7 §.

Förebyggande
åtgärder
(hjälpåtgärder)
m. m.

ligen kunna intagas i förevarande paragraf. Socialstyrelsen har beträffande ifrågavarande stadgande framhållit, att den i 2 kap. 7 § förmynderskapslagen anvisade anordningen med en medförmyndare i vissa fall kunde vara påkallad, nämligen då en gift man förklarats omyndig eller blivit entledigad såsom förmyndare för sina barn samt hustrun automatiskt blivit förmyndare för dessa, i vilket fall obehörig påverkan från mannens sida kunde befaras, varigenom syftet med hans omyndigförklarande eller entledigande vad barnens fostran anginge ofta kunde bliva ouppnått. Vidare har framhållits, att åtgärd enligt denna paragraf även borde ifrågakomma, då personen i fråga vore förmyndare för annan än eget barn. Dessa erinringar hava i förevarande förslag beaktats. Enligt 12 kap. 3 § förmynderskapslagen tillkommer det överförmyndare att göra framställning om omyndighetsförklaring (jfr i detta avseende 77 § fattigvårdslagen).

8 §.

8 §. I 1926 års förslag har övervakning införts såsom ett särskilt institut. Övervakning finnes icke uttryckligen omnämnd såsom förebyggande åtgärd i gällande alkoholistlag, ehuru väl det stått nykterhetsnämnderna öppet att i sådant avseende anordna övervakning över alkoholmissbrukare.

Beträffande övervakningsinstitutet, sådant det utformats i nyssnämnda förslag, 8, 9 och 11 §§, har socialstyrelsen anfört bl. a. följande: Styrelsen ville ingalunda förringa övervakningens betydelse utan betraktade den såsom ett av de viktigaste leden i den organiserade alkoholistvården, och övervakningen vore måhända den mest verkningsfulla bland de förebyggande åtgärderna, men den i förslaget givna läggningen av övervakningsinstitutet, varigenom detta komme att bilda ett i lagen i detalj reglerat, fristående moment i förfarandet gentemot alkoholmissbrukare, vore ägnat att ingiva betänkligheter. Övervakningen måste nämligen i särskilt hög grad bära en personlig prägel och borde lämpligen stödja sig endast på en mera allmänt hållen författningsföreskrift. Med hänsyn till den för många alkoholister utmärkande bristen på insikt om arten av sitt förhållande till alkoholen torde det vara att befara, att den enligt förslaget medgivna rätten att anföra besvär över beslut om anordnande av övervakning komme att utnyttjas i otillbörlig omfattning till förfång för institutets praktiska användbarhet. Med hänsyn till den deprimerande inverkan, ett upphävande av ett sådant nämndbeslut ofta medförde på nämndens verksamhet, framstode faran av den föreslagna bestämmelsen såsom avsevärd. Då det föreslagna institutet ej vore obetingat nödvändigt, men däremot torde medföra icke önskvärda konsekvenser, måste socialstyrelsen ställa sig avvisande till förslaget i denna del.

De sakkunniga dela de sålunda framförda betänkligheterna mot den i 1926 års lag givna utformningen av övervakningen såsom ett fristående

institut. Syftet därmed torde i främsta rummet hava varit att mera eftertryckligt än i gällande lag för nykterhetsnämnderna inskräpa vikten av de förebyggande åtgärderna. Detta syfte torde emellertid lämpligare kunna vinnas genom att anknyta institutet till bestämmelserna om hjälpatgärder sålunda, att då enligt 7 § dylika åtgärder vidtagas, nykterhetsnämnden tillika skall pröva, huruvida det med hänsyn till föreliggande omständigheter är till gagn att ställa den, som är föremål för åtgärderna, under övervakning. Då enligt förevarande förslag, på sätt av motiveeringen till 34 § framgår, besvärsmått ej är medgiven i fråga om nykterhetsnämnds beslut rörande vidtagandet av hjälpatgärder, följer därav, att beslut om anordnande av övervakning ej heller bör få överklagas. Det skulle ock vara synnerligen betänkligt att stadga besvärsmått i detta fall, då behov av en dylik mått överhuvud icke torde föreligga och densamma med all sannolikhet ofta komme att missbrukas samt medföra menliga verkningar.

I enlighet med vad sålunda anförts har i förevarande paragraf införts ett allmänt stadgande om övervakning, som dock icke gjorts obligatorisk, och hava i samma paragraf jämväl intagits bestämmelser med avseende å övervakning, motsvarande de i 9 och 11 §§ i 1926 års förslag införda. Till övervakare bör kunna utses person inom eller utom nykterhetsnämnden eller en för uppgiften lämpad förening eller stiftelse, som redan nu enligt 4 § 2 mom. i gällande lag av nämnden kan anlitas för vidtagande av hjälpatgärder. Får förening eller stiftelse övervakningsuppdrag, äger i så fall densamma utse särskild person såsom övervakare, vilken inför föreningen eller stiftelsen bör vara ansvarig för uppdraget. Den, som utses till uppdraget, bör vara därtill lämplig och villig.

Vid anordnande av övervakning böra i likhet med vad som gäller på närstående områden inom lagstiftningen föreskrivas vissa villkor i fråga om vistelseort, sysselsättning m. m., som kunna finnas erforderliga och som den övervakade har att iakttaga. Övervakarens uppgift är tvåfaldig, dels att öva tillsyn över den övervakades uppförande, såvitt det rör hans förhållande till rusgivande drycker, och över hans efterlevnad av givna föreskrifter, dels ock samt icke minst att stödja och vägleda honom i hans strävanden att föra ett nyktert och ordentligt liv samt befordra vad som kan lända till hans upprättande. Denna övervakarens dubbla uppgift har ansetts böra komma till uttryck i lagtexten.

Av 11 § i 1926 års förslag framgår, att övervakning i samband med förebyggande åtgärder avsetts alltid skola av nykterhetsnämnd beslutas för viss tid, begränsad inom ett minimum och ett maximum. Denna anordning, som sammanhängde med den utformning, övervakningsinstitutet erhållit i nämnda förslag, har ansetts icke böra bibehållas. Med den mera formlösa gestaltning, som enligt förevarande förslag givits åt övervakningen, har det befunnits lämpligare att i detta hänseende lagfästa hitills i allmänhet följd praxis att vid anordnande av övervakning icke i

förväg bestämma, huru länge densamma skall räcka, utan låta detta bero på den övervakades uppförande under övervakningstiden. Det ankommer då på nämnden att med stöd av de från övervakaren inhämtade upplysningarna besluta om övervakningens fortsättande eller upphörande. Dock bör i lagen en viss maximitid för övervakning enligt denna paragraf föreskrivas. Beträffande sådan maximitid föreslås ej någon ändring i 1926 års förslag. Stadgandet om viss minimitid har däremot ansetts såsom behövt bära utgå ur förslaget.

9 §.

9 §. Från olika håll har framhållits önskvärdheten av att stadga skyldighet för nykterhetsnämnd att i utövningen av dess verksamhet dels iakttaga sträng diskretionsplikt dels och tillse, att de personer, som äro föremål för nämndens behandling, icke utan trängande skäl utsättas för allmän uppmärksamhet eller störas i sin lovliga verksamhet.

Vissa föreskrifter ang. nykterhetsnämndens verksamhet.

Med hänsyn till den grannliga beskaffenheten av nykterhetsnämndens verksamhet hava de sakkunniga ansett föreskrift i antydd riktning bära meddelas, allrahelst som motsvarande bestämmelser i viss mån gälla på närstående områden av lagstiftningen. Därigenom torde ock förtroendet till lagen och dess tillämpning från deras sida, som bliva föremål för nämndens behandling, i viss mån stärkas, och detta kan i sin ordning bidra till ett bättre resultat av behandlingen. På nu anförda skäl har även införts föreskrift om tysthetsplikt för nämnden och dess funktionärer rörande vad som i ärende enligt förevarande lag förekommer ävensom om plikt för vederbörande att förvara protokoll och handlingar i dylikt ärende så, att de icke kunna åtkommas av obehöriga. Stadgandet i sistberörda del bör kompletteras av motsvarande ändring i tryckfrihetsförordningen, som fördenskull också av de sakkunniga föreslås.

10 §.

10 §. Enligt 12 § i 1926 års förslag äger, liksom enligt nu gällande lag är fallet, nykterhetsnämnden hos länsstyrelsen göra ansökning om tvångsinternering å allmän alkoholistanstalt, då den, som är föremål för nämndens behandling, icke genom hjälpåtgärder kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller utsikt eljest uppenbarligen saknas att utan tvång återföra honom därtill. Härutinnan föreslå de sakkunniga icke någon ändring, och har bestämmelse härom, efter vidtagande av en del redaktionella jämkningar, införts i förevarande paragraf.

Tvångsinternering å allmän alkoholistanstalt.

11 §.

11 §. Är åt dryckenskap hemfallen person farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, äger enligt 12 och 23 §§ i 1926 års förslag såväl nykterhetsnämnd som polismyndighet, utan att någon hjälpåtgärd förut behöver hava vidtagits, befogenhet att hos länsstyrelsen göra ansökning om tvångsinternering. Stadgande härom återfinnes i 1 mom. av förevarande paragraf.

Farliga alkoholister och lösdrivare.

Enligt nyssnämnda 23 § tillkommer nämnda befogenhet, såvitt angår polismyndighet, å landet landsfiskal och i stad »vederbörande polismyndighet», varjämte särskild bestämmelse i 4 mom. av samma paragraf meddelats rörande köping och annat område å landet, för vilket ordningsstadgan för rikets städer i tillämpliga delar är gällande. De sakkunniga hava emellertid icke ansett nödigt att meddela någon bestämmelse om, å vilken befattningshavare vid polisväsendet ifrågavarande åliggande bör ankomma, utan funnit det allmänna uttrycket »polismyndigheten i orten» kunna användas. Härigenom kommer åliggandet att påvila den befattningshavare, som enligt instruktion eller vederbörligt förordnande har eller får i uppdrag att taga befattning med hithörande ärenden. I stad blir det polismästaren, stadsfiskalen eller den befattningshavare vid polisväsendet, åt vilken nämnda befattning uppdragits. Å landet blir det i regel polischefen i orten, d. v. s. i de flesta fall landsfiskalen. Beträffande köping och municipalsamhälle blir det den polisman, som länsstyrelsen, där så prövats lämpligt, för detta ändamål särskilt förordnat.

Enligt nyssnämnda 23 § i 1926 års förslag har polismyndighet befogenhet att göra ansökning om tvångsinternering jämväl beträffande vagabonderande återfallsfyllerister. Socialstyrelsen har i fråga om det sålunda föreslagna stadgandet framhållit, att dessa alkoholmissbrukare hittills i regel icke blivit föremål för behandling enligt alkoholistlagen på grund därav, att det icke funnits lämpliga organ för deras omhändertagande, i det att nykterhetsnämnden i en kommun, där en sådan individ uppehölle sig en kortare tid, icke kände sig pliktig att vidtaga åtgärder gentemot honom, i synnerhet som detta kunde vålla nämnden kostnader och kommunen icke kunde erhålla ersättning härför från hemortskommunen; förslaget avsåge därför att råda bot på detta missförhållande dels genom att giva polismyndigheterna befogenhet att ingripa mot dessa alkoholmissbrukare och dels genom ändrade vårdkostnadsbestämmelser för denna kategori (jfr 46 § i 1926 års förslag).

Socialstyrelsen har emellertid gjort erinran mot den för det föreslagna stadgandets giltighet uppställda betingelsen, att personen i fråga under de senaste två åren upprepade gånger blivit dömd till ansvar för fylleri, och bl. a. framhållit svårigheten för nykterhetsnämnd att förskaffa sig tillförlitlig upplysning om dylika vagabonder ådömda bötesstraff för föregående fylleriförseelser.

Jämväl de sakkunniga hava funnit det av behovet påkallat att beträffande vissa alkoholister, vilka gjort sig skyldiga till lösdriveri, söka undanröja det antydda missförhållandet genom att giva polismyndighet befogenhet att ingripa mot dem medelst ansökan om interneringsåtgärd enligt förevarande lag. De sakkunniga anse emellertid nyssnämnda betingelse om upprepade bötesstraff för fylleri icke böra bibehållas utan ersättas av den mera allmänna förutsättningen, att 1 § i lagen skall vara tillämplig å personen i fråga. Huruvida denne tillhör den ena eller andra av de i sistnämnda paragraf uppräknade grupperna, är nämligen i detta sammanhang utan betydelse.

Genom en sådan ändring av indikationen bortfaller också i viss mån det hinder, som eljest lätt kunde komma att uppstå för lagtillämpningen på grund av den anmärkta svårigheten för nykterhetsnämnden att beträffande kringstrykande person — ofta med oviss hemortsrätt — kunna erhålla tillförlitligt besked om ådömda fylleriböter.

I fråga om person, som här avses, kan ibland tvekan uppstå, huruvida han rätteligen och lämpligast bör behandlas såsom lösdrivare eller såsom alkoholist. Vid behandling av förslaget till alkoholistlag år 1913 anförde lagrådet bl. a. följande, som har avseende å förevarande spörsmål. Frågan om tvångsinternering av alkoholister stode i nära sammanhang med lagstiftning å skilda områden, såsom bl. a. ordnandet av lösdrivares behandling. Lösdriveri och dryckenskap ginge ofta hand i hand; en valrätt för myndigheterna mellan tvångsarbete och anstaltsvård efter omständigheterna i varje föreliggande fall syntes erbjuda avsevärda fördelar. Endast så till vida torde — enligt då rådande ordning — i oförmälda avseende något kunna göras, att länsstyrelsen, därest fråga om ådömande av tvångsarbete och ansökning om internering samtidigt föreläge, kunde låta påföljden för lösdriveriet stanna vid varning och förordna om internering (å allmän alkoholistanstalt).

Vad polismyndighet beträffar föreligger otvivelaktigt redan enligt nu rådande ordning en viss valfrihet att låta en farlig alkoholist, som tillika fyller betingelserna att behandlas såsom lösdrivare, hänföras under alkoholistlagen eller under lösdrivarlagen. I det av de sakkunniga framlagda förslaget till lag om åtgärder mot lösdriveri har denna fråga beaktats och, såvitt här är i fråga, blivit löst på det sättet (9 § 1 mom.) att, därest beträffande en för lösdriveri anhållen person, efter verkställd undersökning, skäl finnes föreligga att vidtaga åtgärd enligt alkoholistlagen, förhörsmyndigheten (d. v. s. polismyndigheten jämte en kommunal bisittare) har att överlämna honom till vederbörande för erhållande av erforderlig vård. Lösdriverilagen och alkoholistlagen komma genom ifrågavarande stadganden att i förevarande hänseende i viss mån komplettera varandra. Uppenbart är emellertid, att en person, varom här är fråga, för att behandlas såsom alkoholist måste i första hand vara i behov av vård för alkoholism; eljest bör han behandlas såsom lösdrivare.

En ytterligare betingelse för ansökan av polismyndighet om tvångsinternering å allmän alkoholistanstalt bör vara, att utsikt uppenbarligen saknas att utan anstaltsbehandling återföra personen i fråga till ett nyktert och ordentligt liv och att han sålunda är i oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt. Föreligger icke denna betingelse, är vidtagandet av hjälpåtgärd enligt 7 § på sin plats.

Bland lösdrivarna särskiljer man i stort sett två grupper, de vagabonderande (från ort till annan kringstrykande) och de i ett visst samhälle stationära (till den senare gruppen höra i stor utsträckning yrkesbettlearna). Det i 1926 års förslag intagna stadgandet gäller endast den första gruppen.

Enligt de sakkunnigas mening föreligger emellertid icke skäl att här göra en sådan åtskillnad, utan när helst en för lösdriveri anhållen person, som är hemfallen åt dryckenskap, såsom i 1 § sägs, omhändertagits av polismyndigheten och i näst föregående stycke härövan omnämnda betingelse om oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt föreligger, bör denna myndighet äga befogenhet att göra ansökning om internering.

Givet är, att i denna paragraf intagna bestämmelser om polismyndighets ansökningsrätt innefatta skyldighet för polismyndigheten att, då densamma fått kännedom om sådant fall, som här avses, ingripa medelst interneringsansökan, således alldeles oavsett, huruvida anmälan om fallet inkommit eller ej. Därav följer att, även om gjord anmälan återtages, polismyndighetens skyldighet att inskrida eller fortsätta redan inlett förfarande lika fullt kvarstår. Återkallelse av anmälan har därför ej någon betydelse i detta hänseende. Vid sådant förhållande har 3 mom. i 23 § i 1926 års förslag ansetts såsom obehövt böra utgå.

I förevarande paragraf har såsom 2 mom. införts ett stadgande, motsvarande 12 § 2 mom. och 23 § 2 mom. i nyssnämnda förslag, rörande provisoriskt omhändertagande av den person, varom här är fråga, och om åliggande för nykterhetsnämnden att, då den har hand om ärendet, hos polismyndigheten göra hemställan om sådant omhändertagande. Emellertid synes den beträffande farlig alkoholist i 1926 års förslag upptagna betingelsen för stadgandets tillämplighet, att länsstyrelsens beslut icke utan våda kan avvaktas, böra gälla för samtliga här ifrågakommande fall, således även i det fall, att personen i fråga anhållits för lösdriveri.

12 §.

14 § i 1926 års förslag innehåller, uppdelad på två moment, bestämmelser om rätt för förmyndare och vissa anhöriga att i de fall, då nykterhetsnämnden icke tillmötesgått begäran om vidtagande av förebyggande åtgärder (övervakning enligt nyssnämnda förslag) eller om ingivande av ansökning om tvångsinternering, själva hos länsstyrelsen göra framställning i angivna hänseenden. Dessa bestämmelser hava i förevarande paragraf sammanförts i ett moment och därvid undergått vissa redaktionella ändringar. Det ligger i sakens natur, att förmyndare för underårig myndling endast i det fall, att han har vårdnaden om honom (jfr 6 kap. 3 § förmynderskapslagen), är behörig att göra dylik framställning; eljest bör det tillkomma föräldrarna eller endera av dem.

I ovannämnda 14 § 1 mom. har jämväl god man för en åt dryckenskap hemfallen person upptagits såsom berättigad att göra sådan framställning, som ovan sägs. Enligt 11 kap. 1 § förmynderskapslagen kan god man i vissa fall interimistiskt förordnas att i förmyndarens ställe vårda myndlingens angelägenheter. Då god man i nämnda fall allenast fungerar såsom ställföreträdande förmyndare, lärer det utan vidare vara klart, att han i

12 §.

Enskildas ansökningsrätt.

detta hänseende har samma befogenhet som förmyndare och således icke särskilt behöver nämnas här.

Av en länsstyrelse har anmärkts, att av formuleringen i nämnda 14 § kunde dragas den felaktiga slutsatsen, att syskon, jämväl om de vore omyn- dige, kunde göra framställning, som här avses, varför stadgandet borde för- tydligas. Då såväl make och föräldrar som syskon kunna vara ställda un- der förmyndare, torde jämväl förmyndare för någon av dem böra äga den befogenhet, varom här är fråga.

Beträffande den tid, som efter det framställningen hos nämnden gjordes bör löpa, innan sökanden må göra framställning i ämnet hos länsstyrelsen, har densamma ansetts kunna för samtliga här avsedda fall sättas till två må- nader, liksom enligt motsvarande paragraf (6 §) i nu gällande alkoholistlag är fallet.

2 mom. i förevarande paragraf motsvaras av 22 § 1 mom. andra sty- cket i 1926 års förslag och har endast undergått mindre redaktionella änd- ringar.

13 §.

13 §.
Ansökning om
tvångsinter-
nering.

Bestämmelser, motsvarande dem i 22 § 1 mom. första stycket och andra stycket sista punkten samt 23 § 1 mom. i 1926 års förslag rörande inne- hållet i ansökning om tvångsinternering och de bilagor, som skola bifogas sådan ansökning, hava införts i förevarande paragraf. Beträffande såväl präst- som läkarbetyg har ansetts tillräckligt att föreskriva, att desamma skola vara avfattade enligt av Konungen meddelade anvisningar. Enligt så- väl gällande alkoholistlag (4 § 3 mom.) som 1926 års förslag skall läkar- betyget vara grundat å undersökning, som verkställts inom en månad före ansökningens ingivande. De sakkunniga hava ansett föreskrift härom icke vara erforderlig i lagen utan lämpligen kunna intagas i nämnda anvisningar.

I nyssnämnda förslag föreslås i detta sammanhang viss ändring av kun- görelsen den 17 juni 1916 angående vissa handlingar, som omförmälas i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister, nämligen att den nuvarande intygsmeningen i läkarutlåtandet måtte uteslutas på den grund, att densamma icke sällan tagits till intäkt för den oriktiga uppfattningen, att för tvångsinternering skulle fordras påvisande av sjukliga rubbningar i organismen, framkallade av alkohol. Socialstyrelsen har i denna del fram- hållit, att den hittillsvarande anordningen icke är tillfredsställande, enär förutsättningarna för tvångsätgärder, bland vilka förutsättningar ju icke ingår något konstaterande av kronisk alkoholsjukdom, äro helt och hållet socialt betingade och erfarenheten gång på gång visat, att kroppsliga tecken på alkoholsjukdom kunna saknas hos socialt sett mycket avancerade alko- holister.

Även de sakkunniga ansluta sig i denna del till 1926 års förslag, då den nu föreskrivna intygsmeningen å läkarbetygen, på sätt i förslagets motive- ring närmare blivit belyst, i åtskilliga fall till innebörden blivit missför-

stådd, till följd varav svårigheter i en del fall uppstått att få behöfvlig internering till stånd. Från olika håll har nu påyrkats, att föreskriften om läkarbetygs bifogande vid ansökning om tvångsinternering helt och hållet borde slopas. De sakkunniga anse emellertid detta icke vara påkallat, då läkarundersökning får anses vara erforderlig bl. a. för konstaterande av den ifrågavarande personens allmänna hälsotillstånd och särskilt, huruvida han lider av någon smittsam eller annan sjukdom, t. ex. sinnessjukdom, som kan utgöra hinder för hans intagande å alkoholistanstalt. En annan sak är, att i fråga om en farlig alkoholist frånvaron av prästbevis icke bör utgöra hinder för länsstyrelsen att upptaga ärendet till prövning och meddela beslut däri, då det nämligen kunde vara förenat med våda att uppskjuta ärendets handläggning för anskaffande av sådan felande handling. Vad åter läkarbetyg angår, hava de sakkunniga ansett sådant i förevarande fall vara ovillkorligen erforderligt före meddelandet av slutligt beslut i ärendet enär, enligt vad erfarenheten givit vid handen, eljest ovisshet kan uppstå, huruvida personen i fråga rätteligen bör erhålla alkoholistvård eller tilläventyrs annan sjukvård, och sålunda svåra misstag kunna begås. Vad nu sagts om prästbevis och läkarbetyg bör gälla även det fall, att ansökningen avser alkoholist, som omförmäles i 11 § 1 mom. andra stycket. Bestämmelse av nu antytt innehåll har införts i 2 mom. av förevarande paragraf. Det må i detta sammanhang framhållas, att för vidtagande av sådan interimistisk åtgärd, som omförmäles i 15 § 2 mom., företeende av läkarbetyg icke är obligatoriskt.

1926 års förslag innehåller i 22 § 2 mom. allmän bestämmelse därom att, för den händelse förebragt utredning är bristfällig, länsstyrelsen skall lämna sökanden tillfälle att avhjälpa vad sålunda brister. De sakkunniga hava på de i nyssnämnda förslag anförda skäl funnit bestämmelse i berörda hänseende lämplig, men anse, där det icke gäller fall, som avses i 11 § 1 mom., sökanden böra erhålla tillfälle att komplettera handlingarna även där föreskrivet präst- eller läkarbetyg ej bifogats ansökningen. Den nu gällande, i 1926 års förslag bibehållna föreskriften, att ansökning, som ej åtföljes av präst- eller läkarbetyg, icke må upptagas till prövning, synes nämligen alltför formalistisk och kan i praktiken föranleda olägenheter. Är den förebragta utredningen i något hänseende ofullständig eller saknas i ärende, som ej gäller nyssnämnda i 11 § 1 mom. omhandlade fall, någon av de föreskrivna handlingarna, bör länsstyrelsen förelägga sökanden att inom viss kort tid inkomma med felande handlingar eller utredning vid äventyr, att ärendet eljest avgöres i befintligt skick. Uraktlåter sökanden trots erhållet föreläggande att komplettera handlingarna eller utredningen, blir påföljden, att ansökningen avslås.

De här föreslagna bestämmelserna böra gälla, vare sig nykterhetsnämnd, polismyndighet eller enskild person är sökande i ärendet.

14 §. Stadgandet i 1 mom. av förevarande paragraf motsvaras av 25 § första stycket i 1926 års förslag. Stadgandet bör emellertid avse varje hos länsstyrelsen gjord ansökning, icke blott sådan, som avser förordnande om intagande å allmän alkoholistanstalt. Den i nämnda 25 § förefintliga bestämmelsen rörande delgivning av handling, som till länsstyrelsen inkommit efter det ansökningen utställts till förklaring, har ansetts kunna utgå, då det ligger i sakens natur, att länsstyrelsen även utan uttrycklig föreskrift därom äger befogenhet att, där det finnes påkallat, låta delgiva sådan handling.

2 mom. i förevarande paragraf motsvaras av 25 § andra stycket i 1926 års förslag. Enligt sistnämnda paragraf äger länsstyrelsen endast i vissa uttryckligen angivna fall utan parts därom framställda begäran förordna om sådant förhör, varom här är fråga. De sakkunniga hava emellertid ansett länsstyrelsen böra äga fri prövningsrätt beträffande behovet och lämpligheten av dylikt förhör och låtit stadgandet undergå därav påkallad ändring.

Bestämmelse om ersättning av allmänna medel åt de till dylikt förhör inkallade personer finnes för närvarande meddelad i särskild lag den 30 juni 1913 om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister. Bestämmelse härom har emellertid efter förebild av motsvarande stadganden i en del andra på senare tid tillkomna lagar ansetts böra intagas i förevarande lag och har avfattats i enlighet med nämnda stadganden. Någon regressrätt för statsverket gentemot den, som ansökningen gäller, har ansetts ej böra stadgas.

15 §.

15 §. Stadgandet i 27 § i 1926 års förslag, vilket stadgande ansetts böra utsträckas att gälla jämväl fall, som omförmäles i 11 § 1 mom. andra stycket i förevarande förslag, har upptagits i 1 mom. av denna paragraf.

Den i 2 mom. intagna bestämmelsen, enligt vilken länsstyrelsen i avbidan på slutligt beslut äger föranstalta om provisoriskt omhändertagande och vårdande av alkoholist, som här avses, motsvaras av 28 § i 1926 års förslag. Avfattningen har undergått vissa redaktionella ändringar.

16 §.

16 §. Stadgandet i denna paragraf motsvaras av 8 § i nu gällande lag och 26 § i 1926 års förslag men har erhållit vidare omfattning än nämnda motsvarande paragrafer. Dessa hava nämligen avseende endast å de fall, då enskild person (förmyndare eller anhörig enligt 12 § i förevarande förslag) hos länsstyrelsen gjort framställning om vidtagande av åtgärd, som nykterhetsnämnden underlåtit att vidtaga, men däremot icke å de fall, då nykterhetsnämnd eller polismyndighet är sökande i ärendet hos länsstyrelsen. De sakkunniga hava emellertid ansett stadgandet böra äga allmän giltighet sålunda, att länsstyrelsen i alla de fall, då åtgärd enligt 7 § av länsstyrelsen anses med utsikt till framgång kunna vidtagas — vare sig sådana

förut ägt rum eller ej och oavsett huruvida enskild person, nykterhetsnämnd eller polismyndighet är sökande — bör äga befogenhet att förelägga nämnden att vidtaga dylika åtgärder. Detta bör således kunna ske jämväl i de fall, som avses i 17 §.

17 §.

1926 års förslag innehåller i 24 § stadgande om tvångsinternering av sådan för begånget brott tilltalad, men otillräknelig förklarad alkoholist, som vid tiden för målets avgörande icke företer symptom på sinnessjukdom och därför icke är i behov av vård å sinnessjukhus. Enligt nämnda paragraf har länsstyrelsen erhållit befogenhet att på eget initiativ vidtaga interneringsåtgärd mot sådan straffri förklarad person, som är i behov av vård å allmän alkoholistanstalt. Enligt nu gällande lag kan länsstyrelsen i dylikt fall föranstalta om sådan vård endast om det brott, för vilket han häktats och tilltalats, utgör bevis om farlighet till följd av dryckenskap, eller han i annat hänseende är att hänföra under bestämmelserna i lagens 1 §, varjämte förutsättes, att behörig ansökning om internering jämväl i förevarande fall skall göras hos länsstyrelsen.

Socialstyrelsen har framhållit, att den föreslagna bestämmelsen täcker en lucka i lagstiftningen, men att kravet på att häktning skall hava förekommit knappast syntes behöva upprätthållas. Ordföranden i Stockholms stads nykterhetsnämnd, professor A. Petrén har till belysning av förevarande fråga ingivit en skrift till de sakkunniga och däri framhållit såsom ett önskemål bl. a., att länsstyrelsen borde tillerkännas befogenhet att i angivna fall, när den funne skäl därtill föreligga, förordna om internering av straffri förklarad person, även om icke någon av de i lagen eljest stadgade indikationerna härför vore tillfinnandes.

De sakkunniga hava upptagit stadgandet i ovannämnda 24 § allenast med den ändring i sak, att för dess tillämplighet icke såsom nödvändigt förutsättes, att personen i fråga skall vara häktad för det begångna brottet. Där- emot hava de sakkunniga i likhet med 1926 års förslag ansett länsstyrelsens ingripande beträffande sådan straffri förklarad person böra kunna äga rum allenast för det fall, att de allmänna förutsättningarna för lagens tillämplighet äro för handen. Vill man frånga kravet härpå, torde vara riktigare att, på sätt socialstyrelsen i annat sammanhang föreslagit, införa dessa straff- friförklarade i en ny grupp under 1 § i lagen. En utsträckning, särskilt beträffande här ifrågavarande fall, av lagens tillämplighetsområde har ansetts ej böra äga rum. I regel torde i allt fall här avsedda personer vara att hänföra under någon av de i 1 § upptagna grupperna och sålunda ändock falla under lagens bestämmelser. Naturligen förutsättes, att det i målet föreligger utredning därom, att personen i fråga är hemfallen under bestämmelserna i 1 §. Brister utredningen därutinnan, ankommer det givetvis på länsstyrelsen att låta fullständiga utredningen genom införskaffande av erforderliga upplysningar i angivna hänseenden.

17 §.

Straffriför-
klarade och
lösdrivare.

Beträffande konstaterandet av alkoholism hos den person det gäller har socialstyrelsen i utlåtande över 1927 års förslag till sinnessjuklag anfört bl. a., att särskilda föreskrifter borde meddelas rörande innehållet av det rättspsykiatriska utlåtandet i här avsedda brottmål i syfte, att vederbörande läkare vid undersökning av den tilltalade skall hava sin uppmärksamhet riktad på frågan om dennes eventuella behov av vård å alkoholistanstalt, då det utan dylika föreskrifter icke såsom regel kunde förut sättas, att undersökningsläkaren skulle i sitt utlåtande avhandla frågan om alkoholmissbruk och därav föranlett behov av vård å sådan anstalt. Därest stadgandet i förevarande paragraf skall få full effektivitet, torde meddelande av föreskrifter i angivna hänseende vara av behovet påkallat; och böra i sammanhang med utfärdande av ny alkoholistlag dylika föreskrifter utfärdas.

För tillämplighet av det föreslagna stadgandet måste vidare förutsättas, att länsstyrelsen erhåller kännedom om sådana av domstolarna i länet meddelade straffrifyrklningar. 1923 års betänkande med förslag till ny sinnessjuklagstiftning innehöll jämväl förslag till vissa bestämmelser i förevarande ämne, vilka emellertid sedermera vid ärendets behandling av föredragande departementschefen (propositionen nr 87 år 1929, sid. 106), förklarades icke hava sådant samband med nämnda lagstiftning, att de borde i det sammanhanget upptagas till behandling. I anslutning till nämnda bestämmelser innehöll betänkandet ock förslag till föreskrift därom, att domstolen uti ifrågakomma fall skulle översända samtliga handlingar i målet till länsstyrelsen. Denna föreskrift motiverades därmed, att densamma, där det ej vore fråga om farlig alkoholist, vore behöflig för att länsstyrelsen skulle äga rätt att kvarhålla den straffri förklarade i häktet, tills förordnande om intagning å allmän alkoholistanstalt hunne meddelas och plats å sådan anstalt beredas honom. Den enklaste utvägen torde emellertid vara att, i likhet med vad som gäller i fråga om domstols förordnande om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt, i § 20 i förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen införa föreskrift, att domaren å landet och rätten i stad skall, där åt dryckenskap hemfallen person förklarats icke kunna fällas till ansvar, men vid tiden för målets avgörande icke är i behov av vård å sinnessjukhus, till länsstyrelsen översända dels genast skriftligt besked om beslutet dels ock inom fjorton dagar efter utslagens avkunnande rättens protokoll och utslag i målet.

Med hänsyn till det begångna brottets ofarliga eller eljest lindriga beskaffenhet eller andra föreliggande omständigheter kan det förekomma fall, då tvångsinternering å alkoholistanstalt av sådan straffri förklarad person icke är obetingat påkallad utan i stället hjälpåtgärder enligt 7 § lämpligen böra ifrågakomma för att återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv. Med hänsyn härtill har stadgandet så avfattats, att länsstyrelsen må, *när skäl därtill äro*, förordna om tvångsinternering. I annat fall äger länsstyrelsen jämlikt 16 § förstärkta nykterhetsnämnden att vidtaga dylika åtgärder.

Med hänvisning till vad som anförts i motiveringen till 11 § 1 mom. må här erinras om det i de sakkunnigas förslag till lag om åtgärder mot lösdriveri föreslagna, förut omnämnda stadgandet i 9 § 1 mom., enligt vilket åt en för lösdriveri anhållen person, som finnes böra behandlas enligt lagen om behandling av alkoholister, erforderlig vård skall beredas enligt sistnämnda lag. I det fall, då ärendet överlämnas till länsstyrelsen, äger denna, när personen i fråga finnes vara hemfallen åt dryckenskap, såsom i 1 § i förevarande lag sägs, och till följd därav bör erhålla vård å allmän alkoholistanstalt, föranstalta om sådan vård (enligt 16 § 1 mom.). Såsom komplement till sålunda föreslaget stadgande bör i förevarande lag länsstyrelsen erhålla befogenhet att utan därom gjord ansökning förordna om personens intagande å sådan anstalt. Bestämmelse härom, som även med nu gällande lösdrivarlag är av behovet påkallad, har intagits i förevarande paragraf. Det kan jämväl i fråga om för lösdriveri anhållen person tänkas undantagsvis förekomma lindrigare fall, då det kan vara lämpligt och till fyllest att vidtaga hjälpåtgärder enligt 7 § för personens tillrättaförande. Länsstyrelsen äger i sådant fall jämlikt 16 § förståndiga nykterhetsnämnden att göra detta.

Sista stycket i 24 § i 1926 års förslag har med en mindre omredigering bibehållits och införts i förevarande paragraf såsom mom. 2.

18 §.

Denna paragraf, som rör delgivning av länsstyrelsens slutliga beslut, motsvaras i 1926 års förslag av 29 §, vilken dock allenast har avseende å beslut i mål om någons intagande å allmän alkoholistanstalt. Delgivning bör emellertid ske av länsstyrelsens slutliga beslut även i det fall, att detsamma innefattar besked, att gjord framställning icke upptagits till prövning (jfr 13 § 2 mom. rörande det fall, att sökande trots föreläggande uraktlåtit att inkomma med felande handlingar eller utredning) eller blivit avslagen. Likaledes bör slutligt beslut, som avses i 16 §, delgivas vederbörande. Med anledning härav har föreskriften om delgivning utsträckts att gälla varje av länsstyrelsen meddelat slutligt beslut. Däremot synes behov icke föreligga, att länsstyrelsens beslut under ärendes handläggning särskilt delgives, således ej heller beslut enligt 15 § 2 mom. eller 17 § 2 mom., i vilka sistberörda fall klagan ej är inskränkt till viss tid. Delgivning bör städse ske skriftligen mot bevis.

18 §.
Delgivning av
beslut.

19 §.

Rörande verkställighet av ej lagakraftvunnet beslut, varom bestämmelse meddelas i denna paragraf, motsvarande 30 § i 1926 års förslag, gäller i likhet med vad som beträffande slutligt beslut anförts under 18 § här ovan, att bestämmelsen bör äga tillämplighet å länsstyrelsens beslut jämväl i andra fall, än då förordnande meddelats om någons intagande å allmän alkoholistanstalt.

19 §.
Verkställighet
av ej laga-
kraftvunnet
beslut.

20 §. I 31 § i 1926 års förslag angivas de fall, då det ankommer på länsstyrelsen själv att efter meddelat förordnande om någons intagande å allmän alkoholistanstalt föranstalta om verkställighet av beslutet genom personens intagande å sådan anstalt. Motsvarande bestämmelser hava efter viss omredigering upptagits i 1 mom. av förevarande paragraf. Bestämmelserna avse farliga alkoholister, lösdrivare, som interneras å allmän alkoholistanstalt, samt för begånget brott straffriförklarade alkoholister. Från något håll har påyrkats att, då länsstyrelsen förordnat om internering av farlig alkoholist, nykterhetsnämnden borde höras, innan länsstyrelsen föranstaltar om hans intagande å alkoholistanstalt. De sakkunniga anse emellertid skäl icke föreligga att föreslå stadgande i sådan riktning.

Verkställighet
av beslut om
internering.
Villkorligt an-
stånd därmed.

I andra fall än de ovan angivna bör det ankomma på den, som gjort ansökning om förordnande om någons intagande å allmän alkoholistanstalt, att föranstalta om verkställighet av förordnandet. Bestämmelse härom har intagits i 2 mom. av denna paragraf, motsvarande 32 § i 1926 års förslag. Det där förefintliga stadgandet, att framställning om intagande å allmän alkoholistanstalt i vissa fall skall göras inom tre månader efter det länsstyrelsens förordnande vunnit laga kraft, har däremot ansetts icke vara behöfligt och har därför uteslutits.

I den proposition (nr 193), som ligger till grund för 1913 års lag i ämnet, framhöll föredragande departementschefen, att det låg en viss vikt uppå, att verkställigheten av ett interneringsbeslut ej blev en ovillkorlig ämbetsåtgärd av länsstyrelsen utan beroende av hänsyn, vilka i regel den hade lättast att bedöma, som väckt frågan om interneringen, att det vore ett moment i alkoholistvården, att själva förordnandet om internering finge, när så kunde ske, medverka till vidtagande av förebyggande åtgärder, samt att sökanden, som garanterade vårdavgiften, borde hava en viss rådhighet över åtgärderna.

I enlighet med vad sålunda anförts ankommer det enligt gällande lag på sökanden i ärendet att inom viss tid efter det ett interneringsbeslut vunnit laga kraft begära handräckning för verkställighet av beslutet, men sökanden kan ock viss tid låta anstå därmed. I 1926 års betänkande föreslogs däremot *skyldighet* för sökande att befordra länsstyrelsens interneringsbeslut till verkställighet. Men det framhölls å andra sidan, att ett rigoröst tillämpande av denna princip i själva verket finge till följd, att tvångsinternering skulle kunna komma att äga rum jämväl för det fall, att sådan icke mera vore behöflig. Erfarenheten hade nämligen givit vid handen, att det ej sällan förekomme, att den åt dryckenskap hemfallne, som ej tagit rättelse av nykterhetsnämndens varning, vaknade till besinning, sedan han, delgiven länsstyrelsens beslut om hans intagande å alkoholistanstalt, funnit, att det vore allvar med hotet om frihetsberövning, samt beslöt sig för att helt avstå från alkoholhaltiga drycker och även genomförde detta sitt beslut. Det

kunde emellertid icke vara riktigt, att en kommunal institution såsom nykterhetsnämnden skulle kunna bestämma om inhiberande av ett länsstyrelsens förordnande om tvångsinternering, utan borde en sådan befogenhet tillkomma endast länsstyrelsen själv. I 34 § i 1926 års förslag har av sålunda anförda skäl intagits bestämmelse om befogenhet för länsstyrelse att meddela anstånd tillsvidare med interneringsbesluts verkställande, därest nämnden inom viss tid därom gjort hemställan.

I 1926 års betänkande har en reservant, professor A. Petré, under åberopande, att länsstyrelsens interneringsbeslut enligt lagmotiven mera vore att uppfatta som *ett medgivande* åt nykterhetsnämnden att låta intaga en alkoholmissbrukare å alkoholistanstalt än som en skyldighet att föranstalta därom, framlagt förslag av innehåll, att det utom i fråga om farliga och för begånget brott straffriförklarade alkoholister samt sådana, som äro lösdrivare, skulle ankomma på nykterhetsnämnden att besluta om anstånd med verkställighet av interneringsbeslut.

Åtskilliga nykterhetsnämnder och sammanslutningar av nykterhetsnämnder hava tillstyrkt reservationen, därvid det bl. a. framhållits, att genomförandet av 1926 års förslag i denna del otvivelaktigt skulle i hög grad försvåra nykterhetsnämndernas arbete. Därjämte hava länsstyrelserna i Jönköpings, Kronobergs, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Gävleborgs, Jämtlands och Västerbottens län samt styrelsen för statens alkoholistanstalt å Vengarn uttalat sig för reservationen.

Stockholms stads nykterhetsnämnd har i denna del anförda: Såvitt nämnden från såväl egna erfarenheter som samarbetet med övriga nykterhetsnämnder i riket hade sig bekant, hade någon praktisk olägenhet ej uppstått genom den frihet, som hittills förefunnits för nämnden att verkställa eller icke verkställa av länsstyrelse meddelat tvångsinterneringsbeslut. Det vore av vikt, att alkoholistvårdsarbetet kunde handhavas med den största smidighet och anpassning. Det vacklande hit och dit mellan nykterhet och onykterhet, som vore ett utmärkande drag för alkoholisterna, gjorde, att nämnden, vilken även måste taga hänsyn till önskingarna från alkoholisternas familjer, vilka i själva verket många gånger vore beroende av alkoholisternas inkomster, hade synnerligen svårt att taga ställning till frågan, när verkställighet av ett meddelat förordnande slutligen skulle ske. För varje individuellt fall vore det så många olika synpunkter, vilka icke på förhand kunde beräknas, att taga ställning till, varför nämnden borde utan tvång av hinderande bestämmelser äga frihet att ensam bestämma, efter det förordnande meddelats, om intagning till slut verkligen vore behöflig. Till uppenbar försämring lände det nya förslaget i det fallet, då nykterhetsnämnd, efter det anstånd beviljats, skulle få anledning att hastigt införpassa alkoholisten till anstalt, men dröjsmål därmed skulle uppstå på grund av att länsstyrelsens medgivande först skulle inhämtas. I kommuner, där postgången vore dålig, skulle detta kunna draga avsevärd tid.

Socialstyrelsen har för sin del anförda, att den nu rådande anordningen,

enligt vilken länsstyrelsens förordnande om internering, fränsett farliga alkoholister, har karaktären av ett länsstyrelsens medgivande för nykterhetsnämnden att företaga internering, visat sig vara ändamålsenlig. Mången gång hände det nämligen, att en nykterhetsnämnd kunde vinna gehör för förebyggande åtgärder först sedan interneringsbeslut utverkats och vederbörande därigenom bibragts insikt om sin situation. I sådana fall kunde det vara opåkallat, att interneringsbeslutet ginge i verkställighet. Den föreslagna omläggningen på denna punkt vore grundad på en motive-ring, som ej förefölle tillräckligt övertygande. Då man hade goda erfarenheter av den nuvarande ordningen, syntes det icke lämpligt att göra ändring däri.

De sakkunniga ansluta sig för egen del till den uppfattning, som sålunda kommit till uttryck i de nu återgivna yttrandena över 1926 års förslag. Enligt motiven till gällande alkoholistlag innebär länsstyrelsens interneringsbeslut allenast ett medgivande för nykterhetsnämnden att efter eget beprövande föranstalta om verkställighet av beslutet. Ser man saken ur denna synpunkt, saknas anledning att frångå nu rådande ordning, som vitsordats vara lämplig och ändamålsenlig. Vid prövning av frågan, om anstånd med verkställigheten bör äga rum eller ej, bör det avgörande vara, huruvida den i interneringsbeslutet avsedda personen utan intagande å allmän alkoholistanstalt skall låta sig rättas eller ej. Samma förutsättning för beslut om anstånd bör föreligga i de här ovan angivna fall, då verkställigheten ankommer på länsstyrelsen själv. Emellertid bör i det fall, att anstånd med verkställigheten kommer till stånd, personen i fråga beredas stöd i sina strävanden att återgå till ett nyktert och ordentligt liv. I likhet med vad 1926 års förslag innehåller har därför föreslagits, att nykterhetsnämnden i dessa fall äger ställa sådan person under övervakning. Undandraget han sig övervakningen eller bryter han mot de i samband därmed meddelade föreskrifterna, har nämnden att föranstalta om hans intagande å alkoholistanstalt eller i de fall, då anståndet meddelats av länsstyrelsen, hos denna göra hemställan om verkställighet av interneringsbeslutet. Bestämmelser i angivna hänseenden hava intagits i 3 mom. av denna paragraf.

Enligt 33 och 34 §§ i 1926 års förslag är giltighetstiden för interneringsbeslutet i olika fall sex månader resp. ett år, efter det beslutet vunnit laga kraft. I ett yttrande över förslaget har framhållits, att vid genomförande av den föreslagna giltighetstiden av ett år nykterhetsnämnderna otvivelaktigt skulle befrias från besväret att, såsom nu ej sällan vore fallet, kort efter det interneringsbeslutets giltighetstid upphört på nytt hos länsstyrelsen göra ansökning om förnyat förordnande. Denna synpunkt är beaktansvärd, och även med hänsyn till den ståndpunkt, som förevarande förslag, på sätt ovan anförts, intager till frågan om anstånd med verkställighet av länsstyrelsens interneringsbeslut, har det ansetts icke vara lämpligt att stadga kortare giltighetstid än ett år; för prövning, huruvida den i beslutet avsedda personen skall utan internering låta sig rättas, fordras i regel viss tids

övervakning, som ansetts böra kunna utsträckas att räkna sagda tid. På nu anförda skäl och då det ansetts i och för sig mindre lämpligt och ej heller av behovet påkallat att för olika fall stadga olika giltighetstider, har för samtliga fall ett år i detta hänseende föreslagits såsom lämplig tid. Bestämmelse härom har influtit i 4 mom. av denna paragraf. Det ligger i sakens natur att, då länsstyrelsens beslut dragits under högre myndighets prövning, tiden räknas från meddelandet av sistnämnda myndighets utslag.

Socialstyrelsen har i detta sammanhang framhållit, att beslutets giltighetstid borde räknas icke från beslutets lagakraftvinnande utan från dess meddelande, då det nämligen eljest på den grund, att besvärstiden räknas från dagen för delfående av beslutet, kunde dröja avsevärd tidrymd, innan nämnda tid började löpa och beslutet vunne laga kraft gentemot den det avsåge, varigenom åter slutpunkten för beslutets giltighet i motsvarande mån flyttades framåt i tiden. Vad denna fråga beträffar, ansluta sig de sakkunniga till förslaget att räkna giltighetstiden för interneringsbeslut från dess meddelande, vilket för övrigt är i överensstämmelse med vad fattigvårdslagstiftningskommittén på sin tid föreslog och vilket i och för sig synes vara den mest praktiska anordningen, då man i sådant fall alltid har ett fixt datum att utgå från.

21 §.

36 § i 1926 års förslag innehåller bestämmelse om, vilka handlingar som äro erforderliga, då för verkställighet av länsstyrelsens interneringsbeslut framställning göres om intagande å allmän alkoholistanstalt av den person, beslutet avser. Motsvarande bestämmelse har införts i förevarande paragraf, därvid i enlighet med yrkande av styrelsen för statens vårdanstalt för alkoholister å Venngarn det tillägg gjorts, att med undantag för de fall, då enligt 33 § 1 mom. statsverket skall vidkännas vårdkostnaden, framställningen tillika skall vara åtföljd av behörig ansvarsförbindelse för nämnda kostnad.

21 §.
Framställning
om intagande
å allmän alko-
holistanstalt.

22 §.

1926 års förslag innehåller i 37 § bestämmelser om handräckning för verkställighet av länsstyrelsens beslut om internering å allmän alkoholistanstalt i det fall, att den i utslaget avsedda personen vägrar att ingå å anvisad anstalt. Enligt nämnda paragraf äger länsstyrelsen eller polismyndigheten i orten att lämna sådan handräckning på begäran av sökanden i interneringsärendet d. v. s. i regel nykterhetsnämnden, men i fall, som avses i 11 §, även polismyndighet och i fall, som omförmälas i 12 §, enskild sökande. I några av länsstyrelsernas yttranden har det framhållits såsom onödigt att tillerkänna både länsstyrelse och polismyndighet berörda befogenhet, som lämpligen borde tillkomma endast sistnämnda myndighet. Länsstyrelse skulle då komma att taga befattning med sådan handräckningsåtgärd endast

22 §.
Handräckning
för interne-
ringsbesluts
verkställande.

i det fall, att handräckning av polismyndigheten vägrades och klagan däröver fördes hos länsstyrelsen.

Då handräckningen, på sätt i motiven till 1926 års förslag framhållits, endast avser effektuerandet av ett länsstyrelsens beslut och det naturliga synes vara, att länsstyrelsens underlydande organ ute i orterna skola på vederbörandes framställning kunna bringa beslutet i verkställighet, hava de sakkunniga ansett meddelandet av handräckning böra ankomma endast på polismyndigheten, varigenom också onödig omgång undvikes.

I andra stycket av ovannämnda 37 § har intagits bestämmelse om giltighetstid för interneringsbeslut för det fall, att handräckning för dess verkställande begärts. De sakkunniga hava ej ansett nödigt att i lagen upptaga särskild giltighetstid för beslutet i angivna fall, utan finna det, på sätt ovan antytts, tillfyllest med den allmänna giltighetstid, som är stadgad i 20 § 4 mom. Sökes handräckning för beslutets verkställande, bör alltså handräckningen vara meddelad och personen i fråga vara intagen å alkoholistanstalt före den stadgade tidens utgång eller inom ett år efter beslutets meddelande. Det torde för övrigt ej behöva befaras att, då handräckning för beslutets verkställande visar sig erforderlig, sådan åtgärd ej skall hinna vidtagas inom angivna tid, vilken i varje fall innebär en väsentlig utsträckning mot vad nu gäller. På grund av vad sålunda anförts har andra stycket i nämnda 37 § här uteslutits.

23 §.

I denna paragraf, som motsvaras av 35 § och 36 § sista stycket i 1926 års förslag, meddelas bestämmelse om frivilligt ingående å allmän alkoholistanstalt. En länsstyrelse har framhållit, att frivilligt ingående ej borde äga rum, med mindre vederbörande nykterhetsnämnd blivit i ärendet hörd och vitsordat behovet av dylik anstaltsvård. Detta önskemål har ansetts beaktansvärt, särskilt som av de i 1 § för lagens tillämplighet angivna betingelserna här allenast gäller den allmänna huvudbetingelsen, att den avsedda personen är hemfallen åt dryckenskap. Emellertid är att märka, att frivilligt ingående å alkoholistanstalt i de allra flesta fall torde ske i samråd med och på föranstaltande av nykterhetsnämnden, i vilka fall dess ytterligare hörande tydligen ej behöver ifrågakomma. Föreskrift om nykterhetsnämndens hörande har emellertid intagits i denna paragraf.

Beträffande den tid, som å allmän alkoholistanstalt frivilligt ingående person skriftligen skall förbinda sig att kvarstanna å sådan anstalt, hava olika meningar yppat sig. I nu gällande alkoholistlag (26 §) föreskrives i detta hänseende ej någon viss tid, men såsom maximum för interneringen i detta fall har satts ett år. Enligt ovannämnda 35 § skall den skriftliga förbindelsen avse kvarstannande under minst sex månader, och har till stöd för denna föreskrift anförts, att det ej bör vara tillåtet att ingå på huru kort tid som helst, då erfarenheten visat, att något resultat i allmänhet icke

23 §.

Frivilligt ingående å allmän alkoholistanstalt.

är att vänta av kortare anstaltsvistelse; något maximum har däremot ej föreslagits.

Stockholms stads nykterhetsnämnd har i denna del anfört, att den föreslagna bestämmelsen om minimitid sex månader kunde bliva ägnad att motarbota en av de mera betydelsefulla och tilltalande sidorna av anstaltsvården, nämligen karaktären av frivillighet från den ingåendes sida. Nämndens erfarenhet vore nämligen, att tillfredsställande resultat sällan vunnas på kortare tid än sex månader; i regel erfordrades längre tid. Om lagen bestämde en tid av sex månader i stället för praxis' hittillsvarande ett år, bleve det knappast möjligt att få någon att frivilligt underteckna förbindelse på längre tid än sex månader, även om det från början vore uppenbart, att den tiden för det fallet vore för knapp. Å andra sidan kunde det tänkas det fallet, att en person förfogade över endast kortare tid, exempelvis fem månader, och ville använda denna till att komma ifrån sitt alkoholbegär. Nämnden ansåge därför, att hittillsvarande tidsbestämmelse i 26 § i gällande lag icke borde ändras.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört, att bestämmelsen om sex månader såsom minimum vore tillkommen på grund av vårdsynpunkter, vilka sannolikt i och för sig vore befogade. Emellertid torde erfarenheten också hava visat, att en åt dryckenskap hemfallen person ofta hade mycket svårt att från början inse behovet av en längre tids vård, i det att han trodde, att han efter en kort tids regelbundet levnadssätt skulle vara fri från alkoholmissbruket, och därför vore obenägen att binda sig för lång tid. Efter någon tids vård kunde däremot medvetandet om det verkliga läget klarna till en övertygelse om behovet av fortsatt vård; för sådana fall vore icke fordran på förbindelse för en minimitid av sex månader lämplig.

I andra utlåtanden har gjorts uttalande till förmån för tidsbestämningen ett år i stället för föreslagna sex månader. Styrelserna för de statliga alkoholistanstalterna å Vennegarn och Svartsjö ävensom en länsstyrelse hava inlagt gensagor emot införande av viss minimitid i detta hänseende.

Vid överbägande av de olika alternativ, som beträffande tidsbestämningen i den skriftliga förbindelsen kunna ifrågakomma, hava de sakkunniga stannat vid att såsom maximum föreslå ett år. Att uppställa fordran på förbindelse om viss minimitid torde däremot, såsom från många håll påvisats, icke vara lämpligt, utan bör det hellre ankomma på vederbörande anstaltsföreståndare att i samråd med nykterhetsnämnden med hänsyn till de föreliggande förhållandena i varje särskilt fall bestämma härom. Man kan därvid utgå från, att kortare tid än sex månader endast i undantagsfall skall medgivas, då kortare anstaltsvistelse, på sätt i 1926 års förslag framhållits, enligt erfarenhetens vittnesbörd sällan medför avsett resultat.

En å allmän alkoholistanstalt frivilligt ingången person är självfallet underkastad de för tvångsinternerade gällande bestämmelserna i denna lag och av Kungl. Maj:t utfärdade anstaltsreglementen, i den mån ej uttryckligt undantag för frivilligt ingångna stadgas. Detta är enligt förevarande för-

slag fallet allenast i fråga om interneringstiden. Någon motsvarighet till 26 § andra stycket i nu gällande alkoholistlag finnes därför icke.

24 §.

24 §.
Allmänna
alkoholist-
anstalter.

Allmänt stadgande om allmänna alkoholistanstalter och om uppsiktsmyndigheten har införts i denna paragraf och överensstämmer i huvudsak med motsvarande paragraf i 1926 års förslag (21 §).

Sistnämnda paragraf innehåller ock ett mom. 2 rörande befogenhet för Kungl. Maj:t att förordna, att anstaltsvård för alkoholister i vissa fall må kunna äga rum å arbetshem, som omförmäles i 33 § fattigvårdslagen. Mot stadgandet härom hava betänkligheter rests från flera håll, såväl från nykterhetsnämnder och styrelser för allmänna alkoholistanstalter som från länsstyrelser. Sålunda har Stockholms stads nykterhetsnämnd anfört att, även om det skulle vara ändamålsenligt för alkoholistanstalterna att bliva av med de oförbätterliga alkoholisterna, det likväl ej finge förbises, att arbetshemmens huvuduppgift vore att söka påverka där intagna försumliga försörjare till insikt om sina skyldigheter mot sig själva och de sina. Denna verksamhet bleve sannolikt försvårad, om arbetshemmen hade att mottaga även oförbätterliga alkoholister, varför det syntes vara riktigare, att dessa alkoholister överfördes till alkoholistavdelningarna vid tvångsarbetsanstalterna eller i samband med dem anordnade asylor. Örebro stads nykterhetsnämnd ställde sig ock synnerligen tveksam beträffande lämpligheten av den föreslagna anordningen med hänsyn särskilt därtill, att de för alkoholistvård å arbetshem internerade kunde befaras menligt påverka övriga där intagna.

En anstaltsstyrelse har ansett stadgandet mindre välbetänt, då den sammanblandning av olikartat klientel å arbetshemmen, som därav skulle bliva följden, måste menligt inverka på arbetshemmens uppfostrargärning. Inom arbetshemmen hade man vunnit erfarenhet om, att det sammanförande, som redan nu ägde rum mellan olikartat klientel enligt 71 och 73 §§ fattigvårdslagen, vore till men för de i den förra paragrafen avsedda försumliga försörjarnas förbättring, varför tvärtom en differentiering av arbetshemsklientelet vore önskvärd. Det vore därför riktigare att tillsvidare överföra de oförbätterliga alkoholisterna till de kvalificerade statsanstalterna eller där anordnad asylavdelning.

Även styrelsen för den statliga alkoholistanstalten å Venngarn har uttalat principiella betänkligheter mot förslaget i denna del. Att alkoholistvård skulle kunna utövas på arbetshem, måste te sig såsom ett utflyttande av gränserna för alkoholistvården, vilket kunde tydas så, som om denna vård intet annat vore än ett intagande på vad slags anstalt som helst. Alkoholistvården vore dock till sin princip ett samhällets särskilda ingripande i förbättringssyfte, och det egenartade och väsentliga i dess arbetsformer och arbetsuppgifter finge icke utplånas. En verkligt tillfredsställande lösning av denna fråga torde icke kunna vinnas på annat sätt än genom apterande av en särskild alkoholistanstalt för vård av recidiverande alko-

holister. Vore detta av finansiella skäl icke möjligt, ville styrelsen trots sina anförda betänkligheter likväl ej avvisa förslaget om utnyttjande av vissa arbetshem för att befria de egentliga alkoholistanstalterna från det klientel, som notoriskt syntes minst förbättringsbart, därest det befundes möjligt att å arbetshem organisera denna nya form av alkoholistvård. Varje intagande å arbetshem, vare sig direkt eller genom överflyttning från annan anstalt, borde emellertid bliva beroende på uppsiktsmyndighetens särskilda prövning och beslut.

Slutligen har länsstyrelsen i Jämtlands län i denna del anført bl. a.: Med det föreslagna stadgandet torde framför allt hava åsyftats att kunna genomföra en bättre uppdelning av de internerade. Att så skedde, vore tydligen obetingat önskvärt, men den åsyftade kategorien alkoholister torde huvudsakligen komma att bestå av oförbätterliga, förslöade och kroniskt arbetsovilliga personer. I den mån arbetshemmen behövde tagas i anspråk för sådana försumliga försörjningspliktiga, vilka genom en tids arbetstvång kunde rättas, medförde således förslaget en viss risk för förskjutning av arbetshemmens uppgift. I detta sammanhang borde också anmärkas, att landstingens förpliktelse enligt fattigvårdslagen att sörja för erforderliga arbetshem icke finge bliva mera tyngande genom den föreslagna utvidgningen av arbetshemmens klientel, än vad fattigvårdslagen i och för sig innebure.

De sakkunniga dela för egen del de betänkligheter, som sålunda framförts mot arbetshems användande för internering av viss kategori alkoholister, i den mån en sammanblandning av de olika slagen klientel skulle äga rum å arbetshemmen. Av motiven till 1926 års förslag framgår, att den åsyftade kategorien skulle omfatta sådana oförbätterliga alkoholister, vilka icke tillhöra den indisciplinära typ, att de böra intagas å de till tvångsarbetsanstalt förlagda alkoholistanstalterna, de s. k. bottenanstalterna. Fara är emellertid, att arbetshemmen genom sammanförande av detta alkoholistklientel med hemmens övriga klientel kunde i viss mån förryckas i sin verksamhet och hemmens arbete därigenom försvåras. De sakkunniga vilja emellertid i likhet med andra lagutskottet vid 1922 års riksdag icke ställa sig avvisande mot omhändertagande av ifrågavarande kategori recidiverande alkoholister å arbetshem, men det bör i så fall vara å en *sluten avdelning* därav, avskild från arbetshemmet i övrigt, vilken avdelning Kungl. Maj:t erkänt såsom allmän alkoholistanstalt. Denna fråga löses då, i enlighet med vad socialstyrelsen också förordat, på samma sätt, som de sakkunniga i förslaget till lag om åtgärder mot lösdriveri föreslagit rörande arbetshems användande för internering av lösdrivare. Med anledning av vad sålunda anförts har i förevarande paragraf använts uttrycket »anstalt eller viss avdelning därav». På sådant sätt kan, om efter gjord framställning Kungl. Maj:t så finner lämpligt, en viss avskild avdelning inom ett arbetshem tagas i anspråk för internering av här avsedda alkoholister. Detta kan, såsom även i 1926 års betänkande framhållits, bidra till att åstadkomma önskvärd differentiering i anstaltsbehandlingen, i det att en fördelning av de

internerade allt efter graden av deras mottaglighet för förbättring och deras förhållande i disciplinärt hänseende då i viss mån kan äga rum mellan anstalter av olika slag. Det säger sig självt, att för en dylik anordning fordras överenskommelse med det eller de landsting, den eller de städer eller annan vederbörande, som upprättat arbetshemmet i fråga, ävensom att vårdkostnaden för de å dylik avdelning av arbetshem vårdade alkoholister icke till någon del kan komma att påvila arbetshemmet eller dem, vilka hemmet tillhör. Det i 1926 års förslag i 21 § införda 2 mom. har fördenskull i dess helhet uteslutits.

25 §.

25 §.
 Internerads
 arbetsskyl-
 dighet.

Denna paragraf rörande arbetsskyldighet för den, som internerats å allmän alkoholistanstalt, överensstämmer i sak med 38 § första stycket i 1926 års förslag. Fångvårdsstyrelsen har beträffande detta stadgande framhållit, hurusom en vanlig fängelsefånge enligt lagen den 24 mars 1916 angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff ägde rätt att åtnjuta andel i inkomsten av sitt arbete eller i visst fall att behålla hela inkomsten därav samt att den internerade alkoholisten i lagen alltså icke ens bleve tillförsäkrad samma förmån som en dylik fånge. En straffånge åter finge åtnjuta premier för flit och ordentlighet i arbetet, men icke ens denna förmån bleve i detta fall i lagen garanterad utan komme att bero på reglementsbestämmelse.

Med anledning av vad sålunda anmärkts må allenast anföras, att de sakkunniga ej funnit skäl att föreslå ändring av nu gällande ordning, enligt vilken det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser, huruvida och i vilken form å allmän alkoholistanstalt intagen person må åtnjuta ersättning för sitt arbete därstädes. Till stöd härför åberopas lagrådets uttalande vid lagens tillkomst. Det ursprungliga lagförslaget innehöll nämligen den bestämmelsen att, därest ej annat vore bestämt eller i särskilda fall överenskommit, inkomsten av arbetet skulle tillfalla anstalten. Detta stadgande borttogs emellertid efter anmärkning av lagrådet, som ansåg det tveksamt, huruvida i fråga om tvångsinternerade såsom allmän grundsats kunde uppställas, att inkomsten av arbetet skulle tillfalla anstalten, samt därvid tillika framhöll, att inkomstens disponerande borde bliva beroende på de bestämmelser, som i övrigt meddelades angående varje anstalts verksamhet, vårdavgifternas storlek o. s. v., varjämte hänsyn borde tagas till den internerades arbetsförmåga och föregående verksamhet.

Enligt såväl reglementet för den statliga alkoholistanstalten vid Venngarn som normalreglementet för erkända alkoholistanstalter må internerad efter grunder, som bestämmas av anstaltsstyrelsen, tillerkännas ersättning för sitt arbete. Systemet med arbetspremier eller flitpenningar har med stöd av ovannämnda reglementsbestämmelse på samtliga allmänna alkoholistanstalter kommit till användning i ej ringa utsträckning. Sålunda hava å den statliga alkoholistanstalten vid Venngarn flitpenningar sista året utgått till ett sam-

manlagt belopp av ungefär 23,000 kronor. Detta system har visat sig synnerligen lyckligt för uppmuntrande av de internerades arbetslust och jämväl ur den synpunkten, att det för dem i viss mån möjliggjort att bidra till sina familjers uppehälle under interneringstiden, en verkan av systemet, som är synnerligen betydelsefull bl. a. på den grund, att därigenom eventuellt fattigvårdsbehov för familjen minskas. Med hänsyn till de av lagrådet framhållna synpunkterna har någon uttrycklig lagföreskrift i ämnet icke ansetts erforderlig.

38 § i 1926 års förslag innehåller tillika ett andra moment, som, efter förebild av vad som enligt ovan åberopade lag gäller för fångar, innehåller vissa bestämmelser angående övervakande av de internerades brevväxling m. m. Från många håll har anmärkts, dels att de härutinnan föreslagna bestämmelserna äro för stränga och onödigt omfattande, dels ock att de lämpligare, såsom hittills, böra hava sin plats i anstalternas reglementen. De sakkunniga anse för sin del skäl ej heller föreligga att i detta hänseende ändra rådande ordning och hava därför låtit ifrågakvarande stycke utgå.

26 §.

Denna paragraf, som innehåller bestämmelse om befogenhet för uppsiktsmyndigheten att förordna om överflyttning av intagen person från en anstalt till annan, överensstämmer med 40 § i 1926 års förslag. I motsats till vad som enligt 26 § i nu gällande alkoholistlag är förhållandet innebär det föreslagna stadgandet, att överflyttning skall kunna äga rum jämväl beträffande den, som enligt 23 § här ovan frivilligt ingått å allmän alkoholistanstalt.

26 §.
Överflyttning
från en anstalt
till annan.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört, att det på de i 1926 års förslag anförda skäl torde vara nödvändigt att meddela föreskrift om överflyttning av frivilligt ingången alkoholist, men att för ändamålet syntes krävas något vidlyftigare lagändring än som föreslagits. Uti ifrågakvarande fall grundade sig tvånget mot den intagne allenast på hans eget medgivande jämte den lagbestämmelse, som borde infogas i 35 § (motsvarande 23 § i förevarande förslag). Någon objektiv utredning och prövning för att avgöra, om tvångsåtgärder vore påkallade, föreläge icke. Överflyttningen skulle således närmast få karaktären av en disciplinär åtgärd. Ett sådant förfarande, att en frivilligt ingången skulle t. ex. allenast efter anstaltsföreståndarens rapport kunna av uppsiktsmyndigheten överflyttas till Svartsjö alkoholistanstalt, torde dock icke lämpligen böra medgivas. I stället syntes man kunna föreskriva, att föreståndaren i sådant fall ägde göra framställning hos länsstyrelsen om förordnande om den frivilligt ingångnes tvångsinternering å allmän alkoholistanstalt samt att länsstyrelsen hade att efter vanlig utredning meddela beslut härom. Under tiden borde personen i fråga naturligtvis icke utskrivas.

Styrelserna för två erkända alkoholistanstalter tillstyrka den föreslagna ändringen, då möjliggörande av överflyttning till statsanstalt av frivilligt

ingångna personer är mycket betydelsefull för ovannämnda anstalter på den grund, att dessa personer ofta bereda de största svårigheterna å anstalterna.

Socialstyrelsen har i denna del anfört:

Enligt styrelsens mening borde denna kategori av intagna i vårdavseende icke skilja sig från de tvångsinternerade. Erfarenheten hade nämligen givit vid handen, att det ofta erfordrades lika stora disciplinära resurser för behandlingen av de frivilliga som av de tvångsinternerade. Ej sällan vore också skillnaden dem emellan endast formell: det förra klientelet stode i allmänhet icke på ett moraliskt högre plan än det senare. Vissa nykterhetsnämnder tillämpade i uppfostrande syfte den praxis, att de, när en person befundes böra göras till föremål för anstaltsbehandling, förmådde honom att frivilligt ingå på anstalt vid äventyr av tvångsinternering. Mången gång hände det, att nämnden därefter hos länsstyrelsen utverkade interneringsförordnande. Om detta förfarande i allmänhet kunde tillämpas gentemot frivilligt ingångna alkoholister, vilka äventyrade disciplinen, skulle någon ändring i nuvarande bestämmelser om överflyttning icke vara erforderlig. Emellertid kunde man ingalunda utgå från, att förutsättningar alltid föreläge för tvångsinternering av en indisciplinär, frivilligt ingången alkoholist. Även om objektiva interneringsgrunder förefunnos, vore det givetvis mången gång svårt att skaffa erforderlig utredning därom, sedan vederbörande vårdats kanske flera månader på alkoholistanstalt. Ett hinder mot överförande av en indisciplinär frivilligt ingången alkoholist till de tvångsinterneredes kategori hade dessutom yppat sig i vissa länsstyrelsers uppfattning, att alkoholistlagen icke vore tillämplig i det fall, att vederbörande redan åtnjöte anstaltsvård. Denna uppfattning syntes emellertid icke tillräckligt grundad och vore i varje fall icke ändamålsenlig, vadan en ändring härutinnan syntes önskvärd. Vid otillbörligt uppträdande av de frivilligt ingångna hade man enligt gällande lag endast att, i sista hand, tillgripa utskrivning, men det låge i öppen dag, att en sådan åtgärd av klientelet på en alkoholistanstalt snarast betraktades såsom eftersträvansvärd. För att kunna komma till rätta med dylika personer, som äventyrade de allmänna anstaltarnas behöriga verksamhet, erfordrades det därför, att de nuvarande hindren mot överflyttning av dem till de kvalificerade alkoholistanstalterna vid Svartsjö och Landskrona undanröjdes. Hittills hade den frivilligt ingångnes förbindelse att kvarstanna för undergående av behandling endast avsett och haft giltighet beträffande den anstalt, där han ingått. Redan på grund därav hade överflyttning till annan anstalt mot hans vilja icke kunnat komma i fråga. En omläggning torde därför böra ske, varigenom förbindelsen komme att avse det organiserade anstaltssystemet i dess helhet och icke en viss anstalt. För att möjliggöra överflyttning av frivilligt ingångna till de vid tvångsarbetsanstalterna anordnade alkoholistanstalterna erfordrades ändring i §§ 39 och 41 i stadgan för dessa anstalter.

De sakkunniga ansluta sig i denna del till den uppfattning, varåt socialstyrelsen givit uttryck och för vilken talande skäl blivit anförda redan i 1926 års förslag. Det andra alternativet till frågans lösning, enligt vilket vid indisciplinärt uppförande av frivilligt ingången person framställning om hans tvångsinternering borde göras hos länsstyrelsen, synes mindre tillfredsställande, då förutsättningarna för dylik internering måhända icke alltid kunde påvisas föreligga och följderna alltså, liksom enligt nu gällande lag, skulle bliva, att personen i fråga måste före den bestämda tidens utgång utskrivnas från anstalten, oavsett huruvida det med anstaltsvistelsen

åsyftade resultatet uppnåtts eller ej. En sådan eventualitet bör undvikas, och 1926 års förslag har därför i denna del bibehållits. Med anledning av vad under denna paragraf erinrats har emellertid 23 § erhållit sådan avfattning, att enligt densamma den däri omförmälda skriftliga förbindelsen icke, såsom nu är fallet, skall hava avseende å endast viss alkoholistanstalt utan alla i lagen avsedda, allmänna alkoholistanstalter.

Beträffande den såväl i 1926 års förslag som av socialstyrelsen berörda frågan, huruvida hinder kan anses lagligen möta att få till stånd tvångs-
 internering av den, som frivilligt ingått å allmän alkoholistanstalt och där
 vårdas, finna de sakkunniga vad därom förekommit icke föranleda annat
 yttrande, än att med hänvisning till vad av socialstyrelsen blivit framhållet
 någon uttrycklig lagföreskrift i ämnet icke synes erforderlig.

27 §.

Denna paragraf, som motsvaras av 15 § i 1926 års förslag, innehåller
 bestämmelse om åliggande för nykterhetsnämnd att under internerad persons
 anstaltsvistelse i rådgivande och hjälpande syfte uppehålla förbindelse med
 hans familj m. fl. I sak har den ändring gjorts, att uttrycket »närmaste
 anhöriga» utbytts mot orden »andra närstående», då det i en del fall kan
 vara lämpligt, att nämnden för angivna ändamål vänder sig exempelvis till
 den internerades husbonde, arbetsgivare eller närmaste arbetskamrater.

27 §.
 Nykterhets-
 nämnds under-
 stödande
 verksamhet
 under inter-
 nering.

28 §.

Bestämmelser om interneringstidens längd äro i 1926 års förslag intagna
 i 41 § och 42 § 2 mom. Dessa bestämmelser hava i förevarande förslag
 sammanförts i denna paragraf. I likhet med nu gällande lag upptager
 nämnda förslag ett år såsom den för vanliga fall stadgade maximitiden
 och två år i de fall, då den internerade förut varit intagen å allmän alko-
 holistanstalt. Enligt 18 § i gällande alkoholistlag förutsättes i det senare
 fallet, att den föregående interneringen räckt minst sex månader, en betingelse
 som emellertid icke upptagits i 1926 års förslag. En länsstyrelse har fram-
 ställt erinran häremot och ansett det uti ifrågavarande fall böra förutsättas,
 att den föregående vården å alkoholistanstalt haft viss varaktighet.

28 §.
 Internerings-
 tidens längd
 m. m.

Socialstyrelsen har — med framhållande, att beträffande maximitiden två
 år jämväl den enligt 21 § i nuvarande alkoholistlag gällande inskränkning,
 att denna tid ej får tillämpas vid återintagande på grund av brott mot
 utskrivningsvillkor, enligt 41 § 1 mom. i 1926 års förslag utgått — förklarat
 sig icke avstyrka de sålunda vidtagna skärpningarna, men har ansett sig
 böra ifrågasätta en preskriptionstid av t. ex. fem år, efter vilken tid före-
 gående behandling å alkoholistanstalt icke må inverka på maximitidens
 längd.

De sakkunniga hava ej funnit anledning att i denna del göra annan änd-
 ring i 1926 års förslag än att i enlighet med socialstyrelsens förslag såsom
 betingelse för tillämpning av bestämmelsen om två års interneringstid föreslå,

att interneringsbeslutet skall vara meddelat inom fem år från senaste utskrivning från allmän alkoholistanstalt. Det må erinras, att det är utan betydelse, huruvida den föregående anstaltsvården ägt rum på grund av länsstyrelses förordnande eller frivilligt ingående å sådan anstalt.

Av motiven till gällande alkoholistlag framgår, att syftet med bestämmelserna om viss interneringstid närmast är att skaffa möjlighet för anstaltsledningen att binda alkoholisten vid anstalten under den för hans förbättrande behövligen tiden, samt att i enlighet därmed för den internerade bör betonas möjligheten att genom ordentlighet och arbetsamhet å anstalten samt en fast föresats om ett nyktert liv kunna bliva tidigare utskrivna. I enlighet med vad sålunda uttalats har föreskrivits, att utskrivning från allmän alkoholistanstalt skall ske tidigare än efter den bestämda maximitidens utgång, därest det föreligger skäl till antagande, att den internerade efter utskrivning skall föra ett nyktert och ordentligt liv. Stadgandet härom, som influtit i 42 § 2 mom. i 1926 års förslag, har i likhet med vad som är fallet i gällande lag införts i denna paragraf rörande interneringstiden. Stadgandet bör självfallet gälla jämväl i fråga om den, som frivilligt ingått å sådan anstalt. Den tid, som utsatts i hans skriftliga förbindelse, har därigenom karaktär allenast av maximitid för interneringen, som ej må överstridas.

Vid beräkning av maximitiden bör skäligen tagas i betraktande och medräknas jämväl den tid, som en internerad i vissa i lagen angivna fall på grund av interimistiskt omhändertagande genom polismyndighet eller länsstyrelse varit intagen å alkoholistanstalt, vare sig denna varit en allmän eller enskild sådan. Den omständigheten, att av myndighet föranstaltat intagande å alkoholistanstalt skett före meddelandet av länsstyrelsens interneringsbeslut, bör nämligen skäligen icke föranleda, att interneringstiden därigenom förlänges. Och i det fall, att länsstyrelsen efter interneringsbesluts meddelande på grund av bristande platsutrymme å allmän alkoholistanstalt nödgas föranstalta om den avsedda personens intagande å enskild sådan, föreligger ännu mindre skäl att ej i interneringstiden inräkna vårdtiden därstädes, då den internerade själv är utan vållande till uppskovet med intagandet å allmän alkoholistanstalt. En helt annan sak bliver det, om den internerade dessförinnan blivit provisoriskt omhändertagen och vårdad annorstädes än å alkoholistanstalt; då föreligger enligt de sakkunnigas mening ej skäl att inräkna dylik vård i tiden för anstaltsvistelsen, enär i sådant fall särskild vård, inriktad på hans avvänjande från alkoholmissbruk, i regel icke kan antagas hava kommit honom till del.

Beträffande den, som frivilligt ingått å allmän alkoholistanstalt och under pågående sådan anstaltsvistelse tvångsinterneras, föreligger i det hänseende, varom nu är fråga, ett annat förhållande än i fråga om tvångsvis av myndighet föranstaltat intagande å alkoholistanstalt. Enligt 18 § i nuvarande alkoholistlag gäller, att den, som efter det förordnande om hans tvångsinternering av länsstyrelse meddelats, på grund av frivillig ansökning

vunnit inträde å allmän alkoholistanstalt, skall vara berättigad att, om under sådan frivillig internering verkställighet av förordnandet påkallas, få tillgodoräkna sig den tid, han redan frivilligt vistats å anstalten. Någon motsvarande bestämmelse har ej upptagits i 1926 års förslag, ehuru någon motivering därför ej anförts. Ej heller de sakkunniga hava ansett något sådant stadgande som det ovan återgivna böra upptagas i lagen, då ett frivilligt ingående å allmän alkoholistanstalt under sådana förhållanden, om vilka ovan förmäles, endast undantagsvis torde förekomma och stadgandet därför skulle bliva utan större praktisk betydelse, vartill kommer, att detsamma knappast kan anses vara sakligt motiverat t. ex. i det fall, att en frivillig anstaltsvistelse vid dess övergång till tvångsinternering räckt så länge, att endast kort tid återstår av maximitiden för sådan internering. Ett stadgande i antydd riktning skulle möjligen kunna missbrukas till kringgående i viss mån av bestämmelserna om tvångsinternering. Med hänsyn till vad sålunda anförts hava de sakkunniga ej funnit skäl att frångå 1926 års förslag i denna del.

Vid utskrivning från allmän alkoholistanstalt skall enligt 31 § anstaltsföreståndaren, där det är behöfligt, söka bereda den utskrivne lämplig samsättning. Därvid torde det ej sällan kunna inträffa, att det av ett eller annat skäl befinnes omöjligt att omedelbart bereda honom sådan utanför anstalten. I fråga om exempelvis en sjöman eller en säsongarbetare kan det vara omöjligt att skaffa honom anställning på vintern eller å årstid, då arbetet i hans yrke i huvudsak ligger nere. För uppnående av ett gynnsamt resultat av anstaltsbehandlingen är det av stor vikt, att återvändandet till samhället sker vid en tidpunkt, då arbetsmöjligheter för den utskrivne finnas. I sådana fall bör det i den internerades eget intresse vara medgivet att låta honom kvarstanna å anstalten någon tid, tills arbetstillfälle kan beredas honom, även om därigenom den stadgade maximitiden skulle behöva något överskridas. Det har dock ansetts icke vara lämpligt att i sistberörda fall kvarhålla en internerad å alkoholistanstalt mot hans vilja, utan bör det ske endast frivilligt. Man torde kunna utgå från att sådant frivilligt kvarstannande endast i jämförelsevis få fall skall behöva förekomma. Emellertid måste, särskilt med hänsyn till kostnaderna för anstaltsvården, viss maximitid för dylik utsträckning av anstaltsvistelsen föreskrivas, och har en tid av fyra månader ansetts vara tillräcklig för ändamålet. Det tillkommer anstaltsstyrelsen att pröva, huruvida skäl föreligga att medgiva sådant frivilligt kvarstannande å anstalten eller ej. Såsom villkor för dylik medgivande bör, i likhet med vad som gäller i fråga om frivillig internering enligt 23 §, föreskrivas, att den internerade skall avgiva skriftlig förbindelse att kvarstanna den tid, som bestämmes. Däremot är det i detta fall ej av behovet påkallat att ånyo förete präst- och läkarbetyg. Under den tid, en internerad sålunda kvarstannar å anstalt, bör han fortfarande vara underkastad samma bestämmelser som övriga internerade. Stadgande om

sådant frivilligt kvarstannande å allmän alkoholistanstalt, varom här är fråga, återfinnes i 2 mom. av förevarande paragraf.

Vad vårdkostnaden för denna utsträckta anstaltsvistelse angår bör den, som beträffande den internerade varit skyldig att svara för kostnaden under den föregående interneringstiden, jämväl svara för här avsedda kostnad. Föreskrift härom är intagen i 33 § 1 mom.

Enligt 1926 års förslag kunna oförbätterliga alkoholister, som upprepade gånger återfallit i alkoholmissbruk, under vissa betingelser för obestämd tid kvarhållas å allmän alkoholistanstalt. Dessa betingelser äro, att personen i fråga på grund av länsstyrelsens förordnande förut minst tre gånger varit intagen å sådan anstalt samt att han inom tre månader från sista utskrivningen återfallit i dryckenskap. Motsvarighet till dylik internering på obestämd tid finnes ej i nu gällande alkoholistlag.

Stockholms stads nykterhetsnämnd har intet att erinra mot det föreslagna stadgandet, men förutsätter, att vederbörande anstaltsledning stadigt har sin uppmärksamhet riktad på, att prövning av förutsättningarna för utskrivning allt emellanåt kommer till stånd. En nykterhetsnämndssammanslutning och styrelsen för en allmän alkoholistanstalt förorda förslaget, men anse, att endast två föregående interneringar böra räcka för bestämmelsens tillämpning.

Örebro stads nykterhetsnämnd anser det däremot icke böra ifrågakomma att medgiva en så vittgående befogenhet, som föreslagits, å en anstaltsstyrelse, rörande vars sammansättning intet finnes i lag bestämt, och föreslår därför, att maximitiden för kvarhållande å anstalten under de angivna förutsättningarna bestämmes till fem år. Nämnden föreslår ock, att anstaltsstyrelsens beslut om internerad persons kvarhållande under längre tid än två år bör göras beroende av uppsiktsmyndighetens godkännande.

Länsstyrelsen i Jämtlands län finner det tveivelaktigt, huruvida de allmänna alkoholistanstalterna med deras dyrbara anordningar för behandling och övervakning vore rätta platsen för internering av oförbätterliga alkoholister. I den mån utrymme och kostnadshänsyn medgäve det, torde det dock vara lämpligt, att en sådan utväg lagligen stode till buds. Hänsyn till individerna av detta slag syntes icke böra utgöra hinder därför.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför, att länsstyrelsen ej i och för sig vill avvisa tanken på livstidsinternering av oförbätterliga, samhällsvådliga alkoholister, men har svårt att finna rättssäkerhetssynpunkten tillgodosedd med att helt lämna åt administrativa myndigheter att besluta i frågor om internering utan tidsbegränsning.

Med anledning av det föreslagna stadgandet, att utskrivning även i dessa fall skall ske, då grundad anledning föreligger till antagande, att den internerade skall föra ett nyktert och ordentligt liv, anför fångvårdsstyrelsen, att man frågade sig, huru och när vederbörande myndighet skulle kunna komma till ett antagande i berörda hänseende, då den internerade inom an-

stalten ej kunde utsättas för frestelsen till alkoholmissbruk och då det för att pröva honom följaktligen bleve nödvändigt att bereda honom försökspermission. Fastställde lagen en rimlig tid såsom maximum för interneringen, hade myndigheten däri ett tvingande skäl att ej alltför länge dröja med försökspermission, om sådan ansåges böra äga rum. Interneringstiden torde därför böra inskränkas till ett maximum av fem à tio år.

Socialstyrelsen har funnit sig ej kunna tillstyrka ifrågavarande förslag i befintligt skick och har till stöd därför anfört följande:

»I vårt land finnes det ett icke obetydligt antal svårt asociala alkoholmissbrukare, vilka gång efter annan återkomma till anstalterna och måste utskivas därifrån trots sin oförbätterlighet. Det finnes sålunda utan tvivel skäl för samhället att söka befria sig från de med deras återfall förknippade olägenheterna på samma sätt, som man genom den nyligen antagna lagen om internering av farliga återfallsförbrytare sökt skydda samhället för dylika individer.

Att beröva en individ friheten för obestämd tid, kanske för hela hans återstående liv, innebär en utomordentligt allvarlig åtgärd från samhällets sida. Tidigare har samhället tillgripit denna åtgärd endast såsom repressiv mot de allra svåraste brotten, men man har nu i berörda lag med liknande medel riktat sig mot vissa kvalificerade återfallsförbrytare, vilka kunna betraktas såsom särskilt farliga. Ehuru redan de formella grunderna för användandet av den obestämda interneringstiden torde utgöra en borgen för att man därmed endast når vissa svåra brottslingstyper, har man dock ansett det påkallat att förbinda detta rättsinstitut tillämpning med särskilda, starka garantier.

Jämför man de nu berörda reglerna med förslaget, se sig de senare väl lättvindiga och icke tillfyllest betryggande. Att börja med synes det sålunda knappast lämpligt, att beslutanderätten i en så utomordentligt viktig fråga lägges i anstaltsstyrelsens hand. Vidare saknas i förslaget bestämmelse, att frågan om sålunda omhändertagna individs fortsatta kvarhållande med bestämda mellanrum automatiskt skall göras till föremål för förnyad prövning, en bestämmelse vars behövlighet och lämplighet synes uppenbar.

Denna svaghet i fråga om prövningen av kvarhållande på obestämd tid motverkas nu heller ingalunda därav, att de formella indikationerna — tre föregående tvångsinterneringar — skulle innebära avsevärda garantier. Enligt förslaget kan det mycket väl förekomma, att en, ja till och med två av dessa tre interneringar föranletts av brott mot uppställda utskrivningsvillkor, och man kan ej ens utan vidare förutsätta, att dessa brott mot utskrivningsvillkoren inneburit återfall i dryckenskap. Vidare må framhållas, att återfallsförbrytarnas samhällsfarlighet förutsatts vara på synnerligen kraftigt sätt dokumenterad, under det att så icke behöver vara fallet med de åsyftade alkoholisterna.

Ehuru styrelsen principiellt delar de sakkunnigas uppfattning om det önskvärda i att kunna omhändertaga vissa oförbätterliga alkoholister på ett mera rationellt sätt, än den nuvarande lagen medgiver, kan styrelsen på nu anförda skäl icke biträda det föreliggande förslaget om sättet för förverkligande av detta ändamål.»

Socialstyrelsen har emellertid ansett, att de nuvarande maximitiderna i fall, om vilka här är fråga, behöva utsträckas, då erfarenheten nogsam visat, att en maximitid av två år icke vore tillfyllest i en del icke alldeles sällsynta fall. Styrelsen ville därför ifrågasätta maximitidens utsträckning i vissa fall till fyra år. Förutsättningarna för inträde av denna maximitid borde emellertid bestämmas så, att den förebyggande verkan, som härigenom

kunde åstadkommas, bleve den största möjliga. Detta skedde emellertid icke, om man bibehölle de sakkunnigas begränsning till tre månader av den tid, varunder återfall medförde tillämplighet av de strängare bestämmelserna. Den återhållande inverkan, som hotet av den längre interneringstiden utövade, gjorde sig nämligen därvid gällande endast under tre månader. Säkerligen kunde denna tid utsträckas avsevärt; dock låge en given gräns däri, att vid en alltför lång preskriptionstid den utskrivne kunde finna det lönlöst att göra ett försök att därunder avhålla sig från alkoholmissbruk. Måhända kunde man likväl utsträcka denna tid till två år. Å andra sidan syntes man icke behöva fordra, att tre interneringar skulle föregått, utan torde det kunna räcka med två, om dessa ägt rum under de närmast föregående åren. Förslagsvis borde den fyraåriga maximitiden inträda, om en alkoholmissbrukare efter utskrivning från allmän alkoholistanstalt, där han varit intagen på grund av sådant förordnande, som medgäve en maximitid av två år eller längre tid, återföle i dryckenskap inom två år och förordnande om tvångsinternering av honom meddelades inom samma tid.

I ovannämnda av representanter för nykterhetsnämnder ingivna skrift har i denna del anförts: Erfarenheten hade visat, att det bland alkoholmissbrukare, som fölle inom lagens tillämplighetsområde, funnes individer, vilka icke kunde inordnas i ett socialt levnadssätt. Det fria livet ute i samhället erbjöde för dessa beklagansvärda människor alltför stora svårigheter av olika slag, och deras levnadssätt och uppträdande utanför anstalten vore till skada för andra människor, samhället och i själva verket även dem själva. Denna erfarenhet borde beaktas vid revisionen och föranleda väsentligt utökade maximitider för vården å alkoholistanstalt, förslagsvis åtminstone så långt som uppsiktsmyndigheten föreslagit.

De sakkunniga hava för sin del funnit den tanke, som uti ifrågavarande hänseende kommit till uttryck i 1926 års förslag, vara i princip riktig och den till stöd därför anförda motiveringen ådagalägga behovet av ett stadgande i antydd riktning. Beträffande en person, som tidigare upprepade gånger varit internerad å allmän alkoholistanstalt utan att något resultat därigenom vunnits, har man endast ringa anledning att hysa någon förhoppning, att han, i händelse av utskrivning inom den för vanliga fall stadgade maximitiden, skall utanför anstalten föra ett nyktert och ordentligt levnadssätt. Stöd för omdömet härom har man att hämta i såväl tillgängliga uppgifter om personens föregående liv, såvitt det har samband med hans alkoholmissbruk, som iakttagelser om hans förhållande under anstaltsvistelsen. Den kännedom om hans sinnesart och möjligheter till förbättring, som anstaltsledningen sålunda kan förvärva sig, torde kunna lämna tillräckligt material för bedömande av frågan, huruvida han bör kvarhållas eller försökspermittteras före utskrivning från anstalten. Emellertid dela de sakkunniga de mot 1926 års förslag i denna del framförda betänkligheterna så till vida att, där det ej gäller särskilt kvalificerade fall, strängare förutsättningar synas böra uppställas för institutets tillämp-

lighet och även viss modifikation i övrigt av bestämmelsen böra vidtagas. Till nämnda särskilt kvalificerade fall hava i förevarande hänseende ansetts böra hänföras farliga alkoholister, sådana alkoholister, som tillika äro lösdrivare, och för brott otillräkneligförklarade alkoholister, som ej behöva vård å sinnessjukhus. Beträffande dessa kategorier av alkoholister torde det, såsom blivit framhållet, ofta vara fallet, att de även efter en interneringstid av två år äro ur stånd att, därest de utskrivs, utanför anstalten föra ett nyktert och ordentligt liv. Det synes då icke vara riktigt eller med samhällets intresse förenligt, att en dylik internerad, som ej förbättrats av anstaltsvistelsen och på den grund må antagas vara oförmögen att i händelse av utskrivning motstå frestelserna till återfall i dryckenskap, ändock skall från anstalten utskrivs.

Beträffande åter andra fall, som ej äro att hänföra till nu behandlade kategorier, har det ansetts lämpligen böra uppställas såsom villkor för fortsatt internering utöver den för recidivister eljest stadgade tiden av två år, att den internerade förut minst tre gånger varit intagen å allmän alkoholistanstalt. Däremot har den i 1926 års förslag bestämda tiden för återfall i dryckenskap, nämligen tre månader från sista utskrivningen från allmän alkoholistanstalt, i enlighet med vad socialstyrelsen anfört ansetts böra väsentligen utsträckas; och det har sålunda föreslagits, att länsstyrelsens interneringsbeslut, på grund varav den senaste interneringen ägt rum, skall vara meddelat inom ett år från senaste utskrivning. Uti ytterligare ett hänseende har ändring av motsvarande stadgande i 1926 års förslag ansetts böra göras, nämligen därutinnan, att även internering, som skett på grund av frivilligt ingående å allmän alkoholistanstalt, skall medräknas bland de föregående minst fyra interneringarna. En alkoholists oförbätterlighet konstateras därav, att föregående interneringar icke medfört resultat, och det är i detta sammanhang utan betydelse, huruvida dessa skett enligt länsstyrelsens förordnande eller genom frivilligt ingående.

För samtliga fall, då fortsatt internering enligt ovanstående må äga rum, bör såsom en allmän förutsättning gälla, att med hänsyn till den ifrågasvarande personens sinnesart, föregående liv och förhållande i anstalten utsikt icke förefinnes, att han i händelse av utskrivning skall föra ett nyktert och ordentligt liv. Därjämte bör föreskrivas, att anstaltsstyrelsens beslut om dylikt kvarhållande å anstalten alltid skall underställas uppsiktsmyndighetens prövning (se 29 §), samt att frågan om hans utskrivning minst en gång var sjätte månad skall upptagas till övervägande.

Beträffande slutligen den tid, under vilken kvarhållande å allmän alkoholistanstalt i förevarande fall bör få äga rum, hava de sakkunniga, i likhet med vad flera myndigheter hållit före, ansett internering för obestämd tid såsom innebärande en alltför sträng åtgärd ej böra ifrågakomma. Alkoholister böra i detta hänseende ej helt likställas med återfallsförbrytare. Man torde därför böra inskränka sig till att för dessa fall stipulera allenast viss ökad maximitid. Efter övervägande av olika alternativ hava de sakkunniga stannat

vid att föreslå ett maximum av ytterligare två år utöver den enligt 1 mom. stadgade maximitiden av två år eller för recidivister i allmänhet således sammanlagt högst fyra år. Bestämmelsen om förhöjt maximum har ansetts böra gälla lika för de ovannämnda särskilt kvalificerade fallen och för andra fall. Det är dock härvid att märka, att beträffande farliga alkoholister, otillräkneligförklarade sådana och dem, som tillika äro lösdrivare, den sammanlagda maximitiden således kan bliva endast tre år och allenast i det fall, att även dessa äro recidivister enligt 1 mom. första stycket i förevarande paragraf, kan uppgå till fyra år.

I ovannämnda av representanter för nykterhetsnämndssammanslutningar ingivna skrift har beträffande behandlingen å allmän alkoholistanstalt av dessa mera oförbätterliga kategorier alkoholister anförts följande: Då de öppna anstalterna till sin huvudsakliga karaktär vore uppfostringsanstalter, lämpade sig de oförbätterliga icke för omhändertagande å dessa. Svartsjöanstalten å andra sidan vore alltför sträv för en hel del av dessa individer, och denna anstalt borde för övrigt i avskräckningssyfte helst förbehållas sådana alkoholister, som vore svårdisciplinerade å andra anstalter. Det erfordrades med hänsyn härtill ett mellanting mellan de öppna anstalterna och Svartsjöanstalten, en *alkoholistasyl* med uppgift att mottaga de svår-förbätterliga och oförbätterliga alkoholisterna och så inrättad, att å ena sidan rymningar vore uteslutna och å den andra omhändertagandet icke vållade de internerade större lidande, än nöden krävde.

De sakkunniga finna den tanke, som sålunda kommit till uttryck beträffande vården av de mera oförbätterliga alkoholister, som avses i 3 mom. av denna paragraf, vara värd allt beaktande. Emellertid är frågan om inrättande av ett nytt slag av alkoholistanstalter, vare sig i form av en asyl eller av annan typ, för närvarande alldeles outredd, och de sakkunniga finna sig redan med hänsyn härtill förhindrade att nu framlägga förslag om upprättande av en sådan alkoholistasyl, som ifrågasatts.

4 mom. i förevarande paragraf överensstämmer i sak med 3 och 4 mom. i 41 § i 1926 års förslag, dock att däri omförmäld handräckning, i enlighet med vad här ovan i motiveringen till 22 § anförts, ansetts böra erhållas hos polismyndigheten i orten.

29 §.

Bestämmelser om vem befogenhet tillkommer att besluta om utskrivning från allmän alkoholistanstalt hava intagits i denna paragraf och motsvara 42 § 1 mom. i 1926 års förslag. I första hand tillkommer utskrivningsrätten vederbörande anstaltsstyrelse men även uppsiktsmyndigheten. Någon klagan över anstaltsstyrelsens beslut förekommer ej i nämnda förslag, lika litet som i gällande lag. Det före tillkomsten av 1913 års lag till lagrådet remitterade förslaget innehöll bestämmelse om sådan klagorätt. Efter erinran av lagrådet tillkom emellertid stadgande om uppsiktsmyndighetens utskrivningsrätt. Genom införande därav vanns den fördelen, framhölls det, att

man utan att stadga rätt till klagan över anstaltsstyrelsens beslut kunde nöja sig med att låta den, som ville erhålla ändring i ett dylikt beslut, genom anmälan vid inspektion eller annorledes draga frågan om utskrivning under uppsiktsmyndighetens prövning. I reglementet för statens vårdanstalt vid Venngarn (§ 10) och normalreglementet för erkända alkoholistanstalter (§ 9) är i enlighet härmed stadgat, att den, som icke åtnöjes med beslut av anstaltsstyrelsen i ärende rörande bl. a. utskrivning, äger hos uppsiktsmyndigheten göra framställning om åvägabringande av rättelse i det överklagade förhållandet.

De sakkunniga hava ej funnit anledning att i sak föreslå ändring i den nu sålunda rådande ordningen, men hava ansett det lämpligare att låta nämnda reglementsbestämmelse inflyta i lagen i den formen, att den med styrelsens beslut missnöjde skall äga påkalla, att beslutet underställes uppsiktsmyndighetens prövning. Sådan framställning om ändring i anstaltsstyrelsens beslut, som bör ingivas till styrelsen för överlämnande till uppsiktsmyndigheten, bör ej vara inskränkt till viss tid. Ett fall har emellertid ansetts vara av den vikt, att underställning av anstaltsstyrelsens beslut obligatoriskt bör ske. Detta gäller beslut om kvarhållande å anstalt utöver den för recidivister i allmänhet stadgade maximitiden av två år, på sätt i motiveringen till 28 § 3 mom. redan anmärkts. Att i detta fall, då underställning är obligatorisk, av anstaltsstyrelsen fattat beslut om utskrivning icke bör bringas i verkställighet, förr än uppsiktsmyndigheten prövat frågan, ligger i sakens natur.

Slutligen må tilläggas, att uppsiktsmyndigheten bör hava rätt att förordna om utskrivning, oavsett huruvida framställning därom gjorts eller ej. Beslut om utskrivning kan ifrågakomma exempelvis med anledning av en å respektive anstalt verkställd inspektion.

30 §.

42 § 2 mom. i 1926 års förslag innehåller bestämmelse om institutet *försökspermission*, vartill direkt motsvarighet icke finnes i nu gällande alkoholistlag.

Örebro stads nykterhetsnämnd har ansett, att det borde åligga anstaltsstyrelse att före fattande av beslut om försökspermission hos vederbörande nykterhetsnämnd inhämta yttrande rörande lämpligheten av den tilltänkta åtgärden. Enligt nämndens erfarenhet borde nämligen icke blott anstaltsstyrelsens på grundval av den internerades vistelse vid anstalten kunna uppfattning om dennes förutsättningar för ett nyktert och ordentligt levnadssätt inverka på frågans bedömande utan i ej mindre grad sådana faktorer som exempelvis, huruvida arbetsmöjligheter vid permitterandet kunde beredas honom eller huruvida förhållandena i hans hem just då vore med hänsyn till honom lämpliga. Rörande dessa och andra på frågan inverkan omständigheter torde nykterhetsnämnden bäst kunna lämna besked.

Malmö stads nykterhetsnämnd har påyrkat, att försökspermission icke,

30 §.
Försöksper-
mission.

såsom föreslagits, skall inräknas i interneringstiden samt att flera fall från nämndens verksamhet belyste riktigheten av denna uppfattning.

Styrelsen för en erkänd alkoholistanstalt har också ställt sig tveksam gentemot bestämmelsen, att försökspermission under alla förhållanden skall inräknas i interneringstiden, och har i denna del anfört bl. a. följande: Om permissionen ledde till definitiv utskrivning, vore ingen invändning att göra. Därest emellertid den permitterade bröte mot permissionsvillkoren och permissionsmedgivandet på grund därav återkallades, skulle det i vissa fall vara lyckligt, om anstaltens styrelse hade befogenhet att bestämma, om och i vilken mån permissionstiden finge inräknas i interneringstiden. Om den permitterade exempelvis brutit och fortfarande bröte mot permissionsvillkoren, men detta först efter någon tid komme till anstaltsledningens kännedom, syntes det icke vara tillfredsställande, att den tid, under vilken dessa överträdelser pågått, skulle inräknas i interneringstiden. Därest en dylik befogenhet icke ansåges böra lämnas anstaltsstyrelsen, syntes det i varje fall vara erforderligt, att förslaget kompletterades med en uttrycklig bestämmelse, att vad som föreskrevs angående avviken person skulle gälla jämväl person, som eljest egenvilligt undandrog sig anstaltsvården, exempelvis genom att underlåta att inställa sig efter kortare permission eller sedan styrelsen beslutat hans återförande till anstalten på grund av brott mot föreskrivna villkor. Möjligen kunde det i sådana fall även vara erforderligt att lämna en uttrycklig föreskrift, att den tid, som förflyter från det anstaltsstyrelsen beslutat om återförandet tills detta sker, icke skall inräknas i interneringstiden.

Socialstyrelsen har i denna del anfört:

»Med hänsyn till institutets stora praktiska betydelse är det måhända påkallat, att det i lagen angives, vem som är behörig meddela försökspermission. Givetvis bör detta tillkomma vederbörande anstaltsstyrelse, men denna bör äga rätt att i viss utsträckning delegera sin befogenhet till anstaltsföreståndaren. Vidare bör uppsiktsmyndigheten, som äger rätt verkställa utskrivning, vara behörig att jämväl meddela permission. Ifrågavarande föreskrifter samt bestämmelserna om försökspermission torde lämpligen sammanföras före stadgandena om verkställighet av utskrivning.

Enligt lagförslaget skall den tid en intagen varit försökspermitterad alltid inräknas i interneringstiden. Detta motsvarar hittillsvarande praxis, vilken icke kunnat utbildas på annat sätt med hänsyn till bristen på bestämmelser. Denna anordning är emellertid olämplig i det icke ovanliga fallet, att permittenten bryter mot permissionsvillkoren i något väsentligt avseende och detta sker upprepade gånger under någon tid, innan anstaltsledningen får kännedom härom. Den ovillkorliga bestämmelsen, att permissionstiden skall ingå i interneringstiden, bör därför utbytas mot ett stadgande av den innebörd, att nämnda tid inräknas i interneringstiden, såvida icke anstaltsstyrelsen på grund av förhållanden, som angivas i förslagets 45 §, beslutar om vederbörandes återförande till anstalten.»

Försökspermission har på alkoholistvårdens område sedan länge i praxis kommit till användning samt icke minst ur uppfostringssynpunkt visat sig vara av stor betydelse och medföra gynnsamma resultat. De sakkunniga

hava därför i likhet med de hörda myndigheterna ansett denna praxis nu böra lagfästas. Institutet medför en särskild fördel därutinnan, att den, som efter erhållen permission missköter sig, utan vidlyftig procedur genom anstaltsstyrelsens försorg kan till anstalten återhämtas. Det har ansetts lämpligt att i enlighet med vad som föreslagits giva anstaltsstyrelse rätt att delegera sin ifrågavarande befogenhet å anstaltsföreståndaren, därvid styrelsen har att bestämma, i vilken utsträckning detta skall ske. De av Örebro stads nykterhetsnämnd framhållna synpunkterna hava, i den mån det ansetts erforderligt, kommit till beaktande vid avfattandet av 31 § och föranleda därför i detta sammanhang icke annat yttrande än en hänvisning till nämnda paragraf.

Beträffande permissionstidens inräknande i interneringstiden hava de sakkunniga ansett någon vidare bestämmelse icke erforderlig, än såvitt angår det i 32 § 1 mom. angivna fall, att den permitterade undandrager sig anordnad övervakning eller eljest bryter mot de i samband därmed meddelade föreskrifterna samt anstaltsstyrelsen på den grund beslutat om hans återhämtande till anstalten. I detta fall bör icke någon del av permissions-tiden inräknas i interneringstiden.

Det har ifrågasatts, att jämväl uppsiktsmyndigheten borde tillerkännas behörighet att bevilja försökspermission. Beslut därom förutsätter, på sätt av 31 § 1 mom. framgår, ett föregående utrönande av arbetsmöjligheterna för personen i fråga och anskaffande av lämplig sysselsättning åt honom, åtgärder som ett centralt ämbetsverk såsom uppsiktsmyndigheten onekligen ej torde vara lämpat att ombesörja. Skulle vid en inspektion befinnas föreliggande skäl att försökspermittera en internerad, lär man kunna förutsätta, att anstaltsstyrelsen efter erhållen kännedom härom går i författning om en sådan åtgärd. I varje fall bör kvarstå klagorätt enligt § 10 i reglementet för Vennngarnsanstalten och motsvarande paragrafer i andra anstaltsreglementen, vilken klagorätt bör utsträckas att omfatta jämväl ärenden rörande försökspermission. Uppsiktsmyndigheten kommer då i sådan ordning att besluta i frågan om försökspermissions beviljande.

31 §.

42 § 3 mom. i 1926 års förslag innehåller bestämmelse om skyldighet för anstaltsföreståndare att, då anstaltsstyrelsen fattat beslut om försökspermission eller utskrivning, om beslutet underrätta nykterhetsnämnden i den kommun, dit den permitterade eller utskrivne begiver sig, ävensom sökanden i ärendet rörande hans intagande å alkoholistanstalt. Motsvarande stadgande, som i vad det gäller utskrivning återfinnes i 21 § i gällande alkoholistlag, har intagits i 1 mom. av förevarande paragraf. Stadgandet har emellertid ansetts böra kompletteras med föreskrift därom, att anstaltsföreståndaren i fall av behov skall i tid söka bereda den permitterade eller utskrivne lämplig sysselsättning och förhjälpa honom till ort, där sådan erhållits, ävensom i övrigt vidtaga tjänliga åtgärder till hans bistånd, för vilket ändamål före-

31 §.
Åtgärder i
samband med
försökspermis-
sion och
utskrivning.

ståndaren har att vända sig till vederbörande nykterhetsnämnd, hjälpgorganisation eller enskilda personer, som må finnas villiga att bereda arbetstillfälle åt honom. Det må här erinras, att vid alkoholistlagens behandling i riksdagen år 1913 föreslogs införande i lagen av ett stadgande av innehåll att, därest ej annorledes vore sörjt för den utskrivnes skyddande mot återfall i dryckenskap, anstaltens ledning borde före utskrivningen hava skaffat sig garanti för, att han erhöles behövt stöd och bistånd samt, om han vore medellös, tillgång på lämpligt arbete. Det sålunda föreslagna stadgandet, som antogs av andra kammaren men bortföll vid sammanjämkning mellan kamrarnas skiljaktiga beslut, har ansetts lämpligt att införa i lagen, vilket skett i form av ovan återgivna föreskrift. Det säger sig självt, att det är av synnerlig vikt att såsom en naturlig komplettering till anstaltsbehandlingen åtgärder vidtagas för försökspermissionerades och utskrivnas förhjälpande till anställning eller arbete, därest de äro i behov därav; eljest kan anstaltsbehandlingen mången gång, såsom erfarenheten visat, lätt bliva fruktlös. Kan vid ifrågasatt utskrivning lämplig sysselsättning icke omedelbart beredas den, som skall utskrivs, kan det enligt stadgandet i 28 § 2 mom. medgivas denne att kvarstanna å anstalten ytterligare högst fyra månader utöver stadgad maximitid i avvaktan på beredande av arbetstillfälle. Försökspermission torde såsom regel ej böra beviljas, utan att dessförinnan anställning eller eljest sysselsättning av lämplig beskaffenhet, där det är behövt, anskaffats åt personen i fråga.

Enligt 16 och 43 §§ i 1926 års förslag åligger det anstaltsstyrelsen att vid försökspermission och utskrivning besluta om övervakning av den person, som permitteras eller utskrivs, varefter det ankommer på nykterhetsnämnden att ombesörja övervakningen i enlighet med de föreskrifter och villkor, som styrelsen vid permissionens beviljande, vid utskrivningen eller därefter bestämt. Motsvarande bestämmelser hava sammanförts i 2 mom. av förevarande paragraf. Anordnande av övervakning har emellertid ej heller i detta fall gjorts obligatoriskt, utan bör i varje fall prövning ske, huruvida behov föreligger att ställa den permitterade eller utskrivne under övervakning. Det kan i en del fall måhända visa sig mera lämpligt att utan anordnande av övervakning blott föreskriva vissa villkor i fråga om vistelseort och sysselsättning m. m., vilka den permitterade eller utskrivne har att iakttaga.

Enligt kungörelsen den 17 juni 1916 angående villkor, vilka må föreskrivas i fråga om person, som blivit utskrivne från allmän alkoholistanstalt, må övervakning äga rum genom ombud för vederbörande alkoholistanstalt, nykterhetsnämnd, förening eller rådfrågningsbyrå för alkoholistvård eller annan liknande institution. Någon ändring i vad som sålunda för närvarande gäller anses icke skola ske. Behörigheten att utse övervakare tillkommer alltså anstaltsstyrelsen, men denna kan åt nykterhetsnämnden uppdraga att utse övervakare. Inträffa omständigheter, som

anses böra föranleda ändring uti de föreskrivna villkoren, bör det efter därom av övervakaren eller nykterhetsnämnden gjord framställning ankomma på anstaltsstyrelsen att besluta om sådan ändring. Bestämmelse om att föreskrivna villkor skola skriftligen delgivas den permitterade eller utskrivne kan lämpligen fortfarande hava sin plats i motsvarande kungörelse. Det må i detta sammanhang erinras, att nyssnämnda kungörelse, oavsett vad ovan anförts, vid genomförande av ny lag i ämnet i allt fall blir i behov av ändring för överensstämmelse med den nya lagen.

Styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn har ifrågasatt, att vid utskrivning bestämd övervakningstid borde i mån av välförhållande kunna avkortas, såsom enligt 11 § i 1926 års förslag beträffande förebyggande övervakning tänkts kunna bliva fallet. Det förefölle, som om därigenom bättre resultat av övervakningen skulle kunna uppnås. Rätten att göra sådan avkortning torde kunna anförtros åt uppsiktsmyndigheten.

Liksom enligt 8 § i förevarande förslag i fråga om förebyggande övervakning är fallet, bör även enligt förevarande paragraf övervakning anordnas på obestämd tid inom ett visst maximum, i vilket hänseende den i 1926 års förslag angivna tiden av ett år bibehållits. Under denna tid bör anstaltsstyrelsen när som helst, då övervakarens rapport giver anledning därtill, kunna besluta om övervakningens upphörande. Det av Venngarns anstaltsstyrelse uttryckta önskemålet blir således tillgodosett, utan att någon uttrycklig lagföreskrift därom är behövlig.

Bestämmelsen om övervakning i 43 § i 1926 års förslag gäller icke den, som frivilligt ingått å allmän alkoholistanstalt. Härutinnan föreslä de sakkunniga emellertid ändring. Av motiveringen till 23 § här ovan framgår, att enligt de sakkunnigas mening lagens bestämmelser böra gälla med avseende å frivilligt ingångna med det enda undantag, att i fråga om interneringstiden skall såsom maximum gälla vad den skriftliga förbindelsen därom innehåller. Härav följer, att en frivilligt ingången i nu förevarande hänseende icke bör intaga någon undantagsställning. Stadgandet i förevarande paragraf avser därför i dess helhet jämväl sådan internerad.

32 §.

Denna paragraf, som innehåller bestämmelser om förfarandet vid bristande fullgörande av de vid försökspermission och utskrivning meddelade föreskrifter, motsvaras av 44 och 45 §§ i 1926 års förslag.

I fråga om den sistnämnda paragrafen, som rör påföljd för försökspermitterad, därest han undandrager sig anordnad övervakning eller eljest bryter mot föreskrivna villkor, har någon erinran icke framställts uti de över förslaget avgivna yttrandena. Det må erinras, att enligt 31 § 2 mom. i förevarande förslag övervakning icke obligatoriskt skall anordnas i samband med försökspermission, utan att det i en del fall kan anses tillfyllest att utan övervakning endast föreskriva vissa villkor för den permitterade, som han har att iakttaga. Det säger sig självt, att återfall i dryckenskap från den

32 §.
Brytande av
föreskrifter
vid försöks-
permission
eller utskriv-
ning.

permitterades sida utgör det mest flagranta brottet mot permissionsvillkoren, samt att i sådant fall permissionen bör avbrytas och hans återhämtande till anstalten ske. I enlighet med vad ovan anförts i motiveringen till 22 § och 28 § 3 mom. har handräckning för verkställighet av beslut om återhämtning ansetts böra ske genom polismyndigheten i orten. Det har emellertid ansetts lämpligt att genom lagtextens avfattning uttryckligen framhålla, att sådan handräckning bör begäras blott i de fall, då det verkligen visar sig behövt för den permitterades återhämtande till anstalten. Att begäran om handräckning kan göras av anstaltens styrelse eller föreståndare, ligger i sakens natur och läser ej behöva utsättas i lagtexten.

1926 års förslag innehåller ej någon föreskrift, huruvida anstaltsstyrelsens beslut om återhämtande och polismyndighetens handräckningsåtgärd skola komma till stånd före permissionstidens utgång. Det bör emellertid icke råda någon tvekan därom att, då någon dylik föreskrift ej finnes meddelad, det för lagrummets tillämpning är tillfyllest, att brytandet av föreskrifterna sker före utgången av nämnda tid, men att såväl styrelsens berörda beslut kan fattas och handräckning för dess verkställighet meddelas efter den tidens utgång.

Det har ifrågasatts att stadga viss tid utöver gällande maximitid, som till alkoholistanstalt sålunda återhämtad person skulle kunna kvarhållas å anstalten, men då i förevarande fall permissionstiden enligt 30 § icke till någon del skall inräknas i tiden för anstaltsvistelsen, har det ansetts icke vara behövt att införa ett stadgande i sådan riktning, vilket genom den möjlighet till förlängd internering, som det skulle innebära, måhända kunde motverka syftet med försökspermission. Det synes i varje fall vara tillfyllest att kunna kvarhålla sådan person under den tid, som vid permissionstidens början återstod av maximitiden för internering.

Det må här tilläggas, att i de fall, då den permitterades förhållande under permissionstiden icke lämnat rum för anmärkning, anstaltsstyrelsens beslut om hans utskrivning från anstalten bör kunna meddelas utan att den permitterade, som då i de flesta fall torde befinna sig å annan ort än där anstalten är belägen, för detta ändamål behöver åter inställa sig å anstalten. Beslutet bör kunna tillställas honom skriftligen. I detta fall kommer sålunda försökspermission att vid permissionstidens slut automatiskt övergå i utskrivning.

Beträffande förfarandet vid brytande av föreskrivna villkor efter utskrivning gäller enligt 20 § i nuvarande alkoholistlag, att bristande fullgörande av vad den utskrivne i dylikt hänseende åligger medför risken av ett återintagande å allmän alkoholistanstalt efter en mera summarisk procedur hos länsstyrelsen, där ansökning om sådant återintagande skall göras. Några regler för förfarandet givas icke, utan länsstyrelsen har att själv bestämma därom, bl. a. vilka handlingar som skola företes för att kunna avgöra, om villkoren brutits eller ej.

I vad sålunda för närvarande gäller föreslås enligt 1926 års förslag änd-

ring i det hänseendet, att i 44 § intagits föreskrift om, vilka handlingar som i här avsedda fall skola åtfölja ansökning hos länsstyrelse om tvångsinternering, men i övrigt har den mera summariska proceduren enligt förslaget bibehållits.

Styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn har ifrågasatt, huruvida upprepade interneringar på grund av brytande av utskrivningsvillkor borde få äga rum utan mellankommande ny undersökning av fallet. Det syntes vara riktigare att, därest en sålunda återintagen person efter utskrivning ånyo återföller i alkoholmissbruk, på nytt pröva, i vad mån de allmänna förutsättningarna för tvångsinternering vore för handen.

Socialstyrelsen har i denna del anfört: Enligt förslaget skall utskrivning efter tvångsinternering alltid vara förbunden med villkor och brott mot dessa kunna medföra återintagning. Detta kunde leda till att tvångsinternering komme till stånd på grundval av en utredning om de allmänna förutsättningarna för tvångsförfarande, vilken låge flera år tillbaka i tiden; brott mot utskrivningsvillkor behövde nämligen icke innebära, att nämnda allmänna förutsättningar förelåge. En anordning, som kunde föranleda till sådana konsekvenser, syntes mindre lämplig. Å andra sidan hade det visat sig vara en brist, att anstalterna enligt nu gällande lag icke ägde meddela några föreskrifter vid utskrivning av alkoholist, som återintagits för brott mot utskrivningsvillkor. En tänkbar medelväg mellan de nuvarande bestämmelserna och förslaget syntes vara, att alla utskrivningar vid tvångsinternering gjordes villkorliga, men att brott mot sådana villkor icke utgjorde interneringsanledning, därest den föregående interneringen själv föranletts av villkorsbrott. Häremot kunde icke invändas, att uppställande av villkor i ett sådant fall skulle vara meningslöst med hänsyn till bristen på sanktion, då nykterhetsnämnden i regel givetvis borde kunna bibringa den utskrivne klarhet om att brott mot villkoren visserligen icke denna gång vore interneringsskäl, men att det dock vore i hög grad ägnat att underlätta tillkomsten av nytt interneringsförordnande.

Det må i detta sammanhang erinras, att lagrådet vid granskning av förslaget till alkoholistlag framhöll det vara uppenbart, att länsstyrelsen icke borde anse varje om än så obetydligt brytande av de föreskrivna villkoren skola medföra ny internering. I 1926 års förslag har denna synpunkt beaktats så till vida, som det föreslagits, att ansökning om tvångsinternering på grund av brott mot utskrivningsvillkor skall göras endast där nykterhetsnämnden finner sådan internering för ifrågakomna persons återförande till ett nyktert och ordentligt levnadssätt vara erforderlig. Därmed är emellertid i allt fall intet sagt, huru förfaras skall i den händelse förnyad tvångsinternering icke anses erforderlig för personens tillrättaförande. I förevarande förslag har därför stadgandet givits sådan avfattning, att nykterhetsnämnden, där den finner hjälpåtgärder enligt 7 § med utsikt till framgång kunna vidtagas, i stället för interneringsåtgärd bör vidtaga sådana. Ingår emellertid nämnden till länsstyrelsen med interneringsansökan, har

länsstyrelsen i sin ordning enligt 16 § möjlighet att, där densamma finner de föreliggande omständigheterna böra föranleda lindrigare åtgärd än tvångsinternering, förelägga nämnden att vidtaga hjälpåtgärder enligt nyssnämnda 7 §. Med hänsyn till sålunda föreslagna bestämmelser torde de mot 1926 års förslag i denna del framförda betänkligheterna väsentligt hava förlorat sin betydelse.

Att interneringsansökning hos länsstyrelsen i det fall, att brytande mot meddelade föreskrifter skett under övervakningstiden, även kan göras efter nämnda tids utgång, framgår av vad här ovan under denna paragraf anförts rörande förfarandet vid bristande fullgörande av föreskrifter under försökspermission.

Bland de fall, då polismyndighet enligt denna paragraf skall äga befogenhet att göra interneringsansökan, har ock i överensstämmelse med bestämmelsen i 11 § 1 mom. andra stycket upptagits det fall, att den, som efter utskrivning brister i fullgörande av övervakningsföreskrifter, efter utskrivningen anhållits för lösdriveri, men anses vara i oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt. Den nu nämnda kategorien och de farliga alkoholisterna böra nämligen i förevarande hänseende vara likställda. Beträffande dessa fall bör stadgandet i 11 § 2 mom. om provisoriskt omhändertagande äga motsvarande tillämpning. Vid beräkning av maximitid för internering i sådant fall bör bestämmelsen i 28 § 1 mom. fjärde stycket lända till efter rättelse.

I 1926 års förslag har i 44 § 1 mom. med lagfästade av rådande praxis stadgats, att vid interneringsansökan, varom här är fråga, ej behöver bifogas präst- eller läkarbetyg. Då föreskrift meddelas om de handlingar, som skola åtfölja sådan ansökan, synes dylikt negativt stadgande överflödigt, och det har därför utelämnats i förevarande förslag. I 2 mom. av sistnämnda paragraf har intagits bestämmelse om delgivning och verkställighet av interneringsbeslut i här avsedda fall. Denna bestämmelse har emellertid ansetts likaledes kunna utgå, då det utan särskild föreskrift lärer vara klart att, i den mån ej annat stadgas, i berörda hänseenden i övrigt skall gälla vad om länsstyrelsens beslut i allmänhet i föregående paragrafer av lagen är föreskrivet. Utöver vad ovan angivits har förevarande paragraf undergått en del redaktionella ändringar.

33 §.

33 §.
Fördelning av
vårdkostnader
för internerade.

Bestämmelser om vårdkostnadernas fördelning, motsvarande 25 § i nu gällande lag och 46 § i 1926 års förslag, hava intagits i förevarande paragraf. Enligt nämnda förslag har vårdkostnaden för farliga alkoholister och åt dryckenskap hemfallna lösdrivare ävensom för brott häktade alkoholister, vilka förklarats vid gärningens begående otillräkneliga, avsetts skola bestridas av staten, varemot kostnaden i andra fall enligt samma förslag skall bestridas av sökanden, dock med undantag för visst, här nedan omförmält fall. Den, som sålunda utlagt vårdkostnaden, har enligt nämnda förslag

tillerkänts regressrätt mot den, som åtnjutit vården; och skall kommun, som bekostat vården, av landstinget undfå gottgörelse för hälften av denna kostnad. Åtskilliga erinringar hava framkommit mot de sålunda föreslagna bestämmelserna.

Ett stort antal sammanslutningar av nykterhetsnämnder hava uttalat det önskemålet, att samtliga med intagning å allmän alkoholistanstalt för- enade kostnader måtte överflyttas å statsverket, därvid såsom skäl för en sådan överflyttning bl. a. framhållits, att staten legaliserar rusdryckshante- ringen och ensam tager inkomsterna därav, samt att alkoholistvården aldrig kommer att bliva fullt effektiv, förrän staten övertagit samtliga ifråga- varande kostnader. Särskilt i skattetyngda kommuner torde man, har det sagts, tveka länge, innan man påkallade en interneringsåtgärd, som för kommunen medförde en stor utgift, och med avseende å farhågorna för oberättigade interneringar hänvisades därtill, att kommunerna i de flesta fall finge under interneringstiden draga försorg om den internerades familj; det vore för övrigt länsstyrelserna och icke kommunerna, som meddelade beslut om internering. En nykterhetsnämnd har ansett, att starka skäl talade för, att fattigvårdslagens bestämmelser rörande kommuns regressrätt gentemot annan kommun vunne tillämpning även i avseende å kostnad för vård å allmän alkoholistanstalt.

Enligt 46 § 1 mom. i 1926 års förslag skall statsverket utom i de fall, som ovan nämnts, vidkännas vårdkostnaden jämväl för det fall, att den vårdade vid tiden, då interneringsansökning först gjordes, oavbrutet under minst fem år vistats utom kommun, å vilken kostnaden eljest skolat stanna. Åtskilliga nykterhetsnämnder och sammanslutningar av nykterhetsnämnder ävensom en länsstyrelse har med hänvisning till det i viss mån analoga stadgandet i 60 § 2 mom. fattigvårdslagen uttalat sig för en ändring av ifrågavarande tidsbestämning från fem år till tre år.

Styrelsen för en allmän alkoholistanstalt har ifrågasatt lämpligheten av bestämmelsen därom, att i andra fall än de ovan sagda den, som gjort framställningen om intagande å sådan anstalt, skall vara ansvarig gentemot anstalten för vårdkostnaden; det kunde nämligen befaras, att en dylik be- stämmelse ledde därtill, att erforderlig anstaltsvård icke bereddes de per- soner, som vore i behov därav men vistades utom den kommun, där de vore mantalsskrivna. Det syntes därför vara det lämpligaste, att ansvarig- heten för vårdkostnaden i analogi med grundregeln i fattigvårdslagen lades på hemortskommunen.

Två länsstyrelser hava framhållit, att enligt motiveringen i 1926 års för- slag staten borde bekosta vården av farliga alkoholister, men att denna upp- fattning, som syntes riktig, icke torde hava kommit till tydligt uttryck i lagtexten.

I avseende å bestämmelsen, att kommun skulle äga att av landstinget undfå gottgörelse för hälften av den vårdkostnad, som stannat på kom- munen, har styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn påyrkat, att

till undvikande av oklarhet särskilt i denna punkt det torde vara önskvärt att uttryckligen angiva vad som förstodes med vårdkostnad.

Socialstyrelsen har anfört följande:

“Med bestämmelserna i 46 § 1 mom. första stycket åsyftas tydligen, att kostnaderna för omhändertagande av farliga och vagabonderande alkoholister samt av de straffriförklarade skola helt bestridas av statsverket; lagtexten torde dock icke tydligt angiva detta. I 2 mom. av samma paragraf föreslås, att landstingen skola ingå såsom bärare av halva vårdkostnaden för övriga kategorier av alkoholister. Det kan ifrågasättas, om denna anordning är motiverad och lämplig. När staten lagt en del av kostnaderna för tvångsinternering på kommunerna, lär det nämligen icke i första hand hava föranletts av statsfinansiella överväganden utan däruv, att man trots sig behöva en garanti för att icke de kommunala nykterhetsnämnderna skulle söka såsom alkoholister behandla sådana förkomna och låt vara tillika alkoholmissbrukande individer, som rätteligen borde av kommunen omhändertagas i annan ordning.

Staten har redan genom anslag till alkoholistanstalterna gått in för principen att påtaga sig den del av vårdkostnaden, som icke ur anförd synpunkt bör drabba kommunen. När kommunernas andel i vårdkostnaden nyligen minskades, påtog sig också staten en motsvarande ökning. I den mån man anser sig kunna efterätta kravet på dylik garanti och ytterligare nedsätta kommunernas andel, synas inga tillräckliga skäl föreligga att frångå den hittillsvarande principen och inskjuta landstingen såsom en tredje betalningsskyldig part, synnerligast som anordningen skulle vara ägnad att icke obetydligt komplicera sättet för vårdkostnadernas bestridande. Sannolikt skulle den också mötas av motstånd från landstingens sida.

Det lider emellertid icke tvivel, att kostnadsfrågan är av synnerlig betydelse för alkoholistvården. Vad angår kommunernas andel i utgifterna må framhållas, att dessa icke enbart hänföra sig till vårdavgifterna utan även till andra kostnader, som föranledas av en internering. I de vårdkostnader, som den ansvarige för närvarande får förbinda sig att gälda, ingå nämligen — förutom vårdavgiften till alkoholistanstalten, vilken för närvarande utgör en krona för vård dag å de statliga anstalterna samt de erkända anstalterna för män — kostnaden för den intagnes vård å sjukhus, om sådan påkallas under interneringstiden, kostnader för kläder och annan personlig utrustning, för överflyttning till annan allmän alkoholistanstalt, för resorna till och från anstalten samt, om den intagne avlider under interneringstiden, för hans begravning. Härtill kommer, att kommunen mycket ofta nödgas bereda den hemmavarande familjen fattigvård under den tid, som den intagne av interneringen är urståndsatt utföra förvärvsarbete. Enligt styrelsens mening bör kostnadsfrågan göras till föremål för nya överväganden i syfte att nedbringa kommunernas anpart i vissa avseenden.“

I ovannämnda av representanter för ett tjugotal sammanslutningar av nykterhetsnämnder till de sakkunniga ingivna skrift har beträffande kostnadsfrågan anförts följande: Erfarenheterna torde till fullo hava visat, att nykterhetsnämnderna icke missbrukade interneringsmöjligheterna. Det finnes alltför många hämmande moment mot tvångsåtgärder av detta slag, för att det skulle föreligga behov av särskilt anordnade hinder mot lagtillämpningen i form av betalningsansvarighet för den initiativtagande nykterhetsnämndens kommun. Lagstiftaren borde taga hänsyn till den vitt utbredda uppfattningen inom kommunerna, att alkoholistvårdskostnaderna

borde utgöra en statens odelade angelägenhet, och tillmötesgå önskemålen, att åtminstone de direkta kostnaderna för denna vård helt och hållet avlastades från kommunerna. På sålunda anförda skäl påyrkades, att statsverket skulle övertaga samtliga vårdkostnader, inklusive beklädnadsutgifter, för sådana alkoholister, om vilkas intagande å allmän alkoholistanstalt länsstyrelse förordnat. Huru kostnadsfrågan i övrigt än komme att regleras, borde emellertid i varje fall alla vårdkostnader för tvångsinternerade svår- förbätterliga och oförbätterliga alkoholister, för vilka utsträckt internerings- tid borde stadgas, bäras av statsverket ensamt.

Det må här erinras, att enligt beslut vid 1928 års riksdag staten påtagit sig viss ökning av vårdkostnaderna för alkoholister. Enligt kungörelsen den 22 juni 1928 angående statsbidrag i vissa fall till kostnad för vård å allmän alkoholistanstalt (241/1928) kan kommun, som äger ringa ekonomisk bärkraft och som har att bekosta sådan vård efter interneringsbeslut av länsstyrelse, i vissa fall erhålla statsbidrag för vårdkostnadens bestridande. Detta gäller i fråga om farliga alkoholister samt dem, som före interneringen till följd av dryckenskap begått brott och därför antingen blivit ådömda frihetsstraff eller ock, på grund av att brottet blivit begånget under inflytande av sinnessjukdom till följd av alkoholmissbruk, jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen icke kunnat fällas till ansvar.

De sakkunniga hava ansett statsverket böra vidkännas vårdkostnaderna för farliga och för begånget brott otillräkneligförklarade alkoholister samt åt dryckenskap hemfallna lösdrivare, såväl då kostnaden avser vård efter länsstyrelses interneringsbeslut som efter provisoriskt omhändertagande och i sistnämnda fall, vare sig vårdandet skett å allmän alkoholistanstalt eller annorstädes, liksom även för det fall, som omförmäles i 28 § 2 mom. Där- utöver har emellertid statsverket ansetts böra vidkännas vårdkostnaden för de i 28 § 3 mom. avsedda svårförbätterliga alkoholisterna under den interneringstid av ytterligare två år, som dessa utöver eljest stadgad maximitid kunna kvarhållas å allmän alkoholistanstalt. Det synes nämligen obilligt, att vare sig kommun eller enskild sökande skulle bära kostnaden för sådan utsträckt internering, sedan den för vanliga fall gällande interneringstiden gått till ända. Det är ett allmänt samhällsintresse, som motiverar här ifrågakomna internering.

I andra fall än de ovan sagda bör sökanden, på vars framställning in- tagandet å anstalten skett, svara för vårdkostnaden. Det är självfallet, att i de fall, då nykterhetsnämnden är sökande, kommunen är den, som skall svara för kostnaden. Att, på sätt som påyrkats, i fråga om utgiven vård- kostnad i analogi med bestämmelser i fattigvårdslagen giva sökandekom- munen regressrätt gentemot den kommun, där den vårdade har hemortsrätt, har icke ansetts lämpligt. En dylik regressrätt skulle, på sätt fattigvårds- lagens tillämpning visar, säkerligen få till följd en mängd tvistigheter mellan olika kommuner, och en sådan påföljd är icke önskvärd, varför den antydda utvägen bör undvikas.

Därest en internerad jämlikt 28 § 2 mom. frivilligt kvarstannar eller jämlikt 32 § återintages å allmän alkoholistanstalt, bör vårdkostnaden vidkännas av den, som varit skyldig att svara för kostnaden under den föregående interneringstiden. Föreskrift om sådan betalningsskyldighet har ansetts böra stadgas i lagen.

Beträffande vårdkostnad för s. k. hemortsrättslösa eller personer, som under en följd av år vistats utom sin hemortskommun, har bestämmelsen i 1926 års förslag, att statsverket skall vidkännas vårdkostnaden, ansetts böra bibehållas. Den där föreslagna tidsbestämningen fem år har emellertid ansetts böra minskas till tre år, för vilken ändring billighetsskäl tala, vartill kommer, att det alltid är svårare att i det hänseende, varom här är fråga, åstadkomma utredning under längre tid tillbaka, samt att för övrigt genom en sådan ändring likformighet vinnes med det åberopade stadgandet i 60 § 2 mom. fattigvårdslagen. Den statsverket enligt 25 § i nu gällande lag tillerkända regressrätten emot hemortskommunen för vårdkostnad, som i visst fall förskjutits eller bestritts för farlig alkoholist, har, såsom redan av det ovan anförda framgår, icke bibehållits vare sig i 1926 års eller i förevarande förslag, då båda dessa förslag intaga den ståndpunkten, att statsverket skall vidkännas all vårdkostnad för farliga alkoholister.

Förslaget att lägga en del av den på kommunerna fallande vårdkostnaden på landstingen hava de sakkunniga i likhet med socialstyrelsen ansett sig icke kunna biträda. Frånsett att en dylik anordning i ej ringa grad skulle komplicera kostnadsfrågan, äro några bärande skäl för anordningen icke anförda. Enklare och lämpligare synes vara att fasthålla den principen att, i den mån ej kommunerna eller enskilda sökande skola svara för vårdkostnaden, denna bör falla å statsverket.

Under vårdkostnad inbegripes ej blott vårdavgift utan även andra kostnader, såsom för beklädnad och annan personlig utrustning. Då å uttrycket vårdkostnad givits denna tolkning alltsedan tillkomsten av nu gällande alkoholistlag, synes något närmare angivande därav i lagen icke vara av behovet påkallat. Det må i detta sammanhang erinras, att enligt kungörelsen den 22 juni 1928 (240/1928) angående bestridande i vissa fall med statsmedel av kostnader för resor vid tvångsinternering av alkoholister det åligger statsverket att, då kommun är ansvarig för vårdkostnaden efter interneringsansökning av nykterhetsnämnd eller polismyndighet, vidkännas kostnaderna dels för personens inställande å anstalten, då nykterhetsnämnd ombesörjer detta, dels för hans överflyttning enligt uppsiktsmyndighetens beslut från en anstalt till annan, dels ock för hans resa från anstalten till hemorten eller, med viss inskränkning, till annan ort inom riket. Genom dessa bestämmelser, vilka allt fortfarande böra gälla, hava kostnaderna för alkoholistvård i viss omfattning överflyttats från kommunerna å statsverket.

I 3 mom. av förevarande paragraf upptagas de fall, då statsverket skall bestrida kostnaden för handräckning. Detta mom. överensstämmer med 46 § 3 mom. i 1926 års förslag. Beträffande kostnaden för handräckning

enligt 6 § i förevarande förslag skall sådan handräckning, enligt vad i samma paragraf stadgas, meddelas utan kostnad för nykterhetsnämnden. Denna kostnad skall utgå enligt samma grunder, som för handräckning enligt 72 § fattigvårdslagen och 77 § barnavårdslagen äro stadgade i kungörelsen den 26 juni 1925 angående ersättning åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet för vissa av deras verksamhet föranledda utgifter m. m. Härför torde ändring i nämnda kungörelse erfordras.

34 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser rörande de fall, i vilka klagan över meddelade beslut enligt förevarande lag må föras, och om besvärshöret i dessa fall.

Enligt 6 § 2 mom. äger nykterhetsnämnd fälla person, som under där angivna betingelser tredskas att inställa sig inför nämnden, att utgiva böter och viten. Det lär icke kunna undgås att stadga besvärshöret hos länsstyrelsen i detta fall, och bestämmelse härom har efter förebild av motsvarande stadganden i vissa kommunalförfattningar införts i 1 mom. av förevarande paragraf.

2 mom. överensstämmer med 47 § i 1926 års förslag.

35 §.

Denna paragraf, som stadgar ansvar för den, som till förtäring av rusgivande drycker förleder under övervakning ställd eller å allmän alkoholistanstalt intagen person, och i övrigt innehåller i samband därmed stående bestämmelser om angivelse till åtal för sådan förseelse, forum m. m., motsvaras av 20, 39 och 50 §§ samt 54 § andra stycket i 1926 års förslag.

En sammanslutning av nykterhetsnämnder och föreståndaren för en allmän alkoholistanstalt uttala sig för skärpning av straffet för förseelse enligt denna paragraf, då den föreslagna straffsatsen, böter 5—100 kronor, är så låg, att någon avskräckande verkan därav säkerligen icke vore att förvänta, varför det vore nödvändigt med en avsevärd förhöjning upp till frihetsstraff.

De sakkunniga hava ej funnit anledning att beträffande brottsbestämningen i sak föreslå annan ändring av 1926 års förslag i denna del, än att ordet »truga» ansetts böra utgå. Beträffande den föreslagna straffsatsen har till stöd för densamma anförts bl. a., att den är lika med straffsatsen för fylleriförseelse enligt 18 kap. 15 § strafflagen. Emellertid är att märka, att i den till 1928 års riksdag framlagda propositionen med förslag till lag angående fylleri (nr 32) straffet för fylleri utan försvärande omständigheter satts till böter 5—200 kronor, till stöd för vilken straffskärpning åberopats uttalande inom lagrådet. Frånsett emellertid denna omständighet kan det med visst fog ifrågasättas, huruvida ej sådant förledande eller sådant förhjälpande att åtkomma rusgivande drycker, varom i förevarande paragraf är fråga, bör vara belagt med strängare straff än en vanlig fylleri-

34 §.
Besvär.35 §.
Vissa ansvars-
bestämmelser.

förseelse. Med hänsyn till vad sålunda anförts hava de sakkunniga föreslagit höjning av straffmaximum till 200 kronor.

I övrigt hava endast vissa formella ändringar ansetts böra vidtagas i förevarande paragraf. Det i motsvarande paragraf av nu gällande lag förefintliga, i nämnda förslag uteslutna stadgandet (28 §) rörande förfarandet i det fall, att förseelsen tillika innefattar förbrytelse mot bestämmelser angående försäljning av rusgivande drycker, har ansetts böra bibehållas.

36 §.

Denna paragraf, som innehåller bestämmelser rörande fördelning av böter och viten samt deras förvandling i händelse av bristande tillgång, motsvaras av 55 § i 1926 års förslag. Beträffande viten, som omförmälas i 6 § 2 mom. i förevarande förslag, har ansetts lämpligt att uttryckligen angiva, att de i likhet med de i samma moment stadgade böter skola tillfalla kommunens kassa. Att vitena liksom i lagen avsedda böter vid bristande tillgång till deras fulla gäldande böra förvandlas enligt allmän strafflag, har ock ansetts böra utsättas i lagen.

Övergångsbestämmelser.

14 § 2 mom. i förevarande förslag innehåller bl. a. bestämmelse om ersättning av allmänna medel åt person, som enligt samma lagrum inställer sig vid domstol för att höras såsom vittne eller upplysningsvis. Då bestämmelse i sådant hänseende influtit i själva lagen, bör lagen den 30 juni 1913 om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister genom förevarande lag upphävas.

I fråga om verkställighet av beslut, varigenom länsstyrelse enligt förut gällande lag förordnat om någons intagande å allmän alkoholistanstalt, hava den nya lagens bestämmelser ansetts böra lända till efterrättelse med undantag därav, att i fråga om tiden för interneringen, som enligt nämnda bestämmelser i vissa fall kan utsträckas väsentligt utöver vad nu gäller, äldre lag fortfarande skall äga tillämpning. Att försökspermission införts i lagen samt att bestämmelserna om tillsyn (övervakning) och villkor vid utskrivning från allmän alkoholistanstalt i någon mån förändrats, torde ej behöva hindra, att den nya lagens stadganden om verkställighet med angivna undantag skola följas.

36 §.
Böters och
vitens fördel-
ning och för-
vandling.

Övergångs-
bestämmelser.

Förslag till kungörelse om ändrad lydelse av § 20 i förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen.

Rörande detta förslag hänvisas till motiveringen härovan under 17 § 1 mom. i lagen om behandling av alkoholister (sid. 80).

Förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

Enligt 9 § 2 mom. i förevarande förslag till lag om behandling av alkoholister skola handlingar i de hos nykterhetsnämnd förekommande ärenden så förvaras, att de ej åtkommas av obehöriga. För att denna bestämmelse skall kunna fylla sitt ändamål, fordras ett motsvarande stadgande i tryckfrihetsförordningen. Denna innehåller redan nu i § 2 4:o stadgande, enligt vilket till länsstyrelse eller Konungen i ärende om intagande å allmän alkoholistanstalt inkomna handlingar ävensom läkares utlåtanden och koncept i sådant ärende skola vara hemliga. Detta stadgande har nu föreslagits skola gälla jämväl till nykterhetsnämnd inkomna handlingar i ärende, som avses i ovannämnda lag, ävensom sådan nämnds protokoll, anteckningar, skrivelser och koncept.

Särskilt yttrande av herr Petrén.

Beträffande 1, 4, 11 och 14 §§ i förevarande förslag är jag i vissa detaljfrågor av skiljaktig mening rörande lagtextens innehåll och avfattning. Dessa frågor äro icke av någon väsentlig betydelse, men jag har i allt fall ansett mig pliktig angiva den avvikande mening, som av mig omfattas.

- 1 §. Under grupp 2) i 1 § upptages bl. a. sådan alkoholist, som utsätter hustru, barn eller annan, som han är skyldig att försörja, för allvarlig vanvård. På sätt av motiveringen, sid. 60, framgår, har det i gällande alkoholistlag och 1926 års förslag använda uttrycket »uppenbar vanvård» utbytt mot »allvarlig vanvård» för att tydligare utmärka, att under vanvård inbegripes sådan icke blott i kroppsligt utan även i psykiskt, moraliskt eller sedligt hänseende. Emellertid har från flera håll, bl. a. å den i juni 1929 i Stockholm hållna nykterhetsnämndskonferensen, påyrkats, att uttrycket borde i själva lagtexten förtydligas, så av den samma otvetydigt framginge, att lagen vore tillämplig jämväl å sådana alkoholister, som utsatte hustru eller barn för dylik vanvård i annat än kroppsligt eller fysiskt hänseende. Man kunde nämligen icke alltid utgå från att en kommunal myndighet såsom nykterhetsnämnden, vilken i första hand har att tillämpa lagen, har tillgång till och studerar lagmotiven.

Jag har ansett skäl saknas att ej tillmötesgå det sålunda framförda kravet på en tydligare lagtext i denna del. Bestämmelsen om grupp 2) kan då givas följande avfattning:

2) utsätter hustru, barn eller annan, som han är skyldig att försörja, för nöd eller allvarlig vanvård i kroppsligt eller annat hänseende eller eljest grovt brister i sina plikter mot sådan person.

Under grupp 6) i 1 § upptages sådan alkoholist, som under de två sistförflutna åren upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri. Stockholms stads nykterhetsnämnd m. fl. hava påyrkat, att uttrycket »upprepade gånger» måtte preciseras och förtydligas genom utsättande, att ansvar för fylleri skall vara ådömt två eller tre gånger. Även på denna punkt har jag ansett det önskade förtydligandet endast vara till fördel. Uttrycket »upprepade gånger» tolkas i praxis olika såsom liktydigt med

antingen »minst två gånger» eller »minst tre gånger». Med hänsyn härtill synes det bättre att i en lagtext uttryckligen ange det antal gånger, som ansvar för fylleri skall vara ådömt, för att lagen i fråga om denna kategori alkoholister skall äga tillämplighet. Därvid torde det vara lämpligare att stadga tre gånger. Redan fattigvårdslagstiftningskommittén anförde i sitt betänkande, att man i fråga om lagens tillämplighetsområde tydligen måste bortse från sådana fall, där alkoholmissbruket allenast är något mera tillfälligt och där personen i fråga, även om han någon gång skulle berusa sig, likväl i regel skötte sig ordentligt. Det kan tänkas, att någon en eller två gånger mera av tillfälliga orsaker gör sig skyldig till fylleriförseelse, som föranleder lagföring och straff, men ett tredje gången upprepat bötfällande för fylleri tyder mera på alkoholmissbruk, som antagit vanans form och sålunda bör falla under lagens bestämmelser. Bestämmelsen rörande grupp 6) skulle då få följande avfattning:

6) under de två sistförflutna åren minst tre gånger dömts till ansvar för fylleri.

4 § 2 mom. innehåller bl. a. bestämmelse om samarbete mellan nykterhetsnämnder samt vissa myndigheter och institutioner. Bland dessa hava icke upptagits vare sig styrelser för allmänna alkoholistanstalter eller de s. k. systembolagen, ehuru väl det ligger i sakens natur, att ett synnerligen intimt samarbete mellan nykterhetsnämnderna och dessa måste äga rum och i praktiken också faktiskt äger rum. När så är förhållandet, synes det mig oegentligt att ej i lagrummet upptaga jämväl nämnda styrelser och bolag; eljest frestas man att tro, att lagstiftarens mening varit, att samarbete mellan nämnderna samt omförmälda styrelser och bolag ej direkt skulle eftersträvas. Det synes mig ur alla synpunkter lämpligt och riktigt att här upptaga jämväl dessa. Då systembolagen tillkommit först genom 1917 års lagstiftning om rusdrycksförsäljning, förelåg fråga om samarbete med dem icke vid tillkomsten av 1913 års alkoholistlag.

4 § 2 mom.

Med beaktande av det ovan anförda skulle 4 § 2 mom. få följande avfattning:

2 mom. Nykterhetsnämnd har att i förekommande fall bistå nykterhetsnämnder i andra kommuner och bör låta sig angeläget vara att, i den mån sådant kan vara till gagn vid fullgörandet av dess åligganden, samarbeta såväl med detaljhandelsbolag, som omförmälas i förordningen angående försäljning av rusdrycker, styrelser för allmänna alkoholistanstalter, fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder och andra myndigheter som ock med föreningar, stiftelser och andra institutioner för social hjälpverksamhet (*hjälporganisationer*).

I 11 § behandlas bl. a. de fall, då polismyndighet har att göra interneringsansökan och i fall av behov interimistiskt omhändertaga den, som

11 §.

skall interneras. När det gäller farlig alkoholist, torde i praxis det vanligen tillgå så, att dennes hustru eller annan anhörig eller närstående genom anmälan hos polismyndigheten påkallar dess ingripande, ehuru väl någon dylik anmälan *icke behöver* föreligga, för att polismyndigheten skall gripa in.

I motiveringen till 23 § 3 mom. i 1926 års förslag (sid. 104) har påvisats, att det ofta händer, att den, som gjort anmälan, t. ex. hustrun, av rädsla för den farlige alkoholisten återtager anmälningen, därtill måhända nödd och tvungen. Enligt erfarenhetens vittnesbörd, har det vidare framhållits, synes den uppfattningen vara djupt rotad hos polismyndigheterna, att de liksom exempelvis i fråga om hemfridsbrott icke äga befogenhet att ingripa enligt alkoholistlagen mot en endast inom hemmet farligt uppträdande alkoholist, därest den gjorda anmälan återtages. Med en sådan begränsning i lagens tillämpning mister denna i hög grad sin effektivitet, då det blott är alltför vanligt, att en hos polismyndighet anmäld farlig alkoholist skrämmer eller tvingar den honom närstående och ofta av honom beroende person, som gjort anmälningen, att återkalla denna. Då det nu vitsordats, att en dylik felaktig praxis hos polismyndigheterna inrotat sig, synes det vara av behovet påkallat och praktiskt lämpligt att, på sätt i 1926 års förslag skett, i lagen uttryckligen angiva, att polismyndighets befogenhet att enligt denna lag ingripa mot farliga alkoholister icke upphör därmed, att till polismyndigheten ingiven anmälan återtages. Det må vara, att en föreskrift av sådant innehåll teoretiskt sett icke äger berättigande, men då den fyller ett praktiskt behov och det ur denna synpunkt synes angeläget att få densamma intagen i lagen, har jag funnit mig sakna tillräckliga skäl att i denna del frångå 1926 års förslag, mot vilket någon erinran härutinnan heller icke blivit framställd. Därtill kommer, att de sakkunniga i 15 § 1 mom. bibehållit ett i viss mån motsvarande stadgande, som också finnes i gällande alkoholistlag (9 §). Föreskriften står till sin innebörd också i viss mån i överensstämmelse med den i 19 § 4 mom. strafflagspromulgationen uttalade grundsatsen.

Föreskriften kan lämpligen införas såsom mom. 3 i förevarande paragraf och med viss omredigering erhålla följande lydelse:

3 mom. Har i fall, som avses i denna paragraf, polismyndighetens ingripande påkallats genom gjord anmälan, må återkallelse därav ej utgöra hinder för polismyndigheten att vidtaga erforderlig åtgärd.

14 § 2 mom.

Beträffande ersättning av allmänna medel till personer, som i ärende enligt denna lag jämlikt länsstyrelsens förordnande hörts vid domstol såsom vittnen eller upplysningsvis, må här allenast hänvisas till vad av mig i samma fråga blivit anfört i de sakkunnigas betänkande med förslag till lagstiftning om åtgärder mot lösdriveri m. m. (statens offentliga utredningar 1929: 9), sid 198—199.

Kostnaden för internerades vård å allmän alkoholistanstalt bestrides enligt gällande lag i huvudsak av kommunerna. Enligt förevarande förslag avlastas en väsentlig del av denna kostnad å statsverket. Från nykterhetsnämnders och nykterhetsnämndssammanslutningars sida göres emellertid med skärpa gällande, att lagstiftningen om alkoholistvård aldrig torde komma att bli fullt effektiv, förrän staten övertager all ifrågavarande kostnad. Även socialstyrelsen har understrukit kostnadsfrågans betydelse för alkoholistvården och ansett kommunernas andel av kostnaden böra ytterligare minskas.

Det är ett känt faktum, att alkoholistlagens tillämpning på många håll i vårt land, enkannerligen på landsbygden, är synnerligen bristfällig. Det lider intet tvivel, att det framför allt är kommunernas obenägenhet att åtaga sig utgifter för ändamålet, som föranleder, att lagen ej bringas i tillämpning i en mängd fall, då det är av behovet påkallat och även då detta till och med i hög grad är fallet, varpå åtskilliga talande exempel kunna anföras. Det förekommer sålunda, att farliga alkoholister tillåtas fortsätta sitt onyktra och asociala leverne och därunder föröva brott, stundom svåra brott, vilka de icke skulle blivit i tillfälle att begå, om de i tid blivit internerade å allmän alkoholistanstalt. Detta är ett allvarligt missförhållande, som i samhällsskyddets intresse tarvar rättelse. Fråga är emellertid, om rättelse står att vinna och full effektivitet av lagen kan uppnås utan att man tager steget fullt ut och helt befriar kommunerna från de direkta kostnaderna för alkoholistvården och låter staten vidkännas dessa utan inskränkning.

En synpunkt, som härvidlag också är värd beaktande, är den, att staten åtnjuter synnerligen stora inkomster av rusdryckshanteringen (rusdrycksmedelsfonden). Då staten sålunda tager inkomsterna av denna hantering, synes det ligga en viss rättvisa däri, att staten också drabbas av utgifterna för alkoholistvården. Yrkandena om att alla vårdkostnader för tvångsinternerade alkoholister skola bli en statens angelägenhet hava ur olika synpunkter mycket fog för sig, och en slutgiltig lösning av frågan om alkoholistvården står sannolikt ej att vinna på annan väg. Enligt mitt förmenande är det framtidens väg, som förr eller senare måste beträdas för att nå fram till målet, en effektiv alkoholistvård.

Då emellertid en så genomgripande ändring lämpligen måhända ej bör vidtagas på en gång, har jag i likhet med övriga sakkunniga ansett statsverkets skyldighet att bära vårdkostnaden för tvångsinternerade alkoholister för närvarande icke böra utsträckas utöver vad som skett i förevarande förslag.

Till Sakkunniga för revision av lösdrivarlagstiftningen m. m.

Uti skrivelse till medicinalstyrelsen den 31 juli 1929 har Ni — med för-
mälan att det uti socialstyrelsens den 12 juli 1927 avgivna utlåtande an-
gående 1926 års sakkunnigas förslag till lag angående åtgärder mot drycken-
skap och fylleri blivit ifrågasatt, huruvida icke lagen borde göras tillämplig
på missbrukare av morfin, kokain m. fl. dylika narkotiska medel, vilka icke
vore hänförliga till alkohol — anhållit om de uppgifter och upplysningar
i berörda ämne, som kunde av medicinalstyrelsen meddelas och som kunde
vara av betydelse för frågans bedömande.

Med anledning härav får styrelsen överlämna utdrag av sitt i ärendet
denna dag förda protokoll och åberopa de av professorn B. Gadelius och
docenten F. Lindstedt däri gjorda uttalanden, utöver vilka styrelsen icke
har något att tillägga.

Stockholm den 9 september 1929.

På kungl. medicinalstyrelsens vägnar:

RICHARD STENBECK

Karl Leijer.

Utdrag av kungl. medicinalstyrelsens protokoll den 9 september 1929.

Närvarande:

Herrar generaldirektören N. HELLSTRÖM, medicinalrådet R. STENBECK, överin-
spektören för sinnessjukvården i riket E. GÖRANSSON, medlemmen av
styrelsens vetenskapliga råd, professorn B. GADELIUS samt docenten
F. LINDSTEDT.

Föredrog medicinalrådet Stenbeck en från tillkallade sakkunniga för revi-
sion av lösdrivarlagstiftningen m. m. inkommen så lydande skrivelse den
31 juli 1929.

»Under förarbetena till lagen om behandling av alkoholister den 30 juni
1913 hade från flera håll påyrkats, att jämväl den, som under vissa angivna
förhållanden hemfallit åt missbruk av andra narkotiska medel än alkohol,
t. ex. morfin och kokain, borde inbegripas under lagen, men med hänsyn
till angelägenheten att begränsa lagens omfattning upptogs ej nämnda för-
slag (kungl. proposition nr 193 till 1913 års riksdag, sid. 36 och 41).

Icke heller uti det den 30 september 1926 av tillkallade sakkunniga fram-
lagda betänkandet med förslag till lag angående åtgärder mot drycken-
skap och fylleri har något dylikt förslag upptagits. Såvitt förslaget mo-

tivering giver vid handen, inbegripas sådana narkotiska medel icke under det i förslaget 2 § andra stycke förekommande uttrycket 'andra rusgivande medel, vilka användas såsom ersättningsmedel' för alkoholhaltiga drycker.

Kungl. socialstyrelsen har emellertid i sitt den 12 juli 1927 över nyssnämnda betänkande avgivna utlåtande ifrågasatt, huruvida icke lagen borde göras tillämplig på missbrukare av morfin, kokain m. fl. dylika narkotiska medel, vilka icke vore hänförliga till alkohol, men samtidigt framhållit, att en dylik utvidgning av lagens tillämplighetsområde icke torde kunna genomföras utan särskild utredning.

Jämlikt nådigt bemyndigande få 1927 års inom kungl. socialdepartementet tillkallade sakkunniga för revision av lösdrivarlagstiftningen m. m., åt vilka jämväl uppdragits att avgiva förslag i anledning av oförmålda betänkande, härmed anhålla om de uppgifter och upplysningar i ovanberörda ämne, som kunna av kungl. medicinalstyrelsen meddelas och som kunna vara av betydelse för frågans bedömning. Då de sakkunniga av Kungl. Maj:t förelagts att avgiva nyssnämnda förslag före den 1 november innevarande år, är ärendet av brådskande beskaffenhet.»

Efter föredragning härav yttrade professor Gadelius:

»Ett första villkor för att lagstiftaren skulle hava skäl att på missbruket av morfin och kokain söka få tillämpade enahanda bestämmelser, som nu äro gällande för alkoholmissbruket, synes mig vara, att detta missbruk under senare år även hos oss tilltagit i sådan grad, att detsamma hotar att bliva en verklig samhällsfara. Jag tror icke, att detta kan sägas vara med verkliga förhållandet överensstämmande, och att berörda risk föreligger.

Vad morfinet angår, hör detta otvivelaktigt till de gifter, vilkas tillgänglighet är begränsad till den publik, som antingen yrkesmässigt har tillgång till detsamma, såsom läkare, sjuksköterskor och apotekare, eller på grund av förbindelser å främmande ort, på resor m. m. äro i stånd att förse sig med erforderliga förråd. Någon ökning i morfinisternas antal torde knappast under de sistförflutna 10 å 20 åren hava förekommit. Tänkbart vore ju att det förhåller sig annorlunda med kokainet. Utomlands har inom storstädernas bohème och demimondäna kretsar kokainet blivit ett ofta förekommande berusningsmedel, som på nattlokaler och bordeller har stor åtgång, och enligt utländska auktoriteter har dess missbruk efter världskriget antagit rent samhällsvådliga proportioner.

Att en otillåten kokaintrafik även förekommer i vårt land kan ju icke alldeles bestridas, och bland puellæ publicæ hava nog kunnat iakttagas enstaka fall, som i en eller annan form försökt detta moderna retmedel, vilket de på smygvägar åtkommit. Angående utbredningen av denna trafik har jag förfrågat mig hos polisintendenten Hallgren, men var denne dock av den bestämda mening, att fall av denna art förekommit så sporadiskt, att det vore en överdrift att i den vilja se en verklig samhällsfara. Till samma uppfattning kommer man, om man beaktar det försvinnande ringa antalet fall av sinnessjukdom beroende på missbruk av morfin och kokain, som även under senare år observerats å statens resp. storstädernas sinnessjukhus. Närmast skulle man, därest missbruket av dessa medel verkligen visat någon mera avsevärd stegring, hava anledning förmoda, att de fall, som intagits å Långbro sinnessjukhus och Stockholms hospital, till antalet företett någon nämnvärd ökning. Så har emellertid ingalunda varit förhållandet. Dessa sällsynta sjukdomsfall representera nu liksom tidigare i det allra närmaste en 'quantité négligéable'.

Det har likafullt av humanitärt intresserade personer ansetts ur profylak-

tisk synpunkt behjärtansvärt, att något göres till förekommande av särskilt kokainlastens utveckling hos en del yngre personer, vilka, eventuellt efter några okynnesförsök, fatta smak för detta lyxgift. Man har därvid med anledning av ett enstaka fall tänkt sig möjligheten att finna en genomförbar utväg för en så tidig avvänjning och korrigerande moralisk behandling, att missbruket så att säga kunde kvävas i sin linda. Men då dylika fall höra till dem, som ej äro att anse såsom på grund av kokainmissbruket samhällsvådliga, torde de under alla förhållanden falla utanför gränserna för de i alkoholistlagen stipulerade interneringsvillkoren, och tanken att utsträcka dessa lagbestämmelser att omfatta även missbrukare av morfin och kokain lär därför icke beträffande dessa 'nybörjare' råda någon bot. Det kan ju ock med skäl förmodas att dessa personer, vilka på ett tidigt stadium av missbruket äro i behov av en korrigerande behandling, svårligen, därest de ej själva ge sig tillkänna och söka stöd, kunna nås av den hjälpande handen. I enstaka fall kan läkaren, hos vilken den åt giftmissbruk hemfallne sökt hjälp, göra sin suggestiva myndighet gällande och, med all den diskretion, som tysthetsplikten ålägger honom, vidtaga åtgärder för fallets behandling. Man kan ju ock hoppas, att en utvidgad social-hygienisk hjälpverksamhet skall kunna förhjälpa ett och annat av dessa fall till poliklinisk undersökning och disciplinär ledning eventuellt till en abstinensbehandling å sinnessjukhus. Under alla förhållanden måste dessa profylaktiska åtgärder till stävjandet, där så finnes nödigt, av eventuella missbruk, tillfalla den social-hygieniska missionsverksamhetens uppgifter och kunna icke gärna fastställas som kategoriska lagbestämmelser.

Det är ock av vikt för det föreliggande spörsmålets rätta bedömande, att man erinrar sig den radikala skillnad, som råder mellan å ena sidan alkoholisten och å den andra morfinisten och kokainisten. Bortse vi från de fall, då yrkesutövande läkare, sjuksköterskor och apotekare hemfalla åt missbruket av morfin och kokain, i vilka fall vederbörande kunna oskadliggöras genom att sättas ur tjänst, så äro morfinisten och kokainisten i olikhet mot alkoholisten egentligen blott farliga under tider av nödtvungen abstinens. När en kronisk alkoholist av omständigheterna nödgas till abstinens, kan hans under alkoholförtäring lätt påkommande brutalitet mot hustru och barn vara alldeles försvunnen, och mot vanligheten ter han sig kanske då som en stilla och medgörlig människa.

Jämförda med alkoholens egenskaper äro morfins långt farligare, när detta gift på ett vida mera snabbt och ödesdigert sätt gör vederbörande till en viljelös slav under behovet. Få människor riskera att bli supare genom att då och då, ja, till och med till dagligt bruk, förtära måttliga mängder alkohol, medan en motsvarande användning av morfinet är den så gott som säkra vägen utför. Detta sammanhänger med organismens förmåga att snabbt vänja sig vid morfinet, och anses denna vänjning och ökade tolerans bero på en bindning och förankring av giftet i hjärnans celler, varigenom morfinet icke blott upphör att vara ett för hjärnlipoiderna främmande ämne utan tvärtom blir nödvändigt för cellernas funktion (Cloetta). Med denna avpassning följer också kravet på allt större doser, ty morfinet intager nu i kroppens dagliga hushållning en plats, som ger detsamma betydelse av ett slags surrogat till livets uppehälle. Hellre avstår morfinisten mat och dryck, än han uthärdar den hunger och törst efter det oundgängliga giftet, som inställer sig, när senast givna dos upphört att göra verkan.

'Har morfinisten förbrukat sitt förråd, och lätt tillgängliga utvägar saknas, är hans ställning förtvivlad, och han skyr nu inga medel att skaffa sig,

vad han åtrår. Intet begär är så demoraliserande som denna gifthunger. Lögn och förställning, bedrägeri och förfalskning av läkarerecept, stölder och inbrott äro vägar, som morfinisten ej drar sig för att beträda. Man gör klokt att a priori aldrig tro att en morfinist över huvud taget *kan* tala sanning, när det gäller det åtrådda giftet.' (Gadelius: 'Det mänskliga sjäslivet'.)

Det är under dessa förhållanden abstinenssymtomen komma till utveckling, symtom, dem jag här anser överflödigt att beskriva. En person, som befinner sig i detta läge, kan icke annorstädes behandlas än å ett för detta ändamål särskilt lämpat sjukhus och hos oss finnas knappast andra möjligheter att rationellt och med den skrupulösa försiktighet, som är nödvändig, genomföra en abstinenskur än på ett sinnessjukhus. Av rent praktiska skäl böra morfinister och alkoholister ej sammanblandas. Morfinisten, hos vilken missbruket nått den grad, att en abstinenskur är nödvändig, måste betraktas såsom även i *trängre mening sinnessjuk*, och bestämmelser för hans omhändertagande äro alltså onödiga i den mån sinnessjuklagen på honom får sin tillämpning.

Visserligen ställer sig kokainet med hänsyn till dess patofysiologiska och farmakodynamiska verkningar annorlunda än morfinet, men med avseende på abstinenssymtomens samhällsfarliga art och giftets demoraliserande följder äro dock morfin och kokain kommensurabla. Kokainisten är i valet av utvägar att skaffa sig det outhärliga medlet möjligen blott än mera brutal än morfinisten, och härtill kommer ju ock att kokainverkningarna oftare än morfinet leda till delirier med hallucinationer och förryckta idéer. Såväl morfinisters som kokainisters samhällsfarlighet sammanfaller alltså i regel med patologiska tillstånd av den art att sinnessjuklagen på dem är tillämplig.

Vad till sist angår det under diskussionen av dessa frågor berörda sammanhanget mellan kokainism och homosexualitet, så är här icke fråga om något kausalförhållande utan om en korrelation mellan psykopatologiska egenskaper hos de mindervärdiga personer särskilt inom storstädernas bohème, där kokainet har sin mesta publik. (Jfr mitt arbete: Det mänskliga sjäslivet. Del IV s. 376.)»

Därefter anförde docenten Lindstedt:

»Med anledning av ovannämnda skrivelse, enligt vilken fråga uppstått att göra en föreslagen lag angående åtgärder mot dryckenskap och fylleri tillämplig å missbrukare av morfin, kokain m. fl. dylika narkotiska medel, får jag härmed anföra följande:

Då det gäller behandlingen av ovan åsyftade missbrukare av narkotiska medel, d. v. s. förnämligast morfinister och kokainister, ligger uppenbarligen frågan i vad mån särskilda lagbestämmelser kunna anses behövligen i vissa avseenden annorlunda än vad fallet är, då det gäller alkoholister.

Framför allt torde det nämligen vara uppenbart, att antalet morfinister etc. endast utgör ett relativt fåtal i förhållande till det stora antalet alkoholister. Vidare är att märka, att de ifrågavarande missbrukarna av narkotiska medel till övervägande största delen rekryteras av sköterskor, apotekare och läkare, d. v. s. av yrkeskategorier tillhörande helt andra samhällslager än alkoholisterna, vilka ju till övervägande största delen utgöras av kroppsarbetare. På grund av dessa anledningar torde man redan a priori kunna säga, att de morfinister etc., vilka utgöra en fara för andras liv resp. vilka utsätta anhöriga för uppenbar nöd, d. v. s. de individer, med hänsyn till vilka särskilda lagbestämmelser och speciellt en tvångsinter-

neringslag skulle vara särskilt trängande, sannolikt äro så ytterligt fåtaliga, att behovet av särskilda lagbestämmelser från ifrågavarande samhälleliga skydds- och fattigvårdssynpunkter kan starkt ifrågasättas.

Av större betydelse för föreliggande fråga torde emellertid den synpunkt vara, som tar hänsyn till det individuella skyddet av morfinister och kokainister, vilka måste antagas utgöra en fara för eget liv eller icke kunna sköta sitt yrke eller sina egna angelägenheter och vilka icke synas kunna återbördas till hälsa utan på lagbestämmelser grundat ingripande från samhällets sida. Men även med hänsyn till dessa synpunkter är behovet av särskilda lagbestämmelser icke utan vidare klart. Ty vi kunna icke utan grundligare utredning säga, att man med dylika bestämmelser har väsentliga utsikter att ernå bättre resultat än de, vilka på andra vägar (t. ex. genom strängare åtgärder beträffande kontrollen av försäljningen av de narkotiska medlen) eller eventuellt redan nu kunna ernås; ej heller kunna vi säga, att antalet av de individer, vilka skulle beröras av de åsyftade lagbestämmelserna, är tillräckligt stort för att motivera desamma.

Om man emellertid — trots bristande utredning — skulle vara benägen att utgå ifrån, att behov eller åtminstone önskvärdhet av särskilda lagbestämmelser beträffande behandlingen av morfinister och kokainister verkligen föreligger, så är härmed ingalunda klart, att förefintliga resp. åsyftade lagbestämmelser angående åtgärder mot alkoholister äro eller kunna göras tillämpliga på morfinister och kokainister. Det uppställer sig nämligen härvid en mängd frågor, vilka icke utan särskild grundligare utredning kunna tillfredsställande besvaras. Endast några exempel må här anföras: 1) Kunna morfinisterna etc. lämpligen vid tvångsinternering vårdas tillsammans med alkoholisterna, då man vet, att de förra rekryteras av helt andra samhällslager och då man har anledning att antaga att de från övervakningssynpunkt kräva ännu strängare åtgärder än alkoholisterna? 2) Om morfinisterna etc. skola vårdas för sig, och i så fall män och kvinnor för sig, kunna de då tänkas bliva tillräckligt många för att motivera upprättandet av dyrbara kurorter? 3) Hur skall det avgöras, när en morfinist är i behov av tvångsinternering och vilka myndigheter resp. personer skola härvid äga bestämmanderätt resp. anmälningsrätt? 4) I vad mån måste morfinisterna under behandlingen och speciellt under avvänjningen stå under läkares omedelbara uppsikt? 5) Huru lång maximi- och minimitid bör fastställas vid tvångsinternering? 6) På vad sätt bör efterkontrollering av de sjuka, sedan de lämnat anstalten, ske? 7) Kunna liknande förebyggande åtgärder, vilka man tänkt sig kunna vara lämpliga, då det gäller alkoholister, tänkas vara av någon som helst betydelse, då det gäller morfinister etc. 8) Huru är behandlingen av här ifrågavarande sjuka ordnad utomlands och vilka resultat har man där hittills ernått? o. s. v.

Jag kommer sålunda till det resultat, att den fråga, som av kungl. socialdepartementets sakkunniga uppställts, icke till den uppgivna tidpunkten den 1 november innevarande år låter sig tillfredsställande besvaras, i det att såväl frågan om huruvida ett behov av särskilda lagbestämmelser vid behandlingen av morfinister etc. överhuvudtaget föreligger som frågan om vilka lagbestämmelser, som i så fall äro lämpliga, är i behov av en långt grundligare utredning än den, vilken till nyssnämnda tidpunkt kan tänkas åvägabringas.»

Medicinalstyrelsen beslöt att till de sakkunniga översända och åberopa utdrag av sitt i ärendet nu förda protokoll, till vilket styrelsen icke hade något att för sin del tillägga.

Skrivelse enligt registraturet.

In fidem:
Karl Leijer.

Bilaga 2.

Översikt

av motsvarigheten mellan de särskilda §§:na i nu gällande lag om behandling av alkoholister, 1926 års förslag och förevarande förslag.

Före- varande förslag:	1926 års förslag:	1913 års lag:
1 §	1 och 8 §§	1 §
2 §	3 §	3 §
3 §	13 §	—
4 §	19 §	23 § 1 mom.
5 §	— (8 §)	4 §
6 §	17 och 18 §§	23 § 2 mom.
7 §	10 och 7 §§	4 § 2 mom.
8 §	8, 9 och 11 §§	— (4 § 2 mom.)
9 §	—	—
10 §	12 § 1 mom.	4 § 1 och 3 mom. 1 st.
11 §	12 och 23 §§	5 §
12 §	14 § och 22 § 1 mom. 2 st.	6 §
13 §	22 § 1 mom. 1 st. och 23 § 1 mom.	4 § 3 mom. och 5 § 1 mom. 2 st.
14 §	25 §	7 §
15 §	27 och 28 §§	9 och 10 §§
16 §	26 §	8 §
17 §	24 §	—
18 §	29 §	11 §
19 §	30 §	12 §
20 §	31—34 §§	14 och 15 §§
21 §	36 §	—
22 §	37 § 1 st.	13 §
23 §	35 § och 36 § sista st.	26 §
24 §	21 §	2 §
25 §	38 § 1 st.	16 §
26 §	40 §	17 §
27 §	15 §	—
28 §	41 § och 42 § 2 mom. 1 st.	18 och 22 §§
29 §	42 § 1 mom.	19 §
30 §	42 § 2 mom. 2 st.	—
31 §	42 § 3 mom., 16 och 43 §§	20 § 1 st. och 21 § sista st.
32 §	44 och 45 §§	20 §
33 §	46 §	24 och 25 §§
34 §	47 §	27 §
35 §	20, 39, 50 §§ och 54 § 2 st.	28 §
36 §	18 och 55 §§	23 § 2 mom. och 28 § sista st.

Innehållsförteckning.

Skrivelse till statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet	Sid. 3
---	-----------

Lagförslag.

1:o) Förslag till lag om behandling av alkoholister	7
2:o) » » kungörelse om ändrad lydelse av § 20 i förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen	21
3:o) » » ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen	22

Sammanfattning av yttranden över 1926 års förslag.

Allmänna erinringar.....	27
Särskilda erinringar rörande vissa paragrafer	32

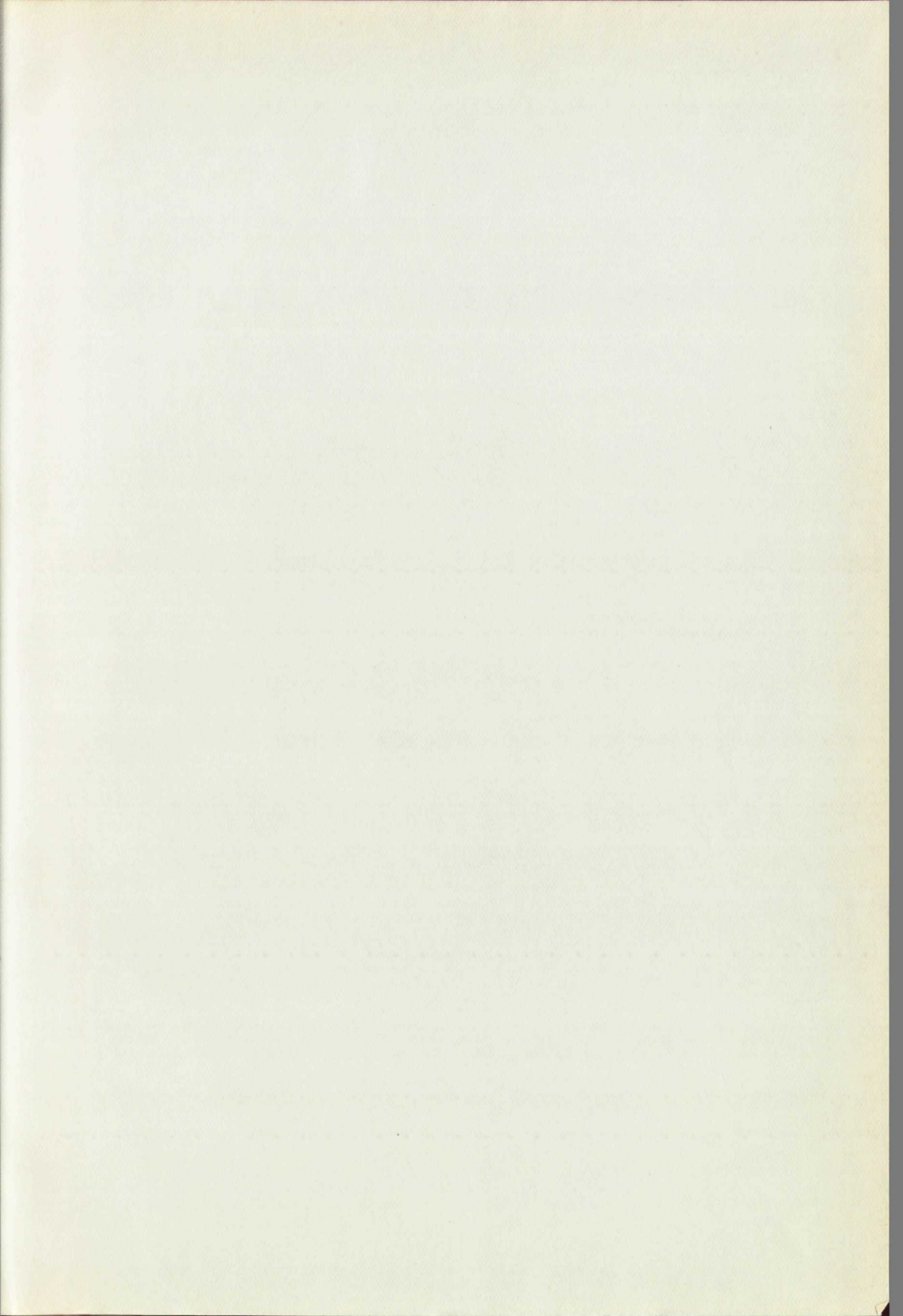
Motivering.

Allmän motivering	51
Speciell motivering till de särskilda paragraferna i lagen om behandling av alkoholister	57
Kungörelse om ändrad lydelse av § 20 i förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen	115
§ 2 4:o tryckfrihetsförordningen.....	115
Särskilt yttrande av herr Petrén	116

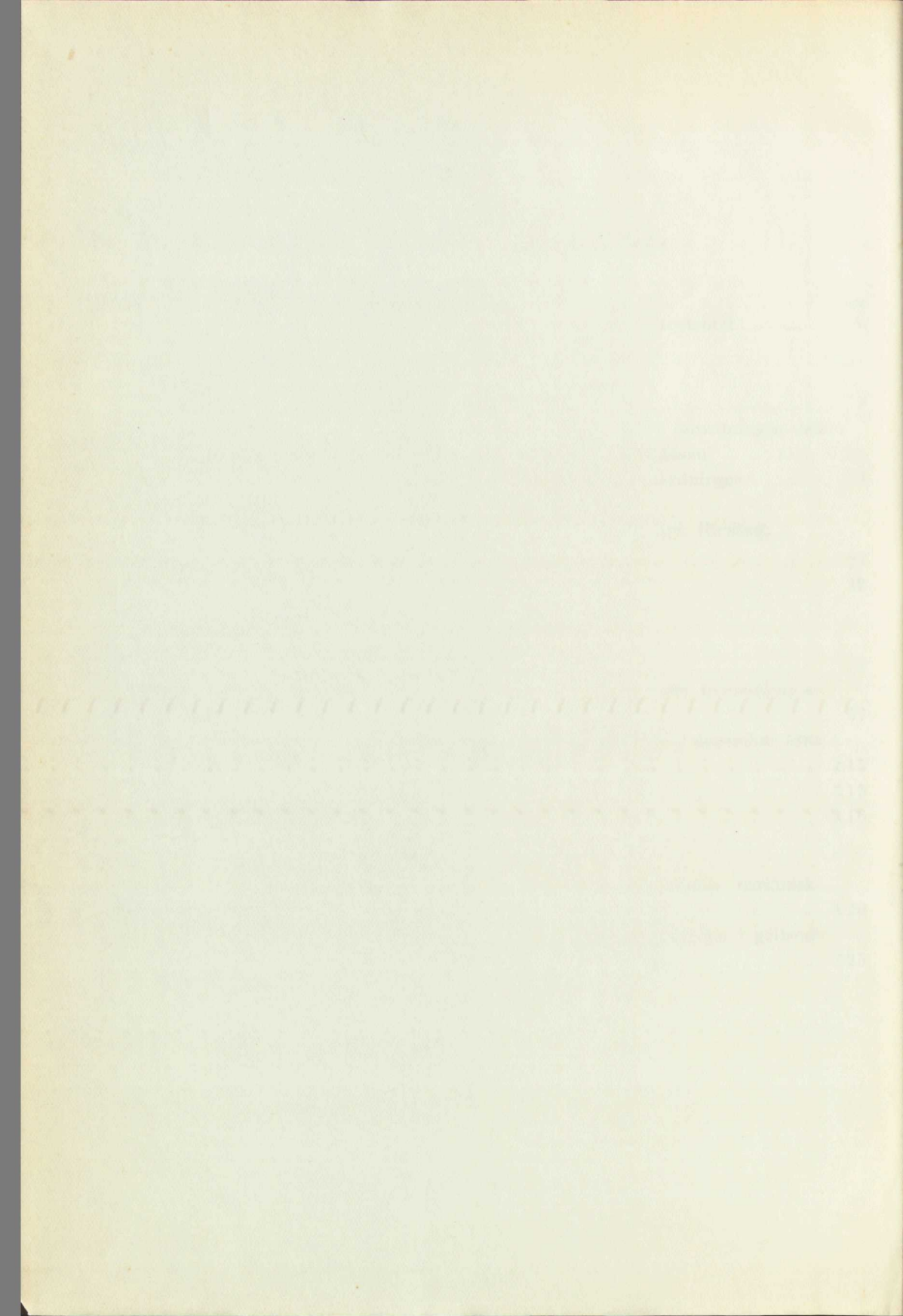
Bilagor:

1. Medicinalstyrelsens yttrande angående missbruk av andra narkotiska medel än alkohol	120
2. Översikt av motsvarigheten mellan de särskilda paragraferna i gällande alkoholistlag, 1926 års förslag och förevarande förslag	125

Statens offentliga utredningar 1929

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Förslag till omorganisation av rättsobducentväsendet m. m. [11]
Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 1. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap m. m. [12] 2. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge ang. indrivning av underhållsbidrag m. m. [13]
Lagberedningens förslag till revision av ärvdabalken. 3. Förslag till lag om testamente m. m. [22]
Yttranden av häradshövdingar och rådhusrätter över processkommissionens betänkande ang. rättegångsväsendets ombildning. [25]
Förberedande utkast till strafflag. Falsk förklaring. Falsk angivelse m. m. [26]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande ang. rationell skatteuppörd. [17]
Förslag till tillämpningsföreskrifter till tulltaxeförordningen. [23]

Politi.

Betänkande med förslag till lagstiftning om åtgärder mot lösdriveri samt åtgärder mot sedeslöst leverne av samhällsskadlig art. [9]
Betänkande med förslag till lagstiftning om alkoholistvård. [29]

Socialpolitik.

Svenska aktiebolags balansräkningar åren 1911—1925. [4]
Betänkande ang. en reformerad sjukförsäkring m. m. [24]
Betänkande ang. moderskapsskydd. [28]

Hälso- och sjukvård.

Berättelse rörande studier i vissa sinnessjukvårdsfrågor — särskilt arbetsterapi och hjälpverksamhet — i Danmark, Tyskland, Holland och Schweiz. [7]
Betänkande med förslag till steriliseringslag. [14]
Förslag till lag ang. bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (epizootilag) och förordning med närmare föreskrifter ang. bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (epizootiförordning). [18]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Redogörelse för de ekleciastiska boställena. 6. Kopparbergs län. [5]
Utredning beträffande centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning. [19]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande ang. statens medverkan för vinnande av ökad skogsproduktion å vissa marker. [27]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande och förslag ang. vissa ekonomiska spörsmål berörande enskilda järnvägar. [2]
Betänkande med förslag till förordning om motorfordon m. m. jämte därmed sammanhängande författningar samt till stadga om trafiken å vägar och gator. [16]
Betänkande med förslag rörande understöd åt den civila luftfarten. [21]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Betänkande med utkast till lagstiftning om ekonomiska föreningsars rätt att driva inlåningsrörelse. [15]

Försäkringsväsen.

Betänkande och förslag ang. tryggande av hos emskild arbetsgivare anställd personals rätt till utfäst pension. [3]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning och förslag rörande studieunderstöd åt lärjungar vid statens läroverk och med dem jämförliga läroanstalter. [6]
Utredning och förslag rörande praktisk lärarkurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter. [10]
Utredning och förslag rörande lantmäteriuundervisningens ordnande. [20]

Försvarsväsen.

Förenkling av organisationen å flottans stationer m. m. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid flottans station i Stockholm. (Supplement till del 3. Lokalfrågor.) [1]
1928 års tjänstesakkunnigas utredning och förslag i fråga om underofficerarnas tjänsteställning. [8]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

90
T-30